

Το Παράδοξο του Μπέρνι Σάντερς

Ή Όταν ο Σοσιαλισμός Γερνάει

Το παρακάτω άρθρο πρωτοδημοσιεύτηκε το 1986, στο *Socialistic Review*, με τίτλο “*The Bernie Sanders Paradox. When Socialism Grows Old*”, την εποχή της οριστικής ρήξης ανάμεσα στον Μπέρναρντ Σάντερς και τον Μάρρεϋ Μπούκτσιν αλλά και γενικότερο την ριζοσπαστική Αριστερά. Το κείμενο αυτό ανήκει στην χορεία εκείνων των άρθρων που προορίζονται για την καθημερινή πολιτική πρακτική και δεν φιλοδοξεί να εμβαθύνει σε θεωρητικά ζητήματα, εξ ου και ο βιτριολικός του τόνος ως προς το πρόσωπο του Σάντερς. Ωστόσο, η κριτική του Μπούκτσιν είναι ιδιαίτερα διεισδυτική, εξετάζοντας την υφή του περίφημου “Σοσιαλισμού” του Σάντερς τόσο στο επίπεδο της πολιτικής πρακτικής όσο και αυτό της θεωρίας. Ο Μπούκτσιν πέραν της οξύτατης κριτικής που ασκεί ως προς το ζήτημα της συμμετοχής των πολιτών στην διακυβέρνηση και τον συγκεντρωτισμό που στην πραγματικότητα εκπροσωπεί ο Σάντερς, αναδεικνύει το αδιέξοδο του οικονομισμού αυτού του μοντέλου αλλά και την πραγματική υφή των πολιτικών επιλογών Σάντερς, που κάθε άλλο παρά ευνοούν τελικά την εργατική τάξη έναντι του Κεφαλαίου. Η αναδημοσίευση έγινε από τον ιστότοπο *The Anarchist Library*, το εισαγωγικό σημείωμα της οποίας επίσης μεταφράσαμε.

Μετάφραση της Μαριλένας Ευσταθιάδη

Σημείωση: Αυτή είναι μια πολεμική που έγραψε ο Μπούκτσιν, όταν μαζί με τον Μπέρνι Σάντερς δραστηριοποιούνταν πολιτικά στο Μπέρλινγκτον του Βερμόντ. Ενώ άλλοι συγγραφείς, όπως ο αείμνηστος Αλεξάντερ Κόκμπερν και άλλοι συνεισφέροντες στο *Counterpunch*, έχουν εδώ και καιρό καταγράψει την καριέρα του Σάντερς και το πώς ενστερνίστηκε τον ιμπεριαλισμό του Δημοκρατικού Κόμματος, την πτώση των συνδικάτων και την κακομεταχείριση των πληττόμενων κοινοτήτων, η ανάλυση του

Μπούκτσιν είναι μοναδική επειδή πιάνει την πολιτική του Σάντερς τόσο από μια σκοπιά τακτικής όσο και από οικονομική άποψη.

Οι αφίσες που εμφανίστηκαν σε όλο το Μπέρλινγκτον -τη μεγαλύτερη πόλη του Βερμόντ (πληθ.: 37.000) – το χειμώνα του 1980-81 ήταν εντυπωσιακές και προκλητικές. Έδειχναν ένα παλιό χάρτη της πόλης με ένα αυτοκόλλητο που έγραφε: «Πωλείται». Ένα ωμό σύνθημα στο πάνω μέρος της αφίσας, διακήρυττε με τη σειρά του ότι «Το Μπέρλινγκτον δεν πωλείται», και χαμογελώντας φιλικά στη δεξιά γωνία ήταν το νεαρό, αρκετά γνωστό, πρόσωπο του Μπέρναρντ Σάντερς, χωρίς γραβάτα, ξεκούμπωτο γιακά, σχεδόν επιδέξια ντροπαλό και ανεπιτήδευτο. Η αφίσα πρόσταζε τον περαστικό να σώσει το Μπέρλινγκτον, ψηφίζοντας τον “Μπέρνι” Σάντερς για δήμαρχο. Ο Σάντερς, επί χρόνια υποψήφιος Κυβερνήτης του αντικομμφορμιστικού Liberty Union Party (LUP) του Βερμόντ, προκαλούσε τώρα τον “Γκόρντι” Πακέτ, ένα σταθερό, αδρανή Δημοκράτη του Δήμου, που πετυχημένα απέκρουε εξίσου αδρανείς Ρεπουμπλικάνους αντιπάλους επί σχεδόν μια δεκαετία.

Το γεγονός ότι ο Σάντερς κέρδισε αυτές τις εκλογές στις 3 Μαρτίου του 1981 μόνο με δέκα ψήφους διαφορά, είναι ένας ένας μύθος του Βερμόντ που έχει διαδοθεί σε όλη τη χώρα τα τελευταία πέντε χρόνια. Αυτό που δίνει στον Σάντερς σχεδόν θρυλικές ιδιότητες δημάρχου και πολιτικού είναι ότι προσδιορίζει τον εαυτό του ως σοσιαλιστή – και σε πολλούς θαυμαστές ακόλουθους, ως μαρξιστή – διανύοντας τώρα μια τρίτη θητεία, αφού κέρδισε με τεράστια διάφορά στις δύο προηγούμενες εκλογές. Φτάνοντας από μια νίκη με δέκα ψήφους διαφορά στο 52% του εκλογικού σώματος, η φήμη του Σάντερς εξαπλώθηκε εκτός του Μπέρλινγκτον μέσα από ένα κύμα δημόσιων διαπληκτισμών που τον κατέτασσαν εναλλάξ ως ήρωα της εργατικής τάξης ή έναν δαιμονικό «Μπολσεβίκο». Οι νίκες του τώρα φτάνουν στη New York Times και τα ταξίδια του έξω από το Μπέρλινγκτον τον φέρνουν σε μακρινά μέρη όπως η Μανάγουα[1], όπου συναντήθηκε με τον Ντανιέλ Ορτέγα[2], και σε εράνους του Monthly Review[3] όπου συναναστρέφεται τη ριζοσπαστική ελίτ της Νέας Υόρκης. Ο

Σάντερς έχει μάλιστα προσκληθεί στο Συνέδριο του Socialist Scholar's Conference, μια προσφορά που σοφά αρνήθηκε. Ούτε η μελέτη ούτε η θεωρία είναι τα φόρτε του Σάντερς. Αν είναι σοσιαλιστής, είναι του «Ψωμιού και του Βουτύρου» και η προτίμησή του για «ρεαλισμό» σε σχέση με τα ιδανικά, του έχει εξασφαλίσει κακή φήμη ακόμη και ανάμεσα στους στενούς συνεργάτες του στο Δημαρχείο.

Η πολυπλοκότητα που αχρηστεύει σχεδόν κάθε σοβαρή προσπάθεια να σκιαγραφηθεί με κατανοητό τρόπο η διακυβέρνηση του Σάντερς και η σημασία αυτής για τους ριζοσπάστες προκύπτει από ένα βαθύτατο παράδοξο στον ίδιο το σοσιαλισμό του «ψωμιού και βουτύρου». Υποβαθμίζει το σημαντικότερο ζήτημα για να ασχοληθεί με τον Σάντερς μόνο ως προσωπικότητα ή για να αξιολογήσει τα επιτεύγματά του με πλούσιους επαίνους ή ενοχοποιητικές καταγγελίες. Ένα ανώριμο αφιέρωμα στα κατορθώματα του Σάντερς στο Monthly Review του προηγούμενου έτους ήταν εξίσου αδέξιο με τις βαρύγδουπες επιστολές καταγγελίας που εμφανίζονται στην Burlington Free Press. Ο Σάντερς δεν ταιριάζει ούτε στον χαρακτηρισμό του θεόσταλτου που του αποδίδεται από ριζοσπαστικές μηνιαίες εφημερίδες, ούτε σε αυτόν του δαιμονικού που αποκτά σε συντηρητικές επιστολές προς μετριοπαθείς εφημερίδες.

Εστιάζοντας υπερβολικά στη γνωστή του παράνοια και τις τάσεις απομόνωσης, συγκαλύπτεται το σημαντικότερο γεγονός: ότι είναι ένας συγκεντρωτικός άνθρωπος, ένας που τον ενδιαφέρει περισσότερο να συγκεντρώσει μεγαλύτερη εξουσία στο γραφείο του δημάρχου παρά να την μοιραστεί με τον κόσμο. Το να τον διακωμωδεί κανείς για την κοφτή ομιλία του και τους “μάτσο” τρόπους του είναι σα να αδιαφορεί για το γεγονός ότι οι αντιλήψεις του σχετικά με την «ταξική ανάλυση» είναι μυωπικά εστιασμένες στην παραγωγικότητα και θα ντρόπιαζαν έναν Λένιν, πόσο μάλλον έναν Μαρξ. Κοροϊδεύοντας την απαθή συμπεριφορά του και την απροσδόκητη συμβατικότητα των αξιών του, είναι σα να αποκρύπτεται η προσκόλλησή του στις ιδέες του ‘30 για την τεχνολογική πρόοδο, την επιχειρηματική αποδοτικότητα και την

αφελή αφοσίωσή του στα οφέλη της «ανάπτυξης».

Η λογική όλων αυτών των ιδεών είναι ότι η δημοκρατική πρακτική θεωρείται δευτερεύουσα για μια γεμάτη κοιλιά· το γήινο προλεταριάτο τείνει να ευλογείται σε σχέση με τους «θηλυπρεπείς» διανοούμενους και τα περιβαλλοντικά, φεμινιστικά και κοινοτικά ζητήματα θεωρούνται ως «μικροαστικές» υπερευαίσθησιες σε σύγκριση με τις υλικές ανάγκες «εργαζόμενου κόσμου».

Το αν οι δύο πλευρές αυτού του “ισολογισμού” πρέπει αντιπαρεθεθούν μεταξύ τους είναι ένα πρόβλημα που ούτε ο Σάντερς ούτε πολλοί ριζοσπάστες αυτού του είδους έχουν επιλύσει πλήρως. Η τραγωδία είναι ότι ο Σάντερς δεν έζησε τη ζωή του ανάμεσα στο 1870 και το 1940 και το παράδοξο που εκπροσωπεί είναι το εξής: Πώς ένα σύνολο ιδεών που πριν μισό αιώνα έμοιαζε τόσο επαναστατικό, φαίνεται τόσο συντηρητικό σήμερα; Αυτό, ας σημειωθεί, δεν είναι πρόβλημα μόνο του Σάντερς. Είναι πρόβλημα που αντιμετωπίζει σήμερα ένα πολύ μεγάλο μέρος της Αριστεράς.

Ο Σάντερς δεν είναι καθόλου το επίκεντρο αυτού του παράδοξου. Το γεγονός είναι ότι τα προβλήματα του Σάντερς, όσο ατομικά και να φαίνονται, αντικατοπτρίζουν πραγματικά προβλήματα που υπάρχουν στο Μπέρλινγκτον. Σε αντίθεση με την ιδέα ότι το Βερμόντ είναι αυτό που κάποτε ήταν η Αμερική, η Πολιτεία – και ειδικά το Μπέρλινγκτον – μοιάζει περισσότερο με αυτό στο οποίο η Αμερική μετατρέπεται παρά με αυτό που η Αμερική ήταν. Οι μεγάλες εταιρείες στην πόλη και τα περίχωρα είναι η IBM (International Business Machines Corporation) και η GE (General Electric) – και το εργοστάσιο της GE στο Μπέρλινγκτον κατασκευάζει το μοναδικό πυροβόλο όπλο στις Ηνωμένες Πολιτείες, ένα φρικτό γεγονός που θα έπρεπε οπωσδήποτε να προβληματίσει οποιοδήποτε σοσιαλιστή δήμαρχο. Το Old North End[4] – τα «Αβράκωτα» (sans-culottes) εκλογικά διαμερίσματα του Σάντερς- αποτελείται σε μεγάλο μέρος από νοικοκύρηδες του Βερμόντ που εργάζονται στους τομείς των υπηρεσιών, των

επισκευών και της συντήρησης, όταν τυχαίνει να έχουν δουλειές. Τα υπόλοιπα τέσσερα εκλογικά κέντρα είναι γεμάτα με νεοφερμένους στην πόλη και ηλικιωμένους που έχουν την τύχη να έχουν δικά τους σπίτια.

Βασικά η μεσαία τάξη στις δουλειές και τις αξίες σχηματίζεται από ένα μείγμα παλιών κατοίκων του Βερμόντ και “νέων επαγγελματιών”, ένας όρος που περιλαμβάνει οποιονδήποτε από ασφαλιστές, μεσίτες και εμπόρους, μέχρι γιατρούς, δικηγόρους και καθηγητές. Οι χίπηδες εξακολουθούν να συναναστρέφονται ελεύθερα με τους γιάπηδες. Πράγματι, στο Βερμόντ της ισότητας, υπάρχει σε φυσιολογικό μέτρο ένα “πάρε-δώσε” των πλουσίων, των καλοβαλμένων και των φτωχών. Το πιο σημαντικό: το Μπέρλινγκτον είναι μια πόλη σε ξέφρενη μετάβαση. Από ένα νυσταλέο μικρό μέρος γύρω στα δεκαπέντε χρόνια πριν, με μπέικον και αυγά για δείπνο, καταστήματα εργαλείων, μαγαζιά με ρούχα, μέχρι και ένα οπλοπωλείο στο κέντρο της πόλης, γίνεται ένα κέντρο δραστηριότητας. Η τεχνολογία σε όλες τις μορφές της μετακινείται μέσα στο Βερμόντ μαζί με μπουτίκ, πανδοχεία, ξενοδοχεία, γραφεία, εκπαιδευτικά ιδρύματα – και στο Μπέρλινγκτον, ιδιαίτερα, ένα ακμάζον ακαδημαϊκό ίδρυμα που προσελκύει χιλιάδες σπουδαστές και τους γονείς τους στην εμπορική του αγκαλιά.

Τα προβλήματα “εκσυγχρονισμού” που αντιμετωπίζει η πόλη προκαλούν ανάμεικτες αντιδράσεις – όχι μόνο στους κατοίκους της αλλά και στον Σάντερς. Ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων αισθάνεται καταληστευμένος, συμπεριλαμβανομένων μερικών από τους ληστές, αν θέλετε να τους πιστέψετε. Το Μπέρλινγκτον είναι ζωντανή απόδειξη ότι ο μύθος μπορεί να είναι πραγματικός, ακόμα πιο πραγματικός από την ίδια την πραγματικότητα. Αντίστοιχα, ο μύθος θεωρεί ότι το Μπέρλινγκτον είναι μικρό, φιλόξενο, στοργικό, ασφαλές, ανεξάρτητο, κέντρο αμοιβαιότητας, φιλελεύθερο και αθώα Αμερικανικό, στην άποψή του ότι όλα τα καλά μπορούν να συμβούν αν το επιθυμεί κανείς. Αυτή η λαμπερή αμερικανική αισιοδοξία – κατά την άποψή μου, ένα από τα εθνικά μας ατού – συχνά ζει σε λυπηρή αντίφαση με

το γεγονός ότι αν όλα τα καλά μπορούν να συμβούν, όλα τα κακά όντως συμβαίνουν – όπως το κλείσιμο των συνδικάτων, οι αυξανόμενες αντιθέσεις μεταξύ των πλουσίων και των φτωχών, οι στεγαστικές ελλείψεις, η αύξηση των ενοικίων, ο “εξευγενισμός” (gentrification) των φτωχών γειτονιών, η ρύπανση, τα προβλήματα στάθμευσης, η κυκλοφοριακή συμφόρηση, η αύξηση της εγκληματικότητας, η ανομία και η ανάπτυξη, κι η περαιτέρω ανάπτυξη κι η ακόμα περισσότερη ανάπτυξη – προς τα πάνω, προς τα μέσα και προς τα έξω.

Η ένταση μεταξύ του μύθου και της αλήθειας είναι τόσο δυνατή όσο αυτή που υπάρχει ανάμεσα σε δύο αλήθειες. Στους κατοίκους του Μπέρλινγκτον γενικά δεν αρέσει αυτό που συμβαίνει, αν και υπάρχουν πάρα πολλοί από αυτούς που το εκμεταλλεύονται πλήρως. Ακόμη και τα υποτιθέμενα “οφέλη” της ανάπτυξης και του εκσυγχρονισμού είναι γεμάτα με δικές τους εσωτερικές αντιφάσεις. Εάν υπάρχουν περισσότερες θέσεις εργασίας και λιγότερη ανεργία, μειώνεται η αμοιβή και αυξάνεται το κόστος διαβίωσης. Αν υπάρχουν περισσότεροι τουρίστες και φιλικότατοι πολίτες που τους υποδέχονται, υπάρχει λιγότερη επέκταση του εισοδήματος στα κοινωνικά στρώματα και περισσότερες ληστείες. Εάν υπάρχουν περισσότερες οικοδομές και λιγότερες περικοπές εργατικού δυναμικού, λιγοστεύουν τα σπίτια και αυξάνονται οι νεοφερμένοι. Οι κατασκευές γραφείων και η εξευγενισμός πηγαίνουν χέρι-χέρι με την μείωση των μικροεπιχειρήσεων και με αμέτρητους ανθρώπους που χρειάζονται μια φθηνή στέγη.

Πολύ σημαντικό σε όλα αυτά είναι η σύγκρουση αξιών και πολιτισμών που παράγει ο «εκσυγχρονισμός». Βασικά, οι κάτοικοι του Μπέρλινγκτον θέλουν να κρατήσουν το περιβάλλον της πόλης τους οικείο, στοργικό και φιλελεύθερο. Τους αρέσει να πιστεύουν ότι ζουν με έναν παλιότερο τρόπο ζωής, αλλά με τις σύγχρονες ανέσεις και σύμφωνα με έντονα ανεξάρτητες αξίες που έχουν τις ρίζες τους σε ένα πολύχρωμο παρελθόν. Είναι αυτή η υποβόσκουσα ανεξαρτησία των κατοίκων του Βερμόντ γενικά, συμπεριλαμβανομένων και των νεοφερμένων που ενσωματώνονται στο Μπέρλινγκτον, που φέρνει σε σύγκρουση μια επίμονη ελευθεριακή

γιάνγκικη παράδοση με μια διαβρωτική, αυταρχική, εταιρική πραγματικότητα τόσο εγγενώς εκρηκτική. **Ειρωνικά, ο Μπέρναρντ Σάντερς οφείλει τη σημερινή πολιτική του καριέρα στην οξύθυμη δημόσια συμπεριφορά που παράγει αυτή η ελευθεριακή παράδοση, όμως ελάχιστα την κατανοεί.** Για το Σάντερς, το Μπέρλινγκτον είναι βασικά το Ντιτρόιτ, όπως ήταν πριν από δύο γενιές και το γεγονός ότι η πόλη δεν ήταν προς πώληση το 1981 έφερε μικτά μηνύματα σε αυτόν και το εκλογικό του σώμα.

Για το εκλογικό σώμα, το σύνθημα σήμαινε ότι η πόλη και οι αξίες της ήταν ανεκτίμητες κι επομένως έπρεπε να φυλάσσονται και να διατηρούνται όσο το δυνατόν περισσότερο. Για τον Σάντερς, πέρα από τα όσα διήγγειλε, αυτό σήμαινε ότι η πόλη, αν και δεν ήταν σε δημοπρασία, είχε μια πραγματικά υψηλή τιμή.

Το κατά πόσο οι ψηφοφόροι που τον ψήφισαν ήταν λιγότερο ρεαλιστές απ' ό, τι ο Σάντερς δεν έχει σημασία: το γεγονός είναι ότι και οι δύο πλευρές είδαν την «πώληση» της πόλης από διαφορετικές, αν όχι ριζικά αντιτιθέμενες, σκοπιές. Και οι δύο, στην πραγματικότητα, καθοδηγήθηκαν από ποικίλες ρεαλιστικές αρχές. Το εκλογικό σώμα ήθελε να έχει μεγαλύτερο λόγο στο μέλλον της πόλης. Ο Σάντερς ήθελε να τη δώσει με μεγαλύτερη τιμή. Το εκλογικό σώμα ήθελε να διατηρήσει την ανθρώπινη διάσταση της πόλης και την ποιότητα ζωής. Ο Σάντερς ήθελε να αναπτυχθεί σύμφωνα με ένα καλά οργανωμένο σχέδιο και λαμβάνοντας υπόψη τη σχέση κόστους-οφέλους. Το εκλογικό σώμα, στην πραγματικότητα, είδε το Μπέρλινγκτον σαν ένα σπίτι και θέλησε να διατηρήσει την έμφαση του στις ζωντανές παλιές αξίες. Ο Σάντερς, μαζί με πολλούς από τους αντιπάλους του, το είδαν ως «μπίζνες» και θέλησαν να είναι επωφελής η «ανάπτυξη» του, υποτίθεται, για τους «εργαζόμενους».

Αυτό δεν αναιρεί ότι το Μπέρλινγκτον έχει μια καλή δόση οικονομικών αρπακτικών και πολιτικών φορέων ή ότι οι φόροι ιδιοκτησίας είναι πολύ σημαντικοί και τα υλικά προβλήματα, από τη στέγη έως το κόστος των τροφίμων είναι πολύ αληθινά. Αλλά

αυτή η πόλη έχει επίσης μια βαθιά αίσθηση δημοτικής υπερηφάνειας και ο άκρως ανεξάρτητος, ακόμη και ιδιόμορφος, πληθυσμός της αποπνέει μια μορφή τοπικού πατριωτισμού που εξασθενεί όσο πλησιάζουμε μεγαλύτερες, λιγότερο ιστορικά συνειδητές και λιγότερο περιβαλλοντικά συνειδητοποιημένες κοινότητες. Ο Σάντερς δεν θα παραδεχόταν ποτέ στους κατοίκους του Μπέρλινγκτον ότι η ανεξαρτησία των ψηφοφόρων άρχισε να συγκρούεται με την εξασθενημένη εκτίμησή του ως προς τις δημοκρατικές πρακτικές· ότι η τεχνολογική “πρόοδος” και η οικοδομική “ανάπτυξη” μπορεί να προκαλέσει περισσότερη καχυποψία απ’ ό,τι ενθουσιασμό· ότι η ποιότητα ζωής είναι εξίσου σημαντικό ζήτημα με τα υλικά οφέλη. Πράγματι, για τον Σάντερς και τη διακυβέρνησή του (αυτά τα δύο δεν ταυτίζονται πάντα), ο σοσιαλισμός του ‘30 είναι αξιοσημείωτος επειδή γλιτώνει την αγορά από την «αναρχία», όχι αναγκαστικά επειδή αμφισβητεί το σύστημα της αγοράς ως τέτοιο, ή την επίδρασή που έχει αυτό στην πόλη. Στην εκδοχή του σοσιαλισμού όπως τον βλέπει ο Σάντερς, υπάρχει ένας έντονος “επιχειρηματικός” προσανατολισμός προς το Μπέρλινγκτον ως μια καλά διοικούμενη επιχείρηση.

Εδώ βρίσκεται και η μεγαλύτερη ειρωνεία: πέρα από τα όσα λέει, ο σοσιαλισμός του Μπέρναρντ Σάντερς αποδεικνύεται ότι δεν είναι παρά ένα ήπιο εργαλείο για τον εξορθολογισμό της αγοράς – ένα εργαλείο που ούτε την ελέγχει και ακόμα λιγότερο την απειλεί. Ο ριζοσπαστισμός τύπου δεκαετίας του ‘30, σαν το “τέρας” του Φρανκεστάιν, έρχεται να αμφισβητήσει τον δημιουργό του. Από αυτή την άποψη, ο Σάντερς δε γράφει ιστορία. Περισσότερο είναι ένα από τα θύματά της. Ως εκ τούτου, για να κατανοήσουμε την κατεύθυνση που ακολουθεί και τα προβλήματα που εγείρει γενικά για τους ριζοσπάστες, είναι σημαντικό να μην επικεντρωθούμε στη ρητορική του, η οποία καθιστά τη διακυβέρνησή του τόσο ελκυστική για τους σοσιαλιστές μέσα και έξω από το Βερμόντ, αλλά να εξετάσουμε ψυχρά τις αλήθειες της πρακτικής του.

Το ιστορικό του Σάντερς

Οι ισχυρισμοί του Σάντερς ότι έχει στήσει μια “ανοιχτή κυβέρνηση” στο Μπέρλινγκτον βασίζεται σε μια πολύ ελαστική εικασία για τη σημασία της “ανοιχτότητας” ως όρου. Το ότι ο Σάντερς υπερηφανεύεται πως “ανταποκρίνεται γρήγορα” σε αιτήματα παραγκωνισμένων ανθρώπων στο Μπέρλινγκτον, οι οποίοι αντιμετωπίζουν εξώσεις, έλλειψη θέρμανσης, άθλιες συνθήκες στέγασης και τα δεινά της φτώχειας δεν αποτελεί ένδειξη “ανοιχτότητας” – δηλαδή, αν υποθέσουμε ότι ο όρος σημαίνει μεγαλύτερη δημοκρατία στο δήμο και συμμετοχή των πολιτών. Αυτό που συχνά περνιέται για «ανοικτή κυβέρνηση» στο σύμπαν του Σάντερς είναι η προθυμία του δημάρχου να ακούσει τις καταγγελίες και τα απελπισμένα μηνύματα των πελατών και των αυλικών του κι όχι η υπευθυνότητα να τους δώσει ένα αξιόλογο μερίδιο στην κυβέρνηση της πόλης. **Αυτό που πουλάει ο Σάντερς με το όνομα της «ανοικτής κυβέρνησης» είναι ο προσωπικός πατερναλισμός και όχι η δημοκρατία.** Μετά από έξι χρόνια πατερναλισμού του Σάντερς, δεν υπάρχει τίποτα που να μοιάζει με το περίπλοκο δίκτυο τοπικών οργανώσεων λαϊκής βάσης του Μπέρκλεϋ που διακινείται στο Δημαρχείο.

Όταν θίγεται η δημοκρατία του Δήμου, ο Σάντερς είναι εκπληκτικά τσιγκούνης και παίζει τα χαρτιά του πολύ επιφυλακτικά.

Ερωτηθείς λίγο μετά τις εκλογές του 1981 σε μια τοπική εκπομπή (“You can quote me”), ο Σάντερς ρωτήθηκε έντονα αν προτιμάει το σύστημα των “δημοτικών συνελεύσεων” (town-meeting system), μια πολύ παραδοσιακή μορφή συνελεύσεων πολιτών που έχει βαθιές ρίζες στις πόλεις του Βερμόντ. Η απάντηση του Σάντερς ήταν εξίσου έντονη με την ερώτηση. Ήταν ένα emphatic “Όχι”.

Έχοντας εκφράσει τη δική του κλίση προς το σημερινό σύστημα των δημοτικών συμβουλίων (aldermanic system), ο δήμαρχος θα έμπαινε σε μια μακροχρόνια μάχη με το διοικητικό συμβούλιο των “Ρεπουμπλικαντών”[5] για τους διορισμούς και τα αιτήματα που θα απορρίπτονταν πεισματικά από το ίδιο το σύστημα κυβέρνησης

που είχε την προηγούμενη έγκρισή του.

Οι διαμάχες του Σάντερς με τη διοίκηση των δημοτικών συμβούλων δεν άλλαξαν ιδιαίτερα την ταύτιση της «ανοικτής κυβέρνησης» με τον προσωπικό πατερναλισμό. Ως μια αποδεκτή σταθερά στην δημοτική πολιτική του Μπέρλινγκτον, διοικεί τώρα την πόλη με χαλαρή αυτοπεποίθηση, περιβαλλόμενος από μια μικρή ομάδα βοηθών, οι οποίοι διατυπώνουν τις καλύτερες ιδέες του και περιστασιακά δέχονται απ' αυτόν την πιο οξεία εξύβριση. Το Δημοτικό Συμβούλιο για τις Τέχνες είναι μια υπόθεση προσεκτικά επιλεγμένη, είτε άμεσα από τον δήμαρχο είτε από πλήρως αφοσιωμένους σε αυτόν ακόλουθους· ομοίως, το Γραφείο Νεολαίας του Δημάρχου. Είναι δύσκολο να πούμε πότε ο Σάντερς θα δημιουργήσει ένα νέο «συμβούλιο» – ή, ορθότερα, ένα «γραφείο» – εκτός κι αν σημειώσουμε ότι υπάρχουν κοινότητες ειρηνιστών, οικολόγων ή ομοφυλόφιλων, για να μην μιλήσουμε για τις κοινότητες των ανέργων, των ηλικιωμένων, της πρόνοιας και πολλών παρόμοιων ψηφοφόρων που δεν έχουν “Δημοτικά Συμβούλια” στο Δημαρχείο. Ούτε είναι σαφές σε ποιο βαθμό κάποιο από τα υπάρχοντα συμβούλια αντιπροσωπεύει πραγματικά τοπικές οργανώσεις ή / και τάσεις που υπάρχουν στις υποκουλτούρες και τις περιθωριοποιημένες κοινότητες του Μπέρλινγκτον.

Ο Σάντερς είναι συγκεντρωτικός και η διοίκησή του, παρά τις δημοκρατικές της τάσεις, τείνει να μοιάζει περισσότερο με μια δημοτική ολιγαρχία παρά με μια δημοτική δημοκρατία. Οι Συνελεύσεις Σχεδιασμού Γειτονίας (Neighborhood Planning Assemblies) που εισήχθησαν στα έξι διαμερίσματα του Μπέρλινγκτον το φθινόπωρο του 1982 και έχουν πλασαριστεί ευρέως ως απόδειξη της «δημοκρατίας λαϊκής βάσης» δεν ήταν θεσμοί που προήλθαν από το κεφάλι του Σάντερς. Η προέλευσή τους είναι αρκετά σύνθετη και προέρχεται από ένα συνονθύλευμα αντιλήψεων που αιωρούνταν γύρω από το Μπέρλινγκτον στις οργανώσεις γειτονιάς που συγκεντρώθηκαν λίγο μετά την εκλογή του Σάντερς το 1981 για να αναπτύξουν ιδέες για ευρύτερη συμμετοχή των δημοτών στην πόλη και τις υποθέσεις της. Είναι αδιαμφισβήτητο το γεγονός ότι άνθρωποι της διοίκησης έπαιξαν

κάποιο ρόλο στη διαμόρφωση συνελεύσεων, το ίδιο, όμως, έκαναν και άλλοι που έκτοτε έχουν έρθει αντιμέτωποι με το Σάντερς λόγω τοποθετήσεών του που έρχονται σε σύγκρουση με τις υποσχέσεις του προς το εκλογικό σώμα.

Η άποψη του Μπέρναρντ Σάντερς για την κυβέρνηση εμφανίζεται με την πιο έντονα χαραγμένη μορφή της σε μια συνέντευξη που έδωσε ο δήμαρχος σε έναν αρκετά ευνοϊκά διακείμενο δημοσιογράφο στην Burlington Free Press, τον Ιούνιο του 1984. Με τίτλο *“Ο Σάντερς δουλεύει για να διευρύνει τον ρόλο του δημάρχου”*, το κείμενο συνόδευε ένα πορτρέτο του δημάρχου σε μία από τις πιο σκεπτικές πόζες του με τη λεζάντα: *«Ξαναγράφουμε το ρόλο που μια δημοτική κυβέρνηση πρέπει να έχει στην πολιτεία του Βερμόντ»*. Το άρθρο παρέθεσε άμεσα την εκδοχή του Σάντερς για τη δημοτική κυβέρνηση: *«να διευρυνθεί και να ενισχυθεί ο ρόλος του γραφείου [του δημάρχου] στη δημοτική κυβέρνηση»*. Αυτή η διαδικασία χαρακτηρίστηκε από μια *«διεύρυνση του προσωπικού του Δημαρχείου»*, έναν αυξημένο *«ρόλο στην επιλογή του νέου διοικητή της Πυροσβεστικής»*, έναν *«παρόμοιο ρόλο στην Αστυνομία»* και *«σε αναπτυξιακά ζητήματα, όπως το προτεινόμενο ξενοδοχείο στο κέντρο της πόλης»*. Ως απάντηση στην κριτική ότι ο Σάντερς συγκεντρώνει την εξουσία και περιορίζει τους ελέγχους και την αμεροληψία στην κυβέρνηση, οι υποστηρικτές του *«υπογραμμίζουν ότι η συμμετοχή των πολιτών, τόσο μέσω των Συνελεύσεων Σχεδιασμού Γειτονίας όσο και μέσω της αύξησης του αριθμού των συμμετεχόντων στις εκλογές, έχει ενισχυθεί σημαντικά»*. Το γεγονός ότι οι Συνελεύσεις Σχεδιασμού Γειτονίας έχουν ουσιαστικά αφεθεί να εξασθενίσουν σε μια ατμόσφαιρα αβλαβούς αμέλειας και ότι η συμμετοχή των ψηφοφόρων στις εκλογές δεν μπορεί με τίποτα να συγκριθεί με την άμεση συμμετοχή των πολιτών στα ζητήματα του δήμου, άφησε τον δήμαρχο εντελώς ατάραχο.

Ένας απλός απολογισμός των αποτελεσμάτων που είχε ο αυξημένος ρόλος του Σάντερς στις δημοτικές υποθέσεις αποτελεί ένα καλό τεστ για την πολιτική στρατηγική που απειλεί να θεσμοθετήσει μια *“βερμοντιανή”* εκδοχή του δημάρχου Κότς της Ν. Υόρκης. Η

καλύτερη περίπτωση για τον δήμαρχο εμφανίζεται στο Monthly Review του Μαΐου του 1984, όπου ένα παιδιάστικο άρθρο της Μπέθ Μπέιτς, «συγγραφέως και αγρότισσας», διακηρύσσει τις αρετές της προσπάθειας του Σάντερς ως «Σοσιαλισμού σε τοπικό επίπεδο» – συνοδευόμενο, θα μπορούσα να προσθέσω, από ένα συνετό ερωτηματικό. Όπως ισχυρίζεται και ο ίδιος ο Σάντερς, ο κύριος άξονας του άρθρου είναι ότι η «σοσιαλιστική» διακυβέρνηση είναι «αποτελεσματική». Ο Σάντερς έδειξε ότι «και οι ριζοσπάστες μπορούν να είναι οικονομικά συντηρητικοί [fiscal conservatives], ακόμη και αν ανησυχούν ότι η κυβέρνηση πρέπει και να κάνει τα μικρά πράγματα που κάνουν τη ζωή πιο άνετη», όπως οι επισκευές των δρόμων, η εθελοντική βοήθεια για να σκάβονται μονοπάτια για τους ηλικιωμένους μετά από χιονοθύελλες, και να εξοικονομεί χρήματα. Η διοίκηση φέρνει μεγαλύτερα έσοδα στο ταμείο της πόλης, εκσυγχρονίζοντας τη προϋπολογιστική διαδικασία, κυρίως επενδύοντας τα χρήματά της σε ιδρύματα υψηλών αποδόσεων, βάζοντας δημοτικές συμβάσεις σε ανταγωνιστικές δημοπρασίες, ελέγχοντας τις αγορές και βάζοντας τέλη σε διάφορα πράγματα όπως οικοδομικές άδειες, ανασκαφές, ιδιωτικούς συναγερμούς πυροσβεστικής και αστυνομίας κι άλλα παρόμοια.

Το γεγονός πως ο Σάντερς έχει ξεπεράσει τους Ρεπουμπλικάνους δεν πρέπει να το παίρνουμε ελαφριά. Εξετάζοντας στο σύνολο την οικονομική του πολιτική, η διακυβέρνηση του Σάντερς παρουσιάζει ορισμένες συναρπαστικές ομοιότητες με τη διακυβέρνηση του Ρήγκαν. Αυτό που υιοθέτησε ο Σάντερς εκδικητικά είναι το σύστημα “trickle-down economics”[6] – η φιλοσοφία ότι η «ανάπτυξη» για το κέρδος έχει ως επακόλουθο τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας. Δεν αποτελεί έκπληξη το γεγονός ότι το 1984, η Ετήσια Έκθεση του Κοινοτικού και Οικονομικού Γραφείου Ανάπτυξης του Δημαρχείου (μια δημιουργία του Σάντερς) ξεκινάει με μια χοντροκομμένη ενότητα για την «UDAG Spur Development». Οι UDAGs είναι επιχορηγήσεις αστικής ανάπτυξης που στοχεύουν να «μοχλεύσουν» δεσμεύσεις από τον ιδιωτικό τομέα για αναπτυξιακά σχέδια. Η Υπηρεσία διαδίδει ότι αυτά τα αιτήματα

επιχορήγησης προς την Ουάσινγκτον θα αποφέρουν 25 εκατομμύρια δολάρια από τον «ιδιωτικό τομέα» και «θα δημιουργήσουν περίπου 556 νέες μόνιμες θέσεις πλήρους απασχόλησης και θα αποφέρουν 332.638 επιπλέον δολάρια ετησίως σε επιχορηγήσεις ιδιοκτησίας». Ανάμεσα στα πολλά επιτεύγματά της, η επιχορήγηση θα βοηθήσει τους ιδιοκτήτες του ξενοδοχείου Ράντισον στο Μπέρλινγκτον (ένα έκτρωμα που κόβει μέρος της υπέροχης θέας στη λίμνη του Μπέρλινγκτον και μια εταιρική παιδική χαρά που δεν ξέρουμε αν υπήρξε ποτέ) να επεκτείνουν την ιδιοκτησίας τους κατά «57 δωμάτια και 1000 τ.μ. επιπλέον χώρου δεξιώσεων. Θα κατασκευαστεί ένα νέο γκαράζ 505 θέσεων με στεγασμένη πρόσβαση στο ξενοδοχείο. Το Ξενοδοχείο Ράντισον θα είναι πλέον σε θέση να φιλοξενεί περιφερειακά συνέδρια και συνέδρια συλλόγων. Το έργο περιλαμβάνει επίσης την επέκταση του εμπορικού χώρου (κατά 3019 τ.μ.) του Burlington Square Mall. Η κατασκευή έχει αρχίσει και το έργο έχει προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί στα τέλη του 1985». Οι άλλες επιχορηγήσεις είναι λιγότερο αμφιλεγόμενες, αλλά ασχολούνται πάντοτε με σχέδια είτε για την κατασκευή είτε για την αποκατάσταση της κατασκευής γραφείων, εμπορικών και βιομηχανικών εγκαταστάσεων και πολυκαταστημάτων – εκτός του σχεδίου του Σάντερς για την παρόχθια ζώνη, για την οποία περισσότερα παρακάτω.

Αναρωτιέται κανείς, ποιόν θέλει να ικανοποιήσει ένα τέτοιου τύπου περιγραφικό υλικό. Υποψήφιους εργαζόμενους που διαθέτουν συνήθως την εργατική τους δύναμη με κατώτατους μισθούς σε μια πόλη που είναι γνωστό ότι είναι κλειστή στα συνδικάτα; Τους κατοίκους του Old North End, που είναι οι αποδέκτες πενιχρών κονδυλίων αποκατάστασης και ενός αποταμιευτικού προγράμματος για την αγορά ακινήτων, μιας καινοτόμου ιδέας που απομένει να φανεί η αξία της; Μερικοί μικροί επιχειρηματίες που πήραν δάνεια για να αναπτύξουν τις επιχειρήσεις τους ή άλλοι που έφτιαξαν τις προσόψεις τους σε αυτό που ο Σάντερς διατυμπανίζει ως μια προσπάθεια να «αναζωογονήσει» το Old North End, μια περιοχή που είναι ακόμα μία από τις πιο θλιβερές και καταθλιπτικές στο Βερμόντ; Οι κακοστεγασμένοι και οι ηλικιωμένοι, για τους οποίους το όργιο κατασκευής γραφείων

κάνει το κόστος κατασκευής των λαϊκών κατοικιών να μοιάζει με χλευασμό των αναγκών τους; Εκτός από τα συγκροτήματα κατοικιών και τα λεγόμενα σπίτια «χαμηλού εισοδήματος» που εμφανίστηκαν σε μέρος της πόλης, η στέγαση για τους άπορους δεν είναι ένα σταθερό θέμα στις ομιλίες του Σάντερς, εκτός εάν ο δήμαρχος βρίσκεται σε προεκλογική εκστρατεία. Μετά από ένα διστακτικό πείραμα για κάποιου είδους «έλεγχο ενοικίων», το οποίο ηττήθηκε στις δημοσκοπήσεις μετά από μια τεράστια προπαγάνδα από τους εύπορους ιδιοκτήτες ακινήτων, η διοίκηση φάνηκε απρόθυμη να θέσει ζητήματα ελέγχου των ενοικίων, πόσο μάλλον να καταβάλει συντονισμένη προσπάθεια για να ενημερώσει τους πολίτες γι' αυτά. Το Μπέρλινγκτον, μάλιστα, βιώνει αυτό που ένας δημοσιογράφος κατήγγειλε εύστοχα ως «εξευγενισμός με ανθρώπινο πρόσωπο». Πράγματι, τέτοια κρίσιμα ζητήματα όπως η στέγαση για τους φτωχούς και τους ηλικιωμένους, ο συνδικαλισμός των κατάφωρα κακοπληρωμένων, η περιβαλλοντική υποβάθμιση και η ταχεία φθορά των παλαιών, κοινωνικά χρήσιμων, μικρών επιχειρήσεων που δεν μπορούν πλέον να αντέξουν οικονομικά τα αυξανόμενα ενοίκια στο κέντρο της πόλης – όλα παραμερίστηκαν κατά το περασμένο έτος μπροστά στα μεγάλα κατασκευαστικά σχέδια όπως αυτό για την παρόχθια ζώνη. Περισσότερο από κάθε άλλη πρόταση του Σάντερς, το σχέδιο αυτό προκάλεσε ένα μακρόχρονο σχίσμα μεταξύ του δημάρχου και των γνωστών υποστηρικτών του στο Old North End, την πιο ριζοσπαστική εκλογική περιφέρεια στο Μπέρλινγκτον.

Το παρόχθιο σχέδιο του Σάντερς κουβαλάει ένα πολύ περίπλοκο ιστορικό που θα απαιτούσε ένα άρθρο από μόνο του για να εξηγηθεί. Το ακίνητο 24,5 στρεμμάτων, το οποίο ανήκει εν μέρει στον Κεντρικό Σιδηρόδρομο του Βερμόντ, στην Alden Corporation (μια κοινοπραξία πλούσιων κατοίκων) και στην ίδια την πόλη, έχει θέα σε μια από τις πιο γραφικές λίμνες και ορεινές περιοχές στα βορειοανατολικά. Ο Πακέτ, ο «πρόγονος» του Σάντερς, σχεδίαζε να «αναπτύξει» αυτό το εκπληκτικό τοπίο με συγκροτήματα ουρανοξυστών. Ο Σάντερς είχε κάνει έκκληση για μια «όχθη για το λαό», ένα βασικό ζήτημα σε όλες τις εκστρατείες του. Η δημοκρατία εξυπηρετήθηκε φαινομενικά όταν η

κυβέρνηση διοργάνωσε μια ανοιχτή συνάντηση τον Φεβρουάριο του 1983 για να σχηματίσει τις προτεραιότητες που οι πολίτες θεωρούσαν ότι πρέπει να αντανakλώνται σε οποιοδήποτε σχέδιο. Οι προτεραιότητες της συνάντησης, χωρισμένες ανά εκλογικό διαμέρισμα, σε στυλ συνέλευσης γειτονιάς, επικεντρώθηκαν γύρω από πεζοδρόμια, υπαίθριους χώρους, προσβασιμότητα, εστιατόρια και καταστήματα, ακόμη και ένα μουσείο και καταφύγιο άγριων ζώων – και, μαζί παρόμοιες δημόσιες υποδομές, τις κατοικίες «μεικτού εισοδήματος»⁸. Το κατά πόσο οι προτεραιότητες αυτές θα μπορούσαν να επιτευχθούν χωρίς μια Αστική Επιχορήγηση Αναπτυξιακής Δραστηριότητας (UDAG) είναι εξαιρετικά προβληματικό. Το συναρπαστικό στην απάντηση του Σάντερς, ακόμη και πριν από την απόρριψη της επιδότησης, ήταν το χάος των δομών που περιόριζαν εντελώς την ώθηση των δημοτικών προτεραιοτήτων: μια δεύτερη έκδοση ενός ξενοδοχείου τύπου Radisson, ένα εμπορικό υπόστεγο που κάλυψε το μισό μήκος του πεζόδρομου της πόλης, ένα πάρκινγκ 1200 θέσεων, ένα κτίριο γραφείων, ένα στενό δημόσιο μονοπάτι κατά μήκος της λίμνης – και μια διφορούμενη υπόσχεση για την παροχή τριακοσίων μικτών κατοικιών, πιθανότατα «διαθέσιμα για χαμηλά και μεσαία εισοδήματα ή / και άτομα με ειδικές ανάγκες». Ακόμα κι έτσι, αυτή η πρόταση στέγασης μετριάστηκε από περιορισμούς όπως «στο μέτρο του εφικτού» και υπό την προϋπόθεση να βρεθούν «χρηματοδοτήσεις με χαμηλά επιτόκια» και «επιδότησεις» που να καλύπτουν τα ενοίκια.

Μετά την απόρριψη της επιδότησης, το σχέδιο επανεμφανίστηκε από το Δημαρχείο με δύο αξιοσημείωτες αλλαγές. Τα σχέδια μικτών κατοικιών εξαφανίστηκε τελείως, ακόμη και ως υπόσχεση – και αντικαταστάθηκε από ένα σχέδιο για 150 με 300 συγκροτήματα κατοικιών κόστους 175 έως 300.000 δολάρια το καθένα (ένα φυσιολογικό σπίτι στο Μπέρλινγκτον πωλείται στα \$ 70-80.000) και ο δημόσιος χώρος, πενιχρός ήδη, περιορίστηκε περαιτέρω. Από οικιστικής απόψεως, η “όχθη για τον λαό” είχε γίνει ακριβώς ένας «θύλακας για τους πλούσιους», για να χρησιμοποιήσουμε μια από τις λεκτικές επιθέσεις που είχε απευθύνει ο Σάντερς στο σχέδιο του προκατόχου του, Πακέτ.

Τα προνόμια που παρέχονται από το παρόχθιο σχέδιο για τους εύπορους ανθρώπους είναι μια υπενθύμιση ότι μόνο συμβολική βοήθεια έχει παρασχεθεί στους φτωχούς. Οι μέθοδοι που χρησιμοποίησε ο Σάντερς για να πετύχει τη δημόσια συγκατάθεση για το σχέδιο ήταν ιδιαίτερα προσβλητικές: ο βομβαρδισμός των διαφημίσεων που προωθούσαν την εκδοχή του προγράμματος του δημάρχου και της Alden Corporation, στις οποίες οι “Σαντερίστας” βρήκαν τα ονόματά τους δίπλα σε αυτά των πιο διάσημων αντι-συνδικαλιστών, έρχεται σε έντονη αντίθεση με τις αναλογικά αδύναμες εκστρατείες που ξεκίνησε το Δημαρχείο σχετικά με τον έλεγχο ενοικίων και τη βελτίωση της στέγασης.

Η δημόσια αντίδραση εξελίχθηκε σε κρίση όταν το εκλογικό σώμα, όταν κλήθηκε να ψηφίσει ένα ομολογιακό δάνειο που θα κάλυπτε τη συμβολή της πόλης στο σχέδιο, έδωσε εκπληκτικά αποτελέσματα. Παρά την απόλυτη φρενίτιδα που χαρακτήρισε την εκστρατεία του δημάρχου για να επικρατήσει το «ναι», οι απαντήσεις από το ένα εκλογικό διαμέρισμα στο άλλο αποκάλυψε μια αξιοσημείωτη αλλαγή της κοινωνικής στάσης απέναντι στον Σάντερς. Αν και απαιτείται πλειοψηφία των δύο τρίτων για την έκδοση ομολογιακού δανείου στο Μπέρλινγκτον, τα διαμερίσματα 2 και 3 του Old North End καταψήφισαν κατηγορηματικά το ζήτημα των ομολόγων. **Αυτή ήταν η αντίδραση της «εργατικής τάξης» του Σάντερς, η οποία είχε δώσει στον δήμαρχο τις μεγαλύτερες πλειοψηφίες του στο παρελθόν.** Το διαμέρισμα 4, μια παραδοσιακή περιοχή μεσαίας τάξης, δώρισε στον δήμαρχο μια απλή πλειοψηφία μόλις πέντε ψήφων και το διαμέρισμα 5, το πιο ευνοϊκό εκ των διαμερισμάτων της μεσαίας τάξης, μια απόρριψη δεκαπέντε ψήφων. Οι υψηλότερες αποδόσεις του Σάντερς προήλθαν από το διαμέρισμα 6 – «The Hill», όπως ονομάζεται – το οποίο συγκεντρώνει τα υψηλότερα ποσοστά πλούτου στην πόλη και τις πιο ευρύχωρες και ακριβές βίλες.

Για πρώτη φορά, μια πρόταση του Σάντερς, η οποία έθεσε σαφώς τη δημόσια αξιοπιστία του δημάρχου σε κίνδυνο, κατατροπώθηκε βαθιά – όχι από το πλουσιότερο διαμέρισμα στο Μπέρλινγκτον, το οποίο υποστήριξε το ζήτημα των ομολόγων με τα δύο τρίτα των

ψήφων, αλλά από το Old North End, το οποίο απέρριψε κατηγορηματικά την πρότασή του. Προέκυψε ένα ταξικό θέμα το οποίο φαίνεται να αντικατοπτρίζει μια αηδία προς μια ρητορική που δεν οδηγεί σε ορατά αποτελέσματα.

Το ύστατο αποτέλεσμα της γηράσκουσας μορφής «σοσιαλισμού» του Σάντερς είναι να διευκολύνει την άνεση με την οποία τα επιχειρηματικά συμφέροντα μπορούν να επωφεληθούν από την πόλη. Πέρα από τους κινδύνους ενός ολοένα και πιο συγκεντρωτικού πολιτικού μηχανισμού, τον οποίο πρέπει τελικά να διαδεχθεί μια «ρεπουμπλικανική» κυβέρνηση, είναι τα εξαιρετικά προνόμια που έχει δώσει ο Σάντερς στις πιο επικίνδυνες επιχειρήσεις στο Μπέρλινγκτον – προνόμια τα οποία έχει δικαιολογήσει ένας «σοσιαλισμός» που έχει δεσμευτεί στην «ανάπτυξη», στο «σχεδιασμό», στην «τάξη» και σε έναν εργατικό «ριζοσπαστισμό» που αποφέρει χαμηλά αμειβόμενες θέσεις εργασίας και μη συνδικαλιστικά ιδρύματα χωρίς να λαμβάνει υπόψη την ποιότητα ζωής και την περιβαλλοντική ευημερία της κοινότητας συνολικά.

Ο Μπέρναρντ Σάντερς θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα παράδειγμα ριζοσπαστικού δημοτισμού, ριζωμένου στην τοπική αμεσοδημοκρατική παράδοση του Βερμόντ, που θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως ζωντανή εκπαιδευτική αρένα για την ανάπτυξη ενεργών πολιτών και μιας λαϊκής πολιτικής κουλτούρας.

Είτε έφταιξε μια ρηχή παραγωγιστική αντίληψη περί «σοσιαλισμού» προσανατολισμένη στην «ανάπτυξη» και την «αποδοτικότητα» είτε απλώς ο προσωπικός καριερισμός, ο δήμαρχος του Μπέρλινγκτον καθοδηγείται από μια στρατηγική που θυσιάζει την παιδεία της κινητοποίησης και τις δημοκρατικές αρχές για να έχει πραγματιστικά αποτελέσματα.

Αυτός ο «διευθυντικός ριζοσπαστισμός» με την τεχνοκρατική του τάση και την επιχειρηματική του ανησυχία για επέκταση είναι μεγαλοαστικός στον πυρήνα του – και μάλιστα θέτει υπό αμφισβήτηση την αυθεντικότητα των παραδοσιακών «σοσιαλιστικών» κανόνων. Μια πρόσφατη επικεφαλίδα της Burlington Free Press

που ανακοίνωσε ότι «ο Σάντερς κάνει μπίζνες με το Παρόχθιο Σχέδιο», θα μπορούσε να θεωρηθεί ως ετυμηγορία από το σύνολο των τοπικών επιχειρήσεων, ότι δεν είναι αυτοί που έχουν συνταχθεί με τον Σάντερς, αλλά ο Σάντερς έχει συνταχθεί με αυτούς. Όταν οι παραγωγικές μορφές του «σοσιαλισμού» αρχίζουν να μοιάζουν με εταιρικές μορφές καπιταλισμού, ίσως είναι καλό να αναρωτιόμαστε πώς προκύπτουν αυτές οι ανατροπές και κατά πόσο είναι τυχαίες. Αυτή η ερώτηση δεν πρέπει να αφορά μόνο τον Σάντερς και τους υποστηρικτές του· είναι ένα ζήτημα πικρής ανησυχίας για την αμερικανική ριζοσπαστική κοινότητα στο σύνολό της.

Πηγή: <https://theanarchistlibrary.org/library/bookchin-sanders>

Τελευταία ανάκτηση 31/1/2020

Σημειώσεις:

- 1 Πρωτεύουσα της Νικαράγουα
 - 2 Πρόεδρος της Νικαράγουα την περίοδο 1985-1990 και από το 2007 έως σήμερα
 - 3 Σοσιαλιστικό μηνιαίο περιοδικό της Ν. Υόρκης
 - 4 Γειτονιά στο Μπέρλινγκτον
 - 5 Republicrat – υποτιμητικός όρος, σύνθεση του republican και του democrat
 - 6 Διάχυση του πλούτου από τα πάνω προς τα κάτω
-

Ο Μπέρνι Σάντερς και η “Λαϊκή Δημοκρατία του Βερμόντ”

Το παρακάτω άρθρο δημοσιεύτηκε στην ιστοσελίδα “The New Republican” τον Ιούνιο του 2019. Αποτελεί ένα ιστορικό της πολιτικής πορείας του Μπέρνι Σάντερς, από την εποχή του κινήματος ενάντια στον πόλεμο του Βιετνάμ έως και την είσοδό του στην Γερουσία. Κατά την διάρκεια αυτής της πορείας, ο Σάντερς θα συμπορευθεί και με τον Μάρρεϋ Μπούκτσιν, συμπόρευση η οποία δεν άντεξε παρά λίγα χρόνια. Η θητεία του Σάντερς σαν δήμαρχος του Μπέρλινγκτον αλλά και η σύγκρουσή του με τον Μάρρεϋ Μπούκτσιν είναι γεγονότα υπό το πρίσμα των οποίων μπορούμε να ερμηνεύσουμε τις αφετηρίες του Σοσιαλισμού όπως τον εκφράζει ο Σάντερς, αλλά και να εντοπίσουμε τα όρια που η εμπλοκή με την κρατική διαχείριση χαράσσουν.

Μετάφραση του Βασίλη Γεωργάκη

Ήταν σε ένα καφέ του Μπέρλινγκτον, γνωστό στέκι του «εναλλακτικού» κόσμου – καθώς επίσης και σημείο παρακολούθησης νέων δραστηριοτήτων της Αριστεράς από το FBI – όπου ο Μπέρνι Σάντερς είπε για πρώτη φορά στον Γκρεγκ Γκούμα, εκδότη της ριζοσπαστικής εφημερίδας Vermont Vanguard Press, πως σκόπευε να κατέβει υποψήφιος δήμαρχος.

Ο Γκούμα ήδη προετοίμαζε την δική του υποψηφιότητα για την δημαρχία εν όψει των επερχόμενων εκλογών του 1981 σαν μέλος του Κόμματος των Πολιτών (Citizens Party), ενός νεοϊδρυθέντος αριστερού σχηματισμού μεταρρυθμιστών υποψήφιων και ακτιβιστών που είχαν ήδη κατεβάσει δικό τους υποψήφιο για την μοναδική έδρα του Βερμόντ στο Κογκρέσο στις εκλογές του 1980, αποσπώντας το 25% των ψήφων στο Μπέρλινγκτον. Αλλά ο Σάντερς τον έπεισε να αλλάξει γνώμη. «Πιστεύω πως θα ήμουν καλός υποψήφιος», είπε ο Σάντερς. Ήταν φανερό, μου είπε ο Γκούμα, «ότι ήταν καλύτερος πολιτικός και δεν επρόκειτο να αποσυρθεί. Αποφάσισα να αφήσω τον πολιτικό να γίνει πολιτικός».

Ο Σάντερς τελικά επικράτησε για δέκα ψήφους, κερδίζοντας πανεθνικά την προσοχή, σαν ένας αυτοπροσδιοριζόμενος ως σοσιαλιστής που θριάμβευσε την ίδια χρονιά με αυτή που ο Ρόναλντ Ρήγκαν κέρδισε το προεδρικό χρίσμα. Τώρα φυσικά, ο Σάντερς είναι ο πιο διάσημος σοσιαλιστής στην χώρα, με τις δημοσκοπήσεις να τον εμφανίζουν στην δεύτερη θέση για το χρίσμα του Δημοκρατικού υποψήφιου Προέδρου. Και η δική του εκδοχή του σοσιαλισμού έχει αποδειχθεί πολύ πιο επιδραστική από όσο ο Γκούμα ή οποιοσδήποτε αριστερός από το Μπέρλινγκτον θα μπορούσε να φανταστεί.

Η ιδεολογία του Σάντερς είναι αποτέλεσμα των διαφόρων γεγονότων της μακράς του καριέρας, στα οποία ανάγεται η απροσδόκητη πορεία του από την ριζοσπαστική Αριστερά της Νέας Αγγλίας έως την Γερουσία των ΗΠΑ. Αλλά τα μοτίβα που καθόρισαν – και περιόρισαν – τις πολιτικές του ήταν εξ αρχής φανερά τόσο από την πορεία του στο LUP (Liberty Union Party) κατά την δεκαετία του 1970 όσο και από την θητεία του σαν δήμαρχος του Μπέρλινγκτον κατά την δεκαετία του 1980. Η τοποθέτηση στο επίκεντρο ζητημάτων «Ψωμιού και Βουτύρου», οι συγκρούσεις με αριστεριστές ακτιβιστές και η στρατηγική ευθυγράμμισης με τους Δημοκρατικούς συναρθρώθηκαν μέσα σε αυτά τα καθοριστικά χρόνια – **μαζί με τα εντατικά μαθήματα πάνω στους συμβιβασμούς που απαιτούν οι εκλογές και η διαχείριση της εξουσίας.**

Εν μέσω όλων αυτών των προκλήσεων, κάθε άλλο παρά βέβαιο ήταν πως ο Σάντερς θα επικρατούσε. Πίσω στο Μπέρλινγκτον του 1981, το όραμα του Σάντερς ήταν απλώς ένα από τα πολλά ριζοσπαστικά αφηγήματα που κυκλοφορούσαν. Οι εντάσεις με τους συνοδοιπόρους του μπορεί να θυμίζουν μία ακόμη κλασσική ρήξη σαν αυτές τις κωμικές εσωτερικές διασπάσεις που αποτελούν εμμονικά σταθερή αξία της αφελούς Αριστεράς. Με μία προσεκτικότερη εξέταση ωστόσο, αυτές δείχνουν πως ο Σάντερς κατάφερε να μετακινηθεί πέρα από την ασυμβίβαστη, δογματική Αριστερά και να ασπαστεί αυτό που θα μπορούσαμε να αποκαλέσουμε αριστερή πτέρυγα του «εφικτού» στην αμερικάνικη πολιτική – μία ζωντανή ιδεολογία που δημιούργησε, συχνά μόνος του, κατά την διάρκεια των 36

χρόνων του σε αιρετά αξιώματα.

Το Βερμόντ είναι «η μοναδική Πολιτεία των ΗΠΑ όπου η λέξη Σοσιαλισμός δεν προκαλεί κατευθείαν αρνητικούς συνειρμούς», ισχυρίστηκε ο Σάντερς σε μία συνέντευξη το 1986. «**Νομίζω πως αυτό συνέβη κυρίως επειδή είμαστε ζωντανοί εδώ και επτά χρόνια και έχουμε επιτύχει κάποια πράγματα**». **Ο Σάντερς πράγματι έχει κρατήσει τον σοσιαλισμό ζωντανό σαν ρεαλιστική πολιτική πρόταση.** Το ερώτημα για τον αναπτυσσόμενο αμερικάνικο αριστερό κίνημα είναι εάν αυτή η εκδοχή του δημοκρατικού σοσιαλισμού που ο Μπέρνι Σάντερς διαμόρφωσε πρώτος στο Βερμόντ, μπορεί να επιβιώσει και χωρίς τον Μπέρνι Σάντερς.

Το Κόμμα των Πολιτών, ήταν μία από τις αριστερές ομαδοποιήσεις που σταδιακά στελεχωνόταν από πρώην μέλη του παλιού κόμματους του Σάντερς, του LUP, στο οποίο είχε ενταχθεί το 1971, αφότου μετακόμισε στην Πολιτεία το 1968. Το Βερμόντ, παρά το γεγονός πως αποτελούσε προπύργιο των Ρεπουμπλικάνων, περνούσε μία δημογραφική και πολιτισμική μεταβολή κατά τις δεκαετίες του 1960 και 1970, η οποία έδινε χώρο σε πιο ριζοσπαστικά πολιτικά κινήματα στο απόγειο των διαδηλώσεων κατά του πολέμου του Βιετνάμ.

Ό,τι θεωρούνταν ριζοσπαστικό τότε, μπορεί κατά κάποιο τρόπο, να φαίνεται πολύ οικείο στους φιλελεύθερους των αστικών κέντρων και τους κατοίκους της Νέας Υόρκης. «*Μία κοινότητα υποκουλτούρας έχει αναδυθεί στο Βερμόντ, αποτελούμενη από πρώην κατοίκους πόλεων που επέλεξαν μία ζωή στην ύπαιθρο, απασχολούμενοι με τους κήπους τους, το κόψιμο ξύλων, το ζύμωμα, το πλέξιμο, την γιόγκα και την αστρολογία, που καπνίζουν χόρτο και τρώνε βιολογικά τρόφιμα*», έγραψε το 1975 σε μία εργασία ο Μάικλ Παρέντι, μέλος του LUP και ακαδημαϊκός που απορρίφθηκε για μόνιμη θέση στο Πανεπιστήμιο του Βερμόντ, εξαιτίας της ριζοσπαστικής του πολιτικής τοποθέτησης.

Αλλά το LUP ήταν, στον πυρήνα του, μία Αριστερή, αντιπολεμική, ανατρεπτική ομαδοποίηση. Ήταν ικανό, όπως έγραψε ο Παρέντι, να κερδίσει την υποστήριξη «*χαμηλόμισθων ανθρώπων της*

εργατικής τάξης» και η υποστήριξη αυτή μεταφράζονταν «σε ένα ποσοστό της τάξης του 25%» στις φτωχογειτονιές του Μπέρλινγκτον. Το 1974, στο απόγειο της επιρροής του κόμματος, κατέβασε 43 υποψήφιους σε τοπικό και πανεθνικό επίπεδο, παίρνοντας ποσοστά ανάμεσα στο 5 και το 7%. Κατάφερε μάλιστα να αποσπάσει και ορισμένους ντόπιους συνδικαλιστές από την παραδοσιακή τους συμπίεση με το Κόμμα των Δημοκρατικών, και κατάφερε μάλιστα να πείσει έναν συνδικαλιστή, κατά την επιθυμία του Σάντερς, να κατέβει υποψήφιος για την θέση του Αντικυβερνήτη.[1]

Οι εκλογές του 1974, δήλωσε ο Σάντερς στην Boston Globe, «έδειξαν πως η πλειοψηφία των ψήφων μας ήρθαν από τον εργαζόμενο κόσμο.. Μας δίνουν κάποια νομιμοποίηση και δείχνουν πως δεν είμαστε απλά ένα “χίπικο” κόμμα». Ο Σάντερς ήδη αντιλαμβανόταν πως παρά την φήμη του LUP ως ριζοσπαστικού (φήμη που ακολουθούσε και τον ίδιο: στις ίδιες εκλογές είχε προτείνει την κατάργηση της CIA) οι αποκαλούμενοι χίπιδες δεν θα βρίσκονταν ποτέ στο κέντρο του δικού του συνασπισμού. Αντιθέτως, η θέση αυτή ήταν φυλαγμένη για τον «κόσμο της εργασίας».

Μετά από μία αποτυχημένη καμπάνια για το αξίωμα του Κυβερνήτη δύο χρόνια μετά, ο Σάντερς εγκατέλειψε το κόμμα, θρηνολογώντας για την αναποτελεσματικότητά του. «Είχε εκνευριστεί, καθώς το κόμμα δεν αναπτύσσονταν, ενώ υπήρχαν άνθρωποι εντός αυτού που δεν είχαν αίσθηση της πολιτικής πρακτικής», δηλώνει ο Τέρι Μπουρίσιους, τοπικός πολιτικός ακτιβιστής που θα υπηρετούσε στο σώμα που ήταν γνωστό τότε σαν Συμβούλιο των Γηραιών [εφ' εξής Δημοτικό Συμβούλιο] του Μπέρλινγκτον, την εποχή που ο Σάντερς ήταν δήμαρχος.[2] Αναφερόταν σε ακτιβιστές όπως ο Πήτερ Νταιαμοντσόουν, συνιδρυτή του κόμματος που προωθούσε την απόδοση δικαιώματος ψήφου στα παιδιά ανάμεσα σε άλλες ουτοπικές σταυροφορίες. «Ο Μπέρνι έλεγε ‘Βάλτε προτεραιότητες’», καταλήγει ο Μπουρίσιους.

Ήταν η τελευταία φορά που ο Σάντερς θα ήταν μέλος κάποιου κόμματος.

«Η στάση του Σάντερς ήταν πάντα πως δεν ήθελε αυτόκλητους, μεσοαστούς, απόφοιτους κολλεγίων που είχαν ελεύθερο χρόνο για να γράφουν άρθρα και να πηγαίνουν σε συναντήσεις, να του υποδεικνύουν ποια είναι η σωστή τακτική στο τάδε ή το δείνα θέμα», συνεχίζει ο Μπουρίσιους, «Αν δεν είναι άτομα της εργατικής τάξης και δεν έχουν μία χαμαλοδουλειά 9-5 για να καταλαβαίνουν πως είναι αυτό», δεν τον ενδιαφέρουν. «Δεν χρησιμοποιούσε τον όρο ‘ακτιβιστής’ ακριβώς με υποτιμητικό τρόπο, αλλά σχεδόν», προσθέτει ο Μπουρίσιους.

Την επόμενη χρονιά, ο Ντσιαμοντσόουν είπε σε μία συνέντευξη πως τώρα που ο Σάντερς και άλλα δημοφιλή στελέχη εγκατέλειψαν το κόμμα, το LUP δεν μπορεί «να αντιμετωπίζεται πια σαν *Fan Club*». Τώρα, υποστήριζε, «είμαστε ένα πραγματικό πολιτικό κόμμα». Ο ίδιος συνέχισε να θέτει υποψηφιότητα για αξιώματα στο Βερμόντ, αδυνατώντας να συγκεντρώσει ποσοστά άνω του 8% σε πολιτειακό επίπεδο ενώ έχασε κάμποσες φορές από τον Σάντερς σε εκλογές για το Κογκρέσο κατά την περίοδο 1990 – 2012.

Δεν ήταν ο Σάντερς αυτός που πρώτος συνειδητοποίησε τις δυνατότητες μίας ανεξάρτητης υποψηφιότητας στο Μπέρλινγκτον το 1981. Αντιθέτως, συμμετείχε στις εκλογές κυρίως εξαιτίας των προτροπών ενός εκ των στενότερών του φίλων, ενός Ορθόδοξου Εβραίου ακαδημαϊκού από το Πανεπιστήμιο του Βερμόντ, ονόματι Ρίτσαρντ Σούγκαρμαν. Οι δυο τους πήγαν στο δικαστικό γραφείο του Μπέρλινγκτον και μελέτησαν εξονυχιστικά το σκονισμένο ντοσιέ με τα αποτελέσματα των εκλογών του 1976 για το αξίωμα του Κυβερνήτη, στις οποίες ο Σάντερς είχε ηττηθεί λαμβάνοντας ένα πενιχρό 6%. «Μου έδειξε μία ενδελεχή ανάλυση των εκλογικών αποτελεσμάτων» έγραψε ο Σάντερς στα απομνημονεύματά του, με τίτλο *Outsider in the House* (που πρόσφατα επανεκδόθηκαν ως *Outsider in the White House*). «Αν και είχα συγκεντρώσει ένα ποσοστό μόλις 6% των ψήφων σε πολιτειακό επίπεδο, στο Μπέρλινγκτον αυτό έφτασε το 12% και στις δύο εργατικές γειτονιές το ποσοστό ξεπέρασε το 16%».

Εδώ, πάλι, ήταν ο ακρογωνιαίος λίθος του αναδυόμενου

δημοκρατικού σοσιαλισμού του 20^{ου} αιώνα που εκπροσωπεί ο Σάντερς: μία βάση ψηφοφόρων από την εργατική τάξη, γύρω από την οποία μπορούν να συγκεντρωθούν κι άλλα στρώματα του εκλογικού σώματος. «Μέχρι την ημέρα των εκλογών», γράφει ο Σάντερς, «είχαμε συσπειρώσει επιφανή πρόσωπα των φτωχών κοινοτήτων, καθηγητές κολλεγίων, το συνδικάτο των αστυνομικών του Μπέρλινγκτον, οικολόγους και συντηρητικούς ιδιοκτήτες ακινήτων που ανησυχούσαν για την αύξηση των φόρων ακίνητης περιουσίας».

Εκείνη την εποχή, το Κόμμα των Πολιτών του Γκούμα έμοιαζε η πιο λογική εναλλακτική απέναντι στα παραδοσιακά κόμματα στο Βερμόντ και ειδικά στο Μπέρλινγκτον. Ο επιστήμονας Μπάρι Κόμονερ, που είχε γίνει γνωστός εξαιτίας των προειδοποιήσεων του σχετικά με τους κινδύνους που απορρέουν από τις πυρηνικές δοκιμές, κατέβηκε ως υποψήφιος Πρόεδρος υποστηριζόμενος από το κόμμα σαν κύριος εκφραστής της οικολογικής διαμαρτυρίας και μπορούσε να συγκεντρώσει υποστήριξη γύρω από το κίνημα. «Πολύς κόσμος από την Αριστερά συσπειρώθηκε στο Κόμμα των Πολιτών», λέει ο Μπουρίσιους, ο οποίος έγινε ένας από τους δύο συμμάχους του Σάντερς στο Δημοτικό Συμβούλιο. «Υπήρχαν κάποια άτομα που ήταν παλιοί πολιτικοί καθοδηγητές κι ήταν εξοργισμένοι με τους Δημοκρατικούς κι εν πολλοίς με το Δημοκρατικό Κόμμα και ήταν κατά βάση αριστεροί».

Αλλά οι προεδρικές εκλογές του 1980 είχαν τραυματίσει το Κόμμα των Πολιτών, το οποίο είχε καταφέρει να λάβει ψήφους μόνο σε 30 πολιτείες και είχε μείνει πολύ πίσω σε σχέση με την ανεξάρτητη υποψηφιότητα του Τζον Άντερσον. Τελικά το κόμμα άρχισε να φυλλοροεί και τα μέλη του στο Μπέρλινγκτον συμμετείχαν στον Προοδευτικό Συνασπισμό του Σάντερς, την ομάδα των ανεξάρτητων αριστερών που συμμετείχαν στην διακυβέρνηση της πόλης όσο ο Σάντερς και ο διάδοχός του κατείχαν το αξίωμα στο Μπέρλινγκτον.

Από την στιγμή που ο Μπέρνι κέρδισε τις εκλογές του 1981 για την θέση του δημάρχου, γρήγορα απέκτησε μία διπλή ταυτότητα.

Από την μία ήταν αυτός ο σοσιαλιστής με την ατημέλητη κώμη που κέρδισε δυσανάλογη δημοσιότητα σε σχέση με ό,τι θα περίμενε κάποιος για τον δήμαρχο μίας πόλης με πληθυσμό 38,000 κατοίκων. Από την άλλη ήταν ο σκληροτράχηλος τοπικός αξιωματούχος, που στην αρχή της καριέρας του περιοριζόταν συνεχώς από ένα Δημοτικό Συμβούλιο ελεγχόμενο κατά βάση από τους Ρεπουμπλικάνους και τους Δημοκρατικούς, το οποίο δεν είχε καμία διάθεση να βοηθήσει τον Σάντερς να επανεκλεγεί. **Το Συμβούλιο μετά βίας τον άφηνε να κάνει διορισμούς, πόσο μάλλον να καταλάβει τα μέσα παραγωγής.**

Ο Σάντερς ποτέ δεν απομακρύνθηκε στην πραγματικότητα από τον ριζοσπαστισμό του LUP – αυτό ήταν άλλωστε που τον ξεχώριζε από άλλους πιθανούς αριστερούς που θα μπορούσαν να κερδίσουν το αξίωμα. Ταυτόχρονα ωστόσο, δεν ανέπτυξε ιδιαίτερα την φύση των σοσιαλιστικών του πεποιθήσεων – μία πολιτική στάση που συνέχισε να χαρακτηρίζει την κατοπινή του πολιτική καριέρα.

Μετά την εκλογή του δήλωνε στην Boston Globe πως «αποστασιοποιήθηκα από τον αυτοπροσδιορισμό μου ως σοσιαλιστή γιατί δεν ήθελα να περάσω την μισή μου ζωή εξηγώντας ότι δεν πίστευα στην Σοβιετική Ένωση ή στα στρατόπεδα συγκέντρωσης». Πρόσθετε πως, «Δεν μας παίρνει, όποια κι αν είναι τα προσωπικά μου συναισθήματα για αυτό, να κηρύξουμε τον πόλεμο στην επιχειρηματική κοινότητα».

Ωστόσο, γνώριζε πολύ καλά πόσο μυθιστορηματική ήταν η νίκη του, ειδικά όταν αυτή ερχόταν τόσο κοντά χρονικά με την ορκωμοσία του Ρήγκαν. «Το Μπέρλινγκτον θα τεθεί στο επίκεντρο επειδή η χώρα επέλεξε μία συγκεκριμένη κατεύθυνση και εμείς την αντίθετη», δήλωσε ο Σάντερς στους New York Times. «Ο κόσμος θα πληρώνει 10 δολάρια το εισιτήριο για να δει το φρικιό δήμαρχο του Μπέρλινγκτον και ό,τι κάνουμε μπορεί να έχει αντίκτυπο».

Το ρήγμα ανάμεσα στον συνασπισμό του Σάντερς και την διεθνιστική Αριστερά καθώς και το καθημερινό του στυλ διακυβέρνησης έγιναν μόνιμο θέμα της κάλυψής του από τα Μέσα.

Ένας κάτοικος του Βερμόντ δήλωσε στην Hartford Courant μετά την πρώτη του επανεκλογή το 1983, πως «Μιλάει [εν. ο Σάντερς] για το Ελ Σαλβαδόρ, αλλά απλώς διοικεί την πόλη». Με άλλα λόγια, ο Σάντερς δεν εγκατέλειψε τις σοσιαλιστικές του αναφορές, αλλά επίσης δεν τις θεωρούσε αυτές πάντα χρήσιμες για την καθημερινή του δουλειά.

Δήλωσε στην Courant πως αυτό που τον απασχολούσε ήταν ότι «η μισή Γερουσία των ΗΠΑ αποτελείται από εκατομμυριούχους και οι μισές από τις σημαντικότερες αποφάσεις σχετικά με την χώρα λαμβάνονται από τις τράπεζες και τις επιχειρήσεις». Αλλά υποστήριξε, «Τι σημαίνει αυτό για το Μπέρλινγκτον; Όχι και πολλά πράγματα». Αντίθετα ήταν πρόθυμος να θέσει υπό συζήτηση την διοίκηση της πόλης με όρους μάνατζμεντ. Αυτό σήμαινε να θέσει υπό διαπραγμάτευση συμβόλαια, να δημιουργήσει πλεόνασμα 1,9 εκατομμυρίων δολαρίων και να βελτιώσει την οικονομική διαχείριση της πόλης, ώστε να κερδίσει μεγαλύτερα επιτόκια για τις καταθέσεις του δήμου.

Φυσικά είναι πανεύκολο να διοικείς μία πόλη αποτελεσματικά ενώ δείχνεις της αλληλεγγύη σου στην Αριστερά της Κεντρικής Αμερικής, ό,τι και να λέει το Δημοτικό Συμβούλιο. Το να το κάνει αυτό ο Σάντερς ενώ παράλληλα στέκεται αλληλέγγυος με τους συνδικαλισμένους εργάτες σε μία βιομηχανία όπλων, αυτό είναι μία τελείως διαφορετική υπόθεση.

Το αντιπολεμικό κίνημα είχε πεθάνει μετά το τέλος της αμερικανικής παρέμβασης στο Βιετνάμ, αλλά πολλοί αριστεροί επανενεργοποιήθηκαν κατά την δεκαετία του '80 εξαιτίας της υποστήριξης των ΗΠΑ σε δεξιά καθεστώτα και παραστρατιωτικές ομάδες στην Κεντρική Αμερική. Ο Σάντερς δεν αποτελούσε εξαίρεση. Η Κεντρική Αμερική ήταν στην καρδιά των προσπαθειών του ώστε να χαράξει η μικρή πόλη που διοικούσε την δική της εξωτερική πολιτική. Κατάληξη αυτών των προσπαθειών η επίσκεψη του Σάντερς στην Νικαράγουα και η συνάντησή του με τον ισχυρό αριστερό Πρόεδρο Ντάνιελ Ορτέγκα το 1985.

Σύντομα μετά την επανεκλογή του το 1983 ωστόσο, η αφοσίωση

του Σάντερς σε μια φιλειρηνική, αντιιμπεριαλιστική εξωτερική πολιτική και η δέσμευση του απέναντι στους εργάτες του Μπέρλινγκτον ήρθαν σε σύγκρουση.

Αν και γνωστό για την αγροτική παραγωγή χαμηλής κλίμακας και τους καταπράσινους του λόφους, το Βερμόντ ήταν μία Πολιτεία που απορροφούσε τα μεγαλύτερα συμβόλαια του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας στις αρχές της δεκαετίας του '80, εξαιτίας της παραγωγής των όπλων Gatling στις εγκαταστάσεις της General Electric στο Μπέρλινγκτον.

Εκείνο το καλοκαίρι, μια ομάδα ακτιβιστών συναντήθηκε με τον Σάντερς και του ανακοίνωσαν το σχέδιο τους να αποκλείσουν την είσοδο του εργοστασίου της General Electric στο Μπέρλινγκτον. Ο Σάντερς εκνευρίστηκε μαζί τους, γράφει ο Γκούμα στο βιβλίο του με τίτλο, *The People's Republic: Vermont and the Sanders Revolution*, επειδή «κατηγορούσαν τους εργάτες» αντί να επικεντρώσουν την προσοχή τους στα ομοσπονδιακά κέντρα που σχεδίαζαν την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ. Ο Σάντερς κατηγόρησε τους ακτιβιστές πως έριχναν «το φταίξιμο στους εργαζόμενους», σύμφωνα με την Burlington Free Press. Φέρεται μάλιστα να αντιτάχθηκε στην διαμαρτυρία, σε συναντήσεις του με τους ηγέτες των συνδικαλιστών του εργοστασίου. «Δεν έχουν όλοι την πολυτέλεια να επιλέξουν που θα δουλέψουν», είπε στην Burlington Free Press. Η θέση του ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με την άνοδο του αντιπολεμικού κινήματος, ειδικά στο Βερμόντ, όπου 159 από τις 180 πόλεις είχαν περάσει ψηφίσματα κατά των πυρηνικών.

Ο Σάντερς έμεινε ασυγκίνητος από τα επιχειρήματα των ακτιβιστών και είπε πως «δεν είχε άλλη επιλογή από το να διατάξει την σύλληψή τους», σύμφωνα με την μαρτυρία του Γκούμα. Σύντομα αφότου ξεκίνησε η διαμαρτυρία το πρωινό της 20^{ης} Ιουνίου, δεκάδες ακτιβιστές συλλήφθηκαν, ενώ, όπως ο Γκούμα λέει, «ο δήμαρχος παρακολουθούσε από την άκρη του δρόμου».

Έτσι δημιουργήθηκε ένα ρήγμα ανάμεσα στον Σάντερς και μέρους

των ακτιβιστών υποστηρικτών του. Ο Σάντερς «έβλεπε σαν εκλογική του βάση τα συνδικάτα και τους φτωχούς», γράφει ο Γκούμα. «Η οικονομία του 'Ψωμιού και Βουτύρου' έθετε το πλαίσιο της ανάλυσής του, απωθώντας κεντροπολιτικά ζητήματα όπως η ειρήνη στο περιθώριο της συζήτησης».

Ένα από τους ακτιβιστές που οργάνωσαν την παρέμβαση στο εργοστάσιο ήταν και ο γεννημένος στο Μπρονξ, αναρχικός και θεωρητικός της κοινωνικής οικολογίας, Μάρρεϋ Μπούκτσιν. Πρόσφατα είχε παραιτηθεί από την θέση του ως καθηγητής στο Κολλέγιο Ραμάπο του Νιού Τζέρσευ, γεγονός που του επέτρεψε να εγκατασταθεί μόνιμα στο Βερμόντ και να ασχοληθεί με το γράψιμο και την διαπαιδαγώγηση των ακτιβιστών και των συνοδοιπόρων που είχαν συσπειρωθεί γύρω από αυτόν.

Όταν ο Σάντερς εκλέχθηκε πρώτη φορά δήμαρχος, ο Μπούκτσιν είχε ενθουσιαστεί. Μάλιστα έκανε λόγο για τις «δέκα ψήφους αναρχικών» που έδωσαν την νίκη στον Σάντερς, σύμφωνα με μία βιογραφία του, που έγραψε η συντρόφισσα και μαθήτριά του Τζάνετ Μπιέλ. Ο Μπούκτσιν είδε στον Σάντερς την προοπτική ενός κινήματος το οποίο θα μπορούσε να συγχωνεύσει τις αναρχικές του ιδέες περί μη-κυριαρχίας με την πίστη του στην αναγκαία κοινωνικότητα του ανθρώπινου είδους, που τελικά θα κατέληγαν στην δημιουργία ενός μοντέλου διακυβέρνησης, βασισμένου σε συνελεύσεις των κατοίκων της πόλης.

Αλλά οι δύο αριστεροί μεταρρυθμιστές σύντομα ήρθαν σε σύγκρουση, όχι μόνο για το ζήτημα των παρεμβάσεων στην GE, αλλά επίσης εξαιτίας της υποστήριξης του Σάντερς στα σχέδια επιχειρηματιών για την εκμετάλλευση της παρόχθιας ζώνης του Μπέρλινγκτον, σχέδιο που μπήκε μπροστά το 1985. Ο Σάντερς παλαιότερα είχε αγωνιστεί ενάντια σε ένα αντίστοιχο αναπτυξιακό σχέδιο για την παρόχθια ζώνη κι έτσι, αυτό που έμοιαζε με μεταστροφή του πάνω στο ζήτημα πυροδότησε την σκληρότερη εξ αριστερών κριτική της θητείας του.

Οι επικριτές του Σάντερς δημιούργησαν μία ομάδα διαμαρτυρίας ενάντια στο σχέδιο – ανάμεσα στους ηγέτες του ήταν η πρώην

σύζυγος του Μπούκτσιν, η Μπέα, και η Σάντρα Μπαίρντ πρώην μέλος του LUP. Ένα από τα σλόγκαν τους – Η παρόχθια ζώνη μας δεν πωλείται! – αντηχούσε το σλόγκαν της επαναστατικής καμπάνιας του ίδιου του Σάντερς: Το Μπέρλινγκτον δεν πωλείται!

Καθώς η έκδοση ομολόγων για την χρηματοδότηση του έργου καταψηφίστηκε, ο Μπούκτσιν επέκρινε τον Σάντερς για «συνδιαλλαγή με τα επιχειρηματικά συμφέροντα». Οι αριστεροί ακτιβιστές ήταν σε διάσταση με τον Σάντερς από νωρίτερα, για ζητήματα όπως οι εγκαταστάσεις της GE, αλλά η έκδοση ομολόγων ήταν η πρώτη φορά που ο Σάντερς έχασε μία μάχη απέναντι σε δυνάμεις προερχόμενες από τα αριστερά του – μόνο σε μία εκλογική περιφέρεια, ελεγχόμενη από τους Ρεπουμπλικάνους υπερψηφίστηκε το σχέδιο. (Σήμερα η παρόχθια ζώνη φιλοξενεί ένα μεγάλο πάρκο κι έναν ποδηλατόδρομο. Εκεί ξεκίνησε ο Σάντερς την καμπάνια του για τις εκλογές του 2016.)

Ένα χρόνο αργότερα ο Μπούκτσιν εξέφρασε δημόσια τις διαφωνίες του με τον Σάντερς με ένα καυστικό και ανελέητο άρθρο στο Socialist Review, το οποίο και απέκτησε ιδιαίτερη αξία στο διαδίκτυο σαν σημείο αναφοράς για την εξ αριστερών αντιπολίτευση προς τον Σάντερς.

Αν ο Σάντερς ήταν «Σοσιαλιστής» υποστηρίζει ο Μπούκτσιν, είναι ο τύπος «που η προτίμησή του για τον ‘ρεαλισμό’ έναντι των ιδανικών, του έχει δημιουργήσει κακή φήμη ακόμη και ανάμεσα στους στενότερους συνεργάτες του στο Δημαρχείο». Ο Σάντερς δεν διακατέχεται μόνο από «γνωστή παράνοια και τάσεις απομόνωσης», συνεχίζει ο Μπούκτσιν, αλλά είναι επίσης «ένας κεντρώος, που τον ενδιαφέρει περισσότερο να συγκεντρώσει μεγαλύτερη εξουσία στο γραφείο του δημάρχου παρά να την μοιραστεί με τον κόσμο». Επιπροσθέτως ο Μπούκτσιν, προβλέποντας το ύφος της κριτικής που σήμερα δέχεται ο Σάντερς, θεωρούσε τις ιδέες του δεύτερου απαρχαιωμένες, μία αναδίπλωση στον ριζοσπαστισμό του 19^{ου} και του πρώιμου 20^{ου} αιώνα, που έβαζε στο επίκεντρό του τους βιομηχανικούς εργάτες.

Ο Σάντερς, έγραφε ο Μπούκτσιν, είχε μία μεσοπολεμική πίστη στην τεχνολογική πρόοδο, την αποτελεσματικότητα των επιχειρήσεων και μία αφελή προσκόλληση στα οφέλη της «ανάπτυξης».

Ο Σάντερς θα απέρριπτε τις «δημοκρατικές διαδικασίες» σαν «δευτερεύουσες σε σχέση με τα γεμάτα στομάχια», ενώ «το προσγειωμένο προλεταριάτο εξυμνείται σε σχέση με τους ‘θηλυπρεπείς’ διανοούμενους, και περιβαλλοντικά, φεμινιστικά και κοινοτικά ζητήματα θεωρούνται μικροαστικές υπερευαισθησίες σε σχέση με τις υλικές ανάγκες του ‘εργαζόμενου κόσμου’».

«Η τραγωδία είναι πως ο Σάντερς δεν έζησε την περίοδο 1870-1940», συνεχίζει ο Μπούκτσιν, «και το παράδοξο που εκπροσωπεί είναι το εξής: Πως ένα σύνολο ιδεών που πριν μισό αιώνα έμοιαζε τόσο επαναστατικό, φαίνεται τόσο συντηρητικό σήμερα;»

Το περιφρονητικό, πικρόχολο ύφος του άρθρου του Μπούκτσιν μπορεί εύκολα να ερμηνευθεί υπό το πρίσμα της απογοήτευσης, ως μοιρολόι – αλλά επίσης και ως προειδοποίηση, πως αν οι αριστεροί στις ΗΠΑ σκόπευαν να υποστηρίξουν κάποιον Νεοϋορκέζο μέτοικο στο Μπέρλινγκτον, αυτός θα έπρεπε να είναι ο μουστακαλής [sic] αναρχικός και όχι ο γυαλάκας [sic] σοσιαλιστής. Ο Μπούκτσιν έμοιαζε να πιστεύει πως μπορούσε να πείσει τους αριστερούς, πως ο Ντεμπσιανός[3] και επικεντρωμένος στους εργάτες σοσιαλισμός ήταν ένα διανοητικό, πολιτικό και ηθικό αδιέξοδο και πως έτσι θα μπορούσε να εισάγει την δική του, συζευγμένη με την οικολογία, εκδοχή του αναρχισμού.

Οι συνοδοιπόροι του Μπούκτσιν δοκίμασαν τις δικές τους δυνάμεις στις εκλογικές μάχες, κατεβαίνοντας στις εκλογές ως Πράσινοι του Μπέρλινγκτον για θέσεις στο Δημοτικό Συμβούλιο και κατεβάζοντας δικό τους υποψήφιο δήμαρχο το 1989.

Η υπό διαμόρφωση ιδέες του Μπούκτσιν περί «ελευθεριακού

δημοτισμού», γράφει η μαθήτριά του Μπιέλ, υποτίθεται πως θα απέφευγαν τους επικίνδυνους συμβιβασμούς των συμβατικών τρόπων άσκησης πολιτικής, χωρίς να εγκαταλείψουν τις πιθανότητες να επιτευχθεί μία διαρκής και συλλογική αλλαγή.

Σε μία χαλαρή συζήτηση-συνέντευξη το 1985, ο Μπούκτσιν δήλωσε πως «τον απασχολούσε η ανάπτυξη τοπικών θεσμών – συνελεύσεων γειτονιάς, συμβουλίων που θα μπορούσαν να ασκήσουν δυναμική αντιπολίτευση στην κεντρική εξουσία». Έλεγε πως το όραμα του για την πολιτική ερχόταν σε αντίθεση με την τέχνη της διαχείρισης του κράτους, την οποία περιέγραφε σαν «να λειτουργείς σαν κόμμα εντός του κράτους με το βλέμμα στραμμένο στην απόκτηση του ελέγχου αυτού». Οι πολιτικές του θέσεις προέρχονταν από μία «έννοια της Πόλης [η ελληνική λέξη χρησιμοποιείται και στο πρωτότυπο] και της κοινότητας, που θα είναι αποκεντρωμένη, ομόσπονδη, βασισμένη στην κυκλικότητα και την πλήρωση των αξιωμάτων μέσω κλήρωσης όπου καλώς εχόντων των πραγμάτων θα επιτυγχανόταν ο μέγιστος βαθμός συμφωνίας – όπου και τελικά έχεις ένα ενεργό σώμα πολιτών που διαχειρίζεται τις υποθέσεις του».

Αν ο λειψός σοσιαλισμός του Σάντερς ήταν μία αποτυχία, ίσως οι Πράσινοι του Μπούκτσιν θα μπορούσαν, γράφει η Μπιέλ, «να δημιουργήσουν μία δημοκρατική Αριστερά: τοπικά, ώστε να καθιερώσουν την δημοκρατία της Νέας Αγγλίας σαν υπόδειγμα για τους Πράσινους της υπόλοιπης πολιτείας και πανεθνικά να πυροδοτήσουν ένα αποκεντρωμένο και από τα κάτω, πράσινο κίνημα το οποίο θα μπορούσε να εξαπλωθεί σε όλη τη χώρα».

Οι Πράσινοι κατέβασαν σαν υποψήφια δημοτική σύμβουλο την πρώην σύζυγο και επί σειρά ετών φίλη του Μπούκτσιν, την Μπέα στις εκλογές του 1987. Αν και έλαβε ένα ποσοστό πάνω από 20%, έχασε.

Όταν ο Σάντερς ανακοίνωσε πως δεν θα έθετε υποψηφιότητα για δήμαρχος το 1989, οι Πράσινοι είδαν την ευκαιρία να αναλάβουν τον – στα μάτια τους – βαριά τραυματισμένο Προοδευτικό Συνασπισμό του Μπέρλινγκτον, τώρα που αποστερήθηκε την

παρουσία της δημοφιλέστερης φιγούρας του. Μαζί με δύο υποψήφιους για το δημοτικό συμβούλιο, κατέβασαν σαν υποψήφιο δήμαρχο την Μπαίρντ, την φεμινίστρια δικηγόρο που βοήθησε στην οργάνωση του κινήματος κατά της ανάπλασης της παρόχθιας ζώνης.

«Πιστεύαμε πως ήταν η ευκαιρία μας να ισχυροποιήσουμε μία πραγματική πράσινη Αριστερά στην πόλη», λέει η Μπιέλ, περιγράφοντας μία προεκλογική εκστρατεία που ήταν σχεδόν πανομοιότυπη με αυτή του Σάντερς το 1981. Μάλιστα τράβηξε την προσοχή της Newsweek, η οποία μετέφερε την άποψη του Μπούκτσιν, ο οποίος περιγράφοντας τα αναπτυξιακά σχέδια του Προοδευτικού Συνασπισμού, σχολίαζε πως αυτά *«είναι προοδευτικά μόνο αν είσαι Μαρξιστής της δεκαετίας του '30»*. Οι Πράσινοι έκαναν λόγο για περισσότερες αμεσοδημοκρατικές διαδικασίες και συμμετοχή των πολιτών στην διακυβέρνηση· απαιτούσαν έλεγχο των ενοικίων κι έβαλλαν εναντίον των αναπτυξιακών πλάνων για την παρόχθια ζώνη.

Για τον Προοδευτικό Συνασπισμό οι Πράσινοι ήταν *«αδιάλλακτοι»*, γράφει η Μπιέλ. Ο Γκούμα γράφει πως οι Πράσινοι *«θεωρούσαν τους εαυτούς τους ως το μόνο απομεινάρι της συνειδητής Αριστεράς»*, και πως η σκληρή κριτική τους στον Προοδευτικό Συνασπισμό *«δημιουργούσε την εντύπωση πως δεν έβλεπαν διαφορές ανάμεσα στους Προοδευτικούς και τους Ρεπουμπλικάνους»*.

Η Μπαίρντ, όπως και ο Σάντερς την εποχή που συμμετείχε στο LUP, θα μάζευε ένα μικρό ποσοστό στις εκλογές. Τελικά θήτευσε στο νομοθετικό σώμα της Πολιτείας σαν μέλος των Δημοκρατικών.

Η πραγματική καταστροφή για τους Πράσινους ήρθε την επόμενη χρονιά, σε εκλογές για μία θέση στο Δημοτικό Συμβούλιο. Αφού ένας Δημοκρατικός επιβλήθηκε ενός εν ενεργεία συμβούλου των Προοδευτικών, οι Πράσινοι του Μπέρλινγκτον ανακοίνωσαν πως ο υποψήφιος τους, ο Στήβεν Σήχαϊ, είχε συνεννοηθεί με τον Δημοκρατικό κι είχαν προσυμφωνήσει τις ερωτήσεις που θα έκανε ο ένας στον άλλον σε ένα debate που στόχο είχε να τους δώσει χώρο να αναπτύξουν τις θέσεις τους. Αν και ο Σήχαϊ πήρε μόνο 37 ψήφους, αυτοί υπερέκλυπταν την διαφορά των 25 που

εξασφάλισαν την νίκη του Δημοκρατικού υποψηφίου έναντι του Έρχαρτ Μάνκε των Προοδευτικών.

«Πιστεύω πως το εκλογικό αποτέλεσμα αλλοιώθηκε», δήλωσε ο Μπούκτσιν σε ανακοίνωσή του στην Burlington Free Press, «πολιτικοί μου έχουν πει επανειλημμένα πως έτσι παίζεται το παιχνίδι. Αν ισχύει αυτό, τότε αυτό το παιχνίδι δεν είναι το δικό μου παιχνίδι και σίγουρα δεν θα έπρεπε να είναι το παιχνίδι των Πράσινων».

Ήταν πολιτικαντισμός στην πιο φτηνή του εκδοχή και ο Μπούκτσιν ένωσε βαθιά ντροπή, γράφει η Μπιέλ. Ο παλαίμαχος αναρχικός πλησίασε τον Μάνκε σε μία δημόσια συνέλευση: «Όλη μου την ζωή δούλεψα για μία νέα προσέγγιση της πολιτικής», θυμάται η Μπιέλ να του λέει, «για μία ηθική πολιτική. Κάποιοι άνθρωποι από την συλλογικότητα μου συμπεριφέρθηκαν ανήθικα και γι' αυτό απολογούμαι. Αν τέτοια συμπεριφορά πηγάζει από το έργο μου, αν αυτή είναι η κατάληξη του έργου μου, τότε η ζωή μου ήταν μάταιη».

Αν και ο Σάντερς δεν συνδέθηκε ποτέ με τέτοια τεχνάσματα, προέβη σε συνεργασίες και συμβιβασμούς που επέσυραν δριμεία κριτική και την αποκήρυξή του από την απαιτητική πτέρυγα στα αριστερά του. Ο Νταϊαμοντστόουν των αποκάλεσε «Κούισλιγκ» όταν ο Σάντερς υποστήριξε το Γουόλτερ Μοντάλ για Πρόεδρο το 1984. Ο Παρέντι ήρε την υποστήριξή του προς το πρόσωπό του για το θέμα της επέμβασης στην Γιουγκοσλαβία. Και κάποια μέλη της ίδιας του της κυβέρνησης συμμετείχαν σε παρεμβάσεις στο εργοστάσιο της GE. Για χρόνια καλούσε στην δημιουργία Τρίτου Κόμματος, μόνο και μόνο για να διεκδικήσει το χρίσμα των Δημοκρατικών ενώ κράτησε τις αποστάσεις του από το Προοδευτικό Κόμμα του Βερμόντ.

Αλλά ακριβώς επειδή δεν είναι σχολαστικός διανοούμενος ή θεωρητικός, όλες αυτές οι μεταλλάξεις δεν βάρυναν την συνείδησή του. Με άλλα λόγια, είναι απλώς ένας πολιτικός, όπως παρατήρησε ο Γκούμα σε εκείνη την καφετέρια στο Μπέρλινγκτον, τόσο χρόνια πριν. Και κερδίζει.

Οι Πράσινοι αντίθετα εξατμίστηκαν σαν πολιτική δύναμη στο Μπέρλινγκτον. Μετά την κατάρρευσή τους, το πολιτικό σύμπαν του Μπούκτσιν γινόταν όλο και μικρότερο. Ήταν εξαντλημένος και απομονωμένος εξαιτίας της μακράς και σκληρής διαμάχης του με ριζοσπάστες της «βαθιάς οικολογίας» εντός του οικολογικού κινήματος των ΗΠΑ. Το Κόμμα των Πράσινων θα εξελισσόταν σε ένα πιο συμβατικό κόμμα, ενώ λίγοι αναρχικοί υιοθέτησαν τις πολιτικές του θέσεις. Καθλωμένος σε αναπηρικό καροτσάκι στα τελευταία χρόνια της ζωής του (πέθανε το 2006), ο Μπούκτσιν εξομολογήθηκε στον επί σειρά ετών ακτιβιστή και πρώην δικηγόρο του δήμου Μπέρλινγκτον, Τζην Μπέργκμαν πως, «δεν έχω πια την δύναμη να αγωνιστώ άλλο».

Η ίδια η Μπιέλ, ενώ επίμονα φρόντισε την κληρονομιά του Μπούκτσιν, περιέγραφε τον Σάντερς σαν «εκπληκτικό» γερουσιαστή, ο οποίος «πάλευε επίμονα για λογαριασμό των καταπιεσμένων».

Αυτό δεν σημαίνει πως το πολιτικό όραμα του Μπούκτσιν πέθανε κάπου στο Βερμόντ την δεκαετία του '90. **Ενώ ο Σάντερς υπηρετούσε στο Κογκρέσο, το έργο του Μπούκτσιν βρήκε τον δρόμο του προς τις τουρκικές φυλακές μέχρι το κελί του ηγέτη του ΡΚΚ, του Αμπντουλάχ Οτσαλάν.** Έκτοτε το κόμμα αναμορφώθηκε βάση των ιδεών του Μπούκτσιν. Ο Οτσαλάν, στρατευμένος Μαρξιστής – Λενινιστής έως τότε, τώρα περιγράφει τις πολιτικές του θέσεις ως «Δημοκρατικό Συνομοσπονδισμό». Σήμερα, τα ελεγχόμενα από τους Κούρδους εδάφη της βόρειας Συρίας, κυβερνώνται βάση του συστήματος του Δημοκρατικού Συνομοσπονδισμού, που αποτελεί την ερμηνεία των ιδεών του Μπούκτσιν από τον Οτσαλάν. Η περιοχή είναι επίσης βάση των πλέον δεινών και αφοσιωμένων αντιπάλων του ISIS στην Συρία. Αν ο Σάντερς κερδίσει τις προεδρικές εκλογές του 2020, περίπου 40 χρόνια αφότου οι αναρχικοί τον βοήθησαν να νικήσει στο Μπέρλινγκτον, θα είναι παιχνίδι της μοίρας: οι δύο εκδοχές «λαϊκής δημοκρατίας» θα είναι και πάλι σύμμαχοι.

Όταν ο Σάντερς εισήλθε ορμητικά στην κεντρική πολιτική σκηνή το 2015, οι περισσότεροι φιλελεύθεροι δεν είχαν ιδέα τί να

κάνουν με την περίπτωση του. Η Χίλαρι Κλίντον και οι υποστηρικτές της δεν μπορούσαν απλώς να τον απεικονίζουν σαν έναν ριζοσπάστη ιδεολόγο με ανόητα σχέδια που ήταν αδύνατο να εφαρμοστούν – όπως αρέσκεται να υποδεικνύει και ο ίδιος ο Σάντερς, πολλές από τις προτάσεις του είναι αρκετά δημοφιλείς. Δεν ήταν απλώς απελπιστικά αριστερός, όπως υποστήριζε η Κλίντον και οι σύμμαχοί της, είχε επίσης απελπιστικά απαρχαιωμένες θέσεις σε σχέση με του Δημοκρατικούς πάνω στα ζητήματα του ρατσισμού και του σεξισμού. **Ήταν στην καλύτερη αδιάφορος όσον αφορά συγκεκριμένες δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μειονότητες και οι γυναίκες και στην χειρότερη ανοικτά εχθρικός απέναντι σε πολιτικές που δεν έχουν σχέση με την δική του ταξική, υλιστική προοδευτικότητα.**

Η Κλίντον επιτίθονταν στον Σάντερς, χαρακτηρίζοντάς τον ως υποψήφιο με ατζέντα για «ένα ζήτημα», ενώ η ίδια ήταν «η μόνη υποψήφια που αφαιρούσε κάθε εμπόδιο προς την πρόοδο». Ή όπως το έθεσε με ένα σχόλιο, με το οποίο κατάφερε να βρεθεί δεξιά και αριστερά του Σάντερς: «Αν σπάσουμε τις τράπεζες αύριο.. πως θα έδινε αυτό τέλος στον ρατσισμό;» Η πολιτικός που συνδέθηκε περισσότερο με την μετριοπάθεια των Δημοκρατικών, που στόχο είχε τις εκλογικές νίκες (πίσω μόνο από τον σύζυγό της) ενσάρκωνε ταυτόχρονα το φιλελεύθερο κατεστημένο και τον Μπούκτσιν, με τον Σάντερς εγκλωβισμένο στην μέση, να τα βάζει με την ανισότητα και το σύστημα υγείας. Για πρώτη φορά μετά από 30 χρόνια, ο Σάντερς έχασε.

Όπως τελικά έχασε και η Κλίντον, και έχασε ακριβώς στα μέρη όπου το επίμονο, λαϊκίστικο μήνυμα ίσως να έπιανε περισσότερο: στην Rust Belt.[4] Η, όχι και τόσο απίθανη, εικασία πως ο Σάντερς ίσως κέρδιζε τον Τραμπ, μαζί με μια νέα και συμπαγή βάση ακτιβιστών υποστηρικτών, τον έκανε κατευθείαν φαβορί για το χρίσμα των Δημοκρατικών για το 2020.

Η νέα του εκστρατεία μπορεί να ιδωθεί σαν μία μεγάλη διόρθωση βάση της κριτικής που τον ήθελε να μην ασχολείται με ζητήματα ρατσισμού και σεξισμού, ενώ από την άλλη παραμένει αμετακίνητος σε ζητήματα άσκησης πολιτικής. Το επιτελείο του

είναι πιο διαφοροποιημένο και δεν διστάζει να μιλήσει για την προσωπική του πορεία, η οποία περιλαμβάνει και την συμμετοχή του στο κίνημα για τα πολιτικά δικαιώματα, όσο ήταν φοιτητής στο Σικάγο. Οι δημοσκοπήσεις τον εμφανίζουν δεύτερο και με διαφορά από τον Τζο Μπάιντεν – ο οποίος συγκεντρώνει την υποστήριξη των μεγάλων ηλικιών και των Αφρο-Αμερικανών – και μοιράζεται την υποστήριξη της αριστερής πτέρυγας των Δημοκρατικών με την Ελίζαμπεθ Γουόρεν, η οποία τον έχει ξεπεράσει όσον αφορά την παρουσίαση λεπτομερών, προοδευτικών πολιτικών προτάσεων.

Αλλά ασχέτως του τι θα συμβεί το 2020, ο Σάντερς έχει ξεχωρίσει από παλαιότερους αριστερούς που προσπάθησαν να αφήσουν το στίγμα τους στην κεντρική πολιτική σκηνή. Δεν είναι Νόρμαν Τόμας ή Γκας Χαλ ή Μπάρι Κόμονερ. **Δεν είναι ένας ρομαντικός ηττημένος, ένας υποψήφιος που ζητά ψήφο διαμαρτυρίας ή που κόβει ψήφους από τους άλλους υποψήφιους.** Παρ' όλ' αυτά δεν είναι επίσης εκφραστής ενός ευρύτερου κινήματος ή τάσης. Η απόσταση του τόσο από το Δημοκρατικό Κόμμα όσο και από τις οργανώσεις της Αριστεράς του έδωσε την ευελιξία να κερδίζει εκλογές εδώ και τέσσερις δεκαετίες. **Αλλά αυτό επίσης σημαίνει πως στον σοσιαλισμό του, είναι μόνος του.** Αυτή τη στιγμή, ο μόνος τρόπος να φανεί τί σημαίνει Σοσιαλισμός στον 21^ο αιώνα είναι να κερδίσει τις εκλογές ο Μπέρνι Σάντερς.

Σύνδεσμος για το πρωτότυπο άρθρο:
<https://newrepublic.com/article/154086/bernies-red-vermont>

Τελευταία ανάκτηση 28/1/2020

[1] Lieutenant governor: Η θέση αυτή είναι συνήθως δεύτερη στην ιεραρχία της Πολιτείας, με την εξουσία της να διαφέρει από πολιτεία σε πολιτεία. Συνηθισμένο αξίωμα σε περιοχές που

ανήκαν στην Βρετανική Κοινοπολιτεία.

[2] Board of Aldermen: Τοπικό συμβούλιο αιρετών, αντίστοιχο του δημοτικού συμβουλίου. Η χρήση του όρου “Aldermen” που κυριολεκτικά μπορεί να μεταφραστεί ως Γηραιός προέρχεται από την βρετανική πολιτική παράδοση και δεν έχει κάποια σχέση με ηλικιακά κριτήρια.

[3] Ο Eugene V. Debs (1855-1926) ήταν εξέχον στέλεχος του αμερικάνικου συνδικαλιστικού κι εργατικού κινήματος και εκ των ιδρυτών της οργάνωσης Industrial Workers of the World (IWW) καθώς και υποψήφιος Πρόεδρος με το Σοσιαλιστικό Κόμμα.

[4] Rust Belt: Η ζώνη της σκουριάς. Έτσι αποκαλούνται συνοπτικά οι περιοχές αυτές γύρω από τις Μεγάλες Λίμνες και τα Μεσοδυτικά που βίωσαν την αποβιομηχάνιση της δεκαετίας του '80. Συμπεριλαμβάνει περιοχές της Πολιτείας της Νέας Υόρκης, του Ιλινόις, του Οχάιο, της Αϊόβα, του Μίσιγκαν, της Ιντιάνα, της Δυτικής Βιρτζίνια και της Νέας Αγγλίας.

Από τον Χομεϊνί στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο

Το παρακάτω άρθρο είναι μία οφειλόμενη απάντηση στην Λαμπρινή Θωμά και το άρθρο της «Από τον Κροπότκιν στο Ιράν», το οποίο δημοσιεύθηκε στις 9/1/20 στο ThePressProject (Σύνδεσμος για το άρθρο: <https://thepressproject.gr/apo-ton-kropotkin-sto-iran/>)

του Βασίλη Γεωργάκη

Ας ξεκινήσουμε με μία παραδοχή: η εμπλοκή του εργατικού και ευρύτερα του κινήματος για την κοινωνική χειραφέτηση με την γεωπολιτική είναι σχεδόν τόσο παλιά όσο το ίδιο το κίνημα. Από

την εποχή που οι Μαρξ και Ένγκελς έβλεπαν στην Τσαρική Ρωσία τον μεγάλο εχθρό της Επανάστασης, εξαιτίας της εμπλοκής της στα γεγονότα της Ουγγαρίας το 1848-49, μέχρι τον Μπακούνιν και την χιμαιρική του ανάμειξη με το κίνημα για την ιταλική ενοποίηση που τον έφερε με πλάγιο τρόπο μέχρι και σε επαφή με τις αλυτρωτικές επιδιώξεις του Όθωνα,[1] αλλά και τους Γαριβαλδινούς εθελοντές που συμμετείχαν με ενθουσιασμό στον γελοίο Ελληνο-Τουρκικό πόλεμο του 1897, σοσιαλιστές και αναρχικοί, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο, έβλεπαν τα συμφέροντα της κοινωνικής επανάστασης να συμπλέκονται με την τύχη γεωπολιτικών ανταγωνισμών.

Ο πόλεμος ο οποίος άλλαξε τα δεδομένα οριστικά, ήταν ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος. Η αναπόφευκτη αυτή σύγκρουση ανάμεσα στις Μεγάλες Δυνάμεις της εποχής δοκίμασε σε τέτοιο βαθμό την συνοχή του εργατικού κινήματος, που τελικά κατέληξε στην διάσπαση της πανίσχυρης Δεύτερης Διεθνούς και άνοιξε τον δρόμο για την Ρωσική Επανάσταση και την δημιουργία της Τρίτης Διεθνούς.

Και να ‘μαστε σήμερα, πάνω από έναν αιώνα μετά, να βλέπουμε να ανασύρονται πολιτικά κείμενα της περιόδου, ως επιχειρήματα υποστηρικτικά για θέσεις σχετικές με την σημερινή γεωπολιτική πραγματικότητα.

Διαβάζουμε σήμερα ως επίκαιρο, το Μανιφέστο των 16 αναρχικών, με το οποίο το 1916 εξέχουσες προσωπικότητες του αναρχικού κινήματος, μεταξύ των οποίων ο Κροπότκιν, υπερθεμάτιζαν την συμμετοχή στο σφαγείο του Α' Παγκοσμίου ενάντια στον πρωσικό μιλιταρισμό. Μεταξύ άλλων, η αρθρογράφος αναφέρει πως:

Όχι μόνο για τον Κροπότκιν, αλλά και για την Αριστερά παλαιότερων εποχών πολλά από αυτά ήταν αυτονόητα, και τα σημερινά διλήμματα ακατανόητα, όπως και ο ισαποστακισμός («Μα καλά, πρέπει να είμαι σώνει και καλά με τις ΗΠΑ ή με τους Μουλάδες;»).

Εδώ είναι αναγκαίες πολλές απαντήσεις.

Το γεγονός πως για τον Κροπότκιν κάποια πράγματα ήταν ξεκάθαρα, δεν δεσμεύει, όπως δεν δέσμευσε και τότε το αναρχικό κίνημα. Ο Κροπότκιν, εκτός από μία πραγματικά σεπτή μορφή του κινήματος, υπήρξε ένας άνθρωπος της εποχής του. Ένας άνθρωπος λίγο ή πολύ δέσμιος αξιωμάτων που σήμερα είναι – η θα έπρεπε να λογίζονται ως – ξεπερασμένα. Η ιδέα πως ένα κράτος, είτε αυτό ήταν η Ρωσία είτε η Γερμανία, μπορεί να χαλιναγωγήσει την κοινωνική επανάσταση δεν άνηκε αποκλειστικά στον Κροπότκιν, αλλά χρονολογείται τουλάχιστον από την εποχή των Μαρξ και Ένγκελς. Άλλωστε ακριβώς τέτοιου τύπου επιχειρηματολογία χρησιμοποίησε ο Κάουτσκι δικαιολογώντας την γερμανική εμπλοκή στον πόλεμο, προβάλλοντας με την σειρά του την Ρωσία ως τον μεγάλο αντίπαλο του εκδημοκρατισμού και της κοινωνικής χειραφέτησης, κερδίζοντας με το σπαθί του την περιφρόνηση και το μένος του Λένιν. Πέραν τούτου ο Κροπότκιν δεν εξέφρασε σε καμία περίπτωση το σύνολο του αναρχικού κινήματος, η συντριπτική πλειοψηφία του οποίου στάθηκε επικριτικά απέναντι στο κείμενο των 16.[2]

Όσον αφορά την Αριστερά, ποιες ήταν οι εποχές όπου τέτοια διλήμματα ήταν ακατανόητα; Αν μιλάμε για τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, τότε η αρθρογράφος διαπράττει βαρύτατο σφάλμα – επειδή όμως θεωρούμε πως έχει γνώση των πραγμάτων, θα λέγαμε πως επιλέγει να μην αναφερθεί στην γενναία στάση του Λένιν και των λιγοστών συντρόφων του, οι οποίοι κόντρα στον πατριωτικό πυρετό που σάρωσε την Ευρώπη και τα Σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, στάθηκαν στο ύψος των περιστάσεων, ερμηνεύοντας ορθά τον πόλεμο ως μία ιμπεριαλιστική σύγκρουση που δεν είχε τίποτα να προσφέρει στην εργατική τάξη.

Δεν μπορούμε σήμερα να περιφέρουμε διακηρύξεις περασμένων εποχών, αγνοώντας τα γεγονότα που τις διέψευσαν: **οι φλόγες της Επανάστασης που σάρωσαν την Τσαρική Ρωσία άναψαν όταν κάποιοι λίγοι επαναστάτες αρνήθηκαν να πάρουν μέρος σε έναν πόλεμο που στην πραγματικότητα δεν τους αφορούσε.** Ισαποστακισμός; Φαντάζομαι θεωρούνταν ως τέτοιος από τους Κάουτσκι της εποχής.

Στα σημερινά, στα οποία τόσο χοντροκομμένα μας παραπέμπει η

αρθρογράφος, η άρνηση μας να ταυτίσουμε την υπόθεση της κοινωνικής χειραφέτησης με την μοίρα ενός άθλιου, θεοκρατικού καθεστώτος δεν σημαίνει πως δεν αναγνωρίζουμε τον ρόλο γκάνγκστερ που ΗΠΑ και ΝΑΤΟ παίζουν τόσα χρόνια στην Μέση Ανατολή, στα Βαλκάνια και στην Λατινική Αμερική.

Ο αντιεξουσιαστικός χώρος στην Ελλάδα έχει αναφερθεί με συνέπεια στον καταστροφικό ρόλο ΗΠΑ, ΝΑΤΟ και ΕΕ, που με τις πολιτικές τους εξαθλιώνουν και αφανίζουν κοινωνίες ολόκληρες, με πρόσφατο παράδειγμα την Συρία. Αυτό που δεν κάνει ο αντιεξουσιαστικός χώρος είναι να υιοθετήσει την μανιχαϊστική θέαση του κόσμου που μάλλον η αρθρογράφος υιοθετεί, σύμφωνα με την οποία «κάθε εχθρός των ΗΠΑ είναι άξιος υποστήριξης». Ο Ψυχρός Πόλεμος τελείωσε, η ΕΣΣΔ κατέρρευσε, οι διεθνείς σχέσεις είναι κάπως πιο περίπλοκες από όσο μπορεί να φάνταζαν πριν 40 και 50 χρόνια.

Εν ολίγοις, δεν πρόκειται να δούμε ποτέ ως συνοδοιπόρους και συναγωνιστές μακελάρηδες σαν τον Μιλόσεβιτς, τον Καντάφι, τον Άσσαντ και τον Σουλεϊμάνι.

Οι συνοδοιπόροι μας είναι αυτοί που για εβδομάδες διαδήλωναν στους δρόμους της Τεχεράνης, η φωνή των οποίων πνίγηκε για μία ακόμη φορά εξαιτίας της τρομοκρατικής ενέργειας των ΗΠΑ. Ανθρώπων που δεν διαδήλωναν «για να βάλουν μίνι» όπως αναφέρει χυδαία η αρθρογράφος, αλλά που διαμαρτύρονταν για την ανεργία, τον πληθωρισμό και γενικώς όλα αυτά που προκαλεί ο Καπιταλισμός – ω ναι, το Ιράν δεν είναι κάποια λαϊκή δημοκρατία.

Συνοδοιπόροι μας επίσης είναι αυτοί που βγήκαν στους δρόμους στις ΗΠΑ, διατρανώνοντας την αντίθεση τους σε μία διαφαινόμενη νέα πολεμική περιπέτεια στην Μέση Ανατολή. Όμοια με το Ιράν, και στις ΗΠΑ, η δολοφονία Σουλεϊμάνι, έρχεται να θέσει σε δεύτερη μοίρα τόσο τα μεγάλα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο Ντόναλντ Τραμπ, όσο και να μετατοπίσει τον πολιτικό λόγο προς την εξωτερική πολιτική, σε μία προεκλογική περίοδο όπου το

ενδιαφέρον φαινόταν να επικεντρώνεται σε κοινωνικά ζητήματα, όπως η υγεία, η εκπαίδευση και η εξαθλίωση της αμερικανικής εργατικής τάξης.

Όπως το 1914, έτσι και το 2020, εμείς επιλέγουμε τον δρόμο των αγώνων, της ελευθερίας, της άμεσης δημοκρατίας και της κοινωνικής χειραφέτησης – ούτε τον δρόμο της αστικής δημοκρατίας των πολυεθνικών ούτε αυτόν των μουλάδων και των πολεμόχαρων στρατιωτικών.

Γιατί η κοινωνική χειραφέτηση δεν περνάει από κανέναν από αυτούς τους δρόμους.

[1] Βλ. Αντώνης Λιάκος, *Η Ιταλική Ενοποίηση και η Μεγάλη Ιδέα*, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 1985

[2] Συλλογικό, *Οι Αναρχικοί στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο*, Ανατρεπτικές Εκδόσεις, 2018

Ένα σχόλιο για την δολοφονία Soleimani

Το άρθρο δημοσιεύτηκε στο Beyond Europe τις 5/1/20. Η μετάφραση έγινε από τον Μηνά Μπλάνα.

Λάβαμε ένα σχόλιο από τον *Kian Zeytani*, έναν ελεύθερο δημοσιογράφο ιρανικής καταγωγής που εδρεύει στο Βερολίνο και συμμετέχει σε διαφορετικά δίκτυα αλληλεγγύης από το 2009. Αναλύει τις αντιδράσεις για τη δολοφονία του Ιρανού ανώτατου στρατηγού *Qassem Soleimani* από τις ΗΠΑ και τις τρέχουσες απειλές πολέμου που κυριαρχούν σε παγκόσμια πρωτοσέλιδα.

Είναι και πάλι αυτή η εποχή του χρόνου, όπου το Ιράν κυριαρχεί στους παγκόσμιους τίτλους – αλλά για τους λάθος λόγους. Όχι, δεν πρόκειται για το γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια των τελευταίων σοβαρών αντικαθεστωτικών ταραχών το Νοέμβριο, η δολοφονική Ισλαμική Δημοκρατία του Ιράν (IRI) δολοφόνησε 1,500 άτομα μέσα σε μία εβδομάδα. Πρόκειται για ένα αμερικάνικο drone που δολοφόνησε τον κορυφαίο στρατηγό της Ισλαμικής Δημοκρατίας, Qassem Soleimani, στον Διεθνή Αερολιμένα της Βαγδάτης στην αρχή του νέου έτους. Με αυτό, η ηγούμενη από τον Trump κυβέρνηση των ΗΠΑ, συμμετέχει στην κλιμάκωση με το Ιράν. Οι ίδιοι οι Αγιατολάχ δεν διστάζουν να κατηγορήσουν τον Μεγαλύτερο Σατανά όλων των εποχών και να προαναγγείλουν σκληρές συνέπειες – αφού, φυσικά, είναι τα φτωχά θύματα εδώ. Άνθρωποι στην εξουσία, με πολλά προβλήματα, αλλά δυστυχώς με αποτελεσματικά κουμπιά και πόρους, μεταφέρουν τη θλιβερή τους μάχη από το twitter σε ένα πεδίο, όπου μπορεί πραγματικά να κοστίσει τις ζωές εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων που δεν θέλουν να έχουν καμία σχέση με αυτό. Ένα 101 [εν. το παιχνίδι] με ανοιχτά επιθετικές ιμπεριαλιστικές πολιτικές στον καπιταλιστικό μας κόσμο.

Ως αριστερός – όχι, ως άνθρωπος με καρδιά και μυαλό, ως κάποιος που θέλει να σπάσει αυτό το αποτρόπαιο παιχνίδι ανδρών που κατέχουν την εξουσία για να παραμείνουν σε αυτή πάση θυσία, κυριολεκτικά πατώντας πάνω σε εκατομμύρια σώματα γι' αυτό – ξαφνικά παγιδεύεσαι ανάμεσα σε μανιακούς. Συγκεκριμένα, όταν πρόκειται για τις ΗΠΑ έναντι του Ιράν. **Απ' τη μία πλευρά, έχεις τους "Αριστερούς", των οποίων ο αποκαλούμενος αντιιμπεριαλισμός έχει πάει τρομερά λάθος και που αρχίζουν να δοξάζουν τον Soleimani – έναν αντιδραστικό φονταμενταλιστή, έναν αδίστακτο και βάρβαρο άνθρωπο υπεύθυνο για πολλές δολοφονίες και ένα άτομο το οποίο παρέχει τόσους πολλούς λόγους για να είναι μισητό – ως τον πεσόντα μάρτυρα στον αντιιμπεριαλιστικό αγώνα εναντίον των ΗΠΑ. Δεν είναι περίεργο, δεδομένου ότι το Ιράν είναι μια ωραιοποιημένη, ομοιογενής οντότητα γι' αυτούς, που καθίσταται καλή, μόνο και μόνο επειδή εναντιώνεται στις ΗΠΑ. Δεν ενδιαφέρονται πραγματικά για την**

πραγματικότητα στο Ιράν και – στην καλύτερη περίπτωση – έκλεισαν το στόμα τους για το ελευθεριακό κίνημα του ιρανικού λαού, επειδή η εύθραυστη και ξεπερασμένη κοσμοαντίληψή τους, στην οποία η Δύση εναντιώνεται στην Ανατολή, αμφισβητείται με την πρώτη ματιά στην πραγματικότητα και τις πολυάριθμες και σύνθετες αντιφάσεις που υπάρχουν. Αυτοί οι άνθρωποι, στη διαρκή ανάγκη τους να ερμηνεύσουν κάθε ζήτημα στον κόσμο με τέτοιο τρόπο ώστε να καταδικάσουν τις ΗΠΑ, γίνονται υποστηρικτές της Ισλαμικής Δημοκρατίας και δεν αφήνουν κανένα περιθώριο, ούτε το πλέον λεπτό, ανάμεσα σε αυτούς και στην κρατική προπαγάνδα της Ισλαμικής δικτατορίας. **Μπράβο, συγχαρητήρια, είστε η ντροπή της Αριστεράς.**

Η άλλη πλευρά δεν είναι καθόλου καλύτερη. Αποτελείται από ανθρώπους οποιασδήποτε πολιτικής στάσης (τις περισσότερες φορές, δεν γνωρίζουν τον εαυτό τους), αλλά και λεγόμενους/ες Αριστερούς και αυτοαποκαλούμενους αριστερούς φιλελεύθερους ή «ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων», οι οποίοι δεν μπορούν να σκεφτούν πέραν του σχήματος «η Ισλαμική Δημοκρατία είναι κακή, το να σκοτώνεις στελέχη της Ισλαμικής Δημοκρατίας είναι καλό, αποθέωσε τους δολοφόνους και κάν' τους να σκοτώσουν περισσότερους». Εκείνοι που αξίζει να συζητήσεις μαζί τους είναι μερικοί εκφραστικοί Ιρανοί στα κοινωνικά μέσα ενημέρωσης που παρακολουθούν κι ενημερώνουν για τον αγώνα στο Ιράν και έχουν κάθε δικαίωμα να μισούν την Ισλαμική Δημοκρατία – για παράδειγμα για προσωπικούς λόγους, διότι αυτοί ή οι οικογένειές τους έχουν χωριστεί και/ή σκοτώθηκαν από το καθεστώς. **Όταν πρόκειται για πληροφορίες σχετικά με το τι συμβαίνει στο Ιράν, οι άνθρωποι αυτοί μπορούν να είναι πολύτιμες και αξιόπιστες πηγές. Αλλά όταν πρόκειται για το μεγαλύτερο πολιτικό πλαίσιο, οι μάσκες τους πέφτουν.** Μερικές φορές, ζηλεύω αυτούς τους ανθρώπους, επειδή η παγκόσμια εικόνα και επομένως το μυαλό τους πρέπει να είναι τόσο αφελές. Θέλουν τον Trump, από όλους τους ανθρώπους τον Trump – έναν αντιδραστικό φονταμενταλιστή, έναν αδίστακτο και βάρβαρο άνθρωπο υπεύθυνο για πολλές δολοφονίες και ένα άτομο που προσφέρει τόσους πολλούς λόγους για να τον μισούνε – να

εισβάλλει στο Ιράν και – ως δια μαγείας! – έχουμε ελεύθερη δημοκρατία στο Ιράν, σε συνδυασμό με πλούσιο πολιτισμό, οικονομία και κοινωνική σταθερότητα και χωρίς αντιφάσεις.

Έχουν την μαγική ικανότητα να παραβλέπουν τις τελευταίες δεκαετίες της αμερικανικής «παρεμβατικής πολιτικής» στη Μέση Ανατολή και τί σημαίνει να φέρνει την δημοκρατία το Air Force One και τις καταστροφικές συνέπειές αυτού: εκατομμύρια νεκροί, ακόμη πιο πολλοί τραυματίες και ακρωτηριασμένοι, που παγιδεύονται και/ή αναζητούν διαφυγή καθώς και η δημιουργία ορισμένων απολύτως αποτυχημένων κρατών (Failed-States).

Είναι οι πιστοί του «ιμπεριαλισμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων» και είναι η απόδειξη ότι η πολεμική προπαγάνδα στον 21ο αιώνα λειτουργεί καλά.

Αλλά επιτρέψτε μου να σας διαβεβαιώσω: αυτοί οι άνθρωποι δεν είναι αντιπρόσωποι των Ιρανών, ακόμη κι αν κάνουν ό, τι μπορούν για να εμφανιστούν ως τέτοιοι (φαίνεται αρκετά βεβιασμένο και όχι αυθεντικό όταν ξεκινούν κάθε τιτίβισμα με την φράση “Όπως λέει ένας Ιρανός”). Σίγουρα, οι άνθρωποι στο Ιράν είναι τόσο απελπισμένοι που θέλουν το καθεστώς να πέσει με κάθε αναγκαίο μέσο. Αλλά παρατηρούν επίσης τι συνέβη στο Αφγανιστάν, το Ιράκ, τη Συρία, τον Λίβανο και πολλές άλλες χώρες γύρω τους. Οι ομοϊδεάτες τους σε αυτή την πλευρά, που δεν το συζητούν καν είναι κυρίως οι λευκοί φιλελεύθεροι, οι οποίοι δεν ενδιαφέρονται για το Ιράν, αλλά σε περιόδους όπως αυτές ξαφνικά αρχίζουν να φλυαρούν για τα ανύπαρκτα «δικαιώματα των ομοφυλοφίλων» και «τα δικαιώματα των γυναικών» ως λόγο για να δουν επιτέλους αυτές τις βόμβες να καταστρέφουν την Τεχεράνη και τα υγρά όνειρά τους να γίνονται πραγματικότητα. Αποκαλούν τον Soleimani χειρότερο τρομοκράτη όλων των εποχών, χειρότερο από τον Μπιν Λάντεν, τον Σαντάμ Χουσεΐν, τον Καντάφι και τον Νταρθ Βέιντερ μαζί, αλλά πιθανότατα το 90% από αυτούς θα έπρεπε να τον ψάξει στο google πρώτα.

Αυτό που βλέπω πέρα από αυτόν τον κύκλο της τρέλας και αυτό που δεν βλέπω είναι τα εξής: βλέπω δυο ιμπεριαλιστικές δυνάμεις με μεγάλα εσωτερικά προβλήματα που αμφισβητούνται από τους ίδιους τους ανθρώπους – **#impeachment** και **#IranProtests** – να μπορούν να αποσπούν την προσοχή από αυτά τα θέματα και να εμφανίζονται και οι δύο τόσο ως τα θύματα όσο και ως ισχυροί παράγοντες. Για την περίπτωση του Ιράν, στην οποία έχω περισσότερη εμπειρία από τις ΗΠΑ, βλέπω κρατικές δηλώσεις τριών ημερών πένθους και μαζικές εθνικιστικές κινητοποιήσεις για τον δολοφόνο Soleimani – και εξάλειψη της δυναμικής των ισχυρού, μαζικού και ριζοσπαστικού ελευθεριακού κινήματος κατά του καθεστώτος. Το εξεγερσιακό κίνημα αργά αλλά σταθερά κατέστρεφε ένα από τα πιο σημαντικά πράγματα για την εξαιρετικά ιδεολογικοποιημένη Ισλαμική Δημοκρατία: τη νομιμότητά της. Τώρα, το καθεστώς ξανακερδίζει αυτή τη νομιμότητα, δείχνοντας τον διαχρονικά δηλωμένο εχθρό της προς τα δυτικά. Έχασα το μέτρημα για το πόσες φορές έκαναν ακριβώς αυτό για να αποσπάνε την προσοχή από τα εσωτερικά προβλήματα, απλά ξέρω ότι σχεδόν κάθε φορά λειτουργεί. Φαίνεται ότι χρειάζονται τακτικά να υποδεικνύουν τις ΗΠΑ για την επιβίωσή τους.

Τι θα συμβεί τώρα; Κανείς δεν μπορεί να πει, η κατάσταση είναι πολύ επικίνδυνη και κλιμακούμενη. Ο καθένας είναι σίγουρος, ωστόσο, ότι η πολεμόχαρη φατρία της Ισλαμικής Δημοκρατίας θα ανταποκριθεί στην αντίστοιχη της αμερικανικής κυβέρνησης. Πιθανώς, θα υπάρξουν συγκρούσεις ή χειρότερα σε μια από τις χώρες που έχουν ήδη εξαθλιώσει, όπως το Ιράκ ή ο Λίβανος ή η Υεμένη. Θα συμμετέχουν κι άλλοι περιφερειακοί ιμπεριαλιστές. Για άλλη μια φορά, οι απλοί και αθώοι άνθρωποι θα υποστούν τις συνέπειες.

Τι μπορούμε να κάνουμε; Ας μην ασπαστούμε την αφήγησή τους, αλλά να συνεχίσουμε να κάνουμε, ότι κάναμε: όταν το συγκεκριμένο επεισόδιο ας ελπίσουμε χάσει κάποια προσοχή, επειδή δεν θα έχουν γίνει άλλες καταστροφικές ενέργειες, ας δώσουμε φωνή σε αυτές τις κινήσεις και διαμαρτυρίες ενάντια

στους ισχυρούς των ΗΠΑ, του Ιράν και παντού, ας δείξουμε την αλληλεγγύη μας. Είναι οι μόνοι που μπορούν να τερματίσουν αυτή τη δυστυχία χωρίς να παράγουν περισσότερα αποτυχημένα κράτη και περισσότερες μάζες ανθρώπων βομβαρδισμένων και καταστραμμένων. Γιατί θέλω να δω ξανά αυτό που δεν βλέπω αυτή τη στιγμή, αφού όλοι είναι απασχολημένοι με αυτό το παιχνίδι πολέμου και εξουσίας: υλικό και πληροφορίες για τους αγώνες και τα κινήματα εναντίον των εξουσιαστών, για μια καλύτερη ζωή.

Πηγή:

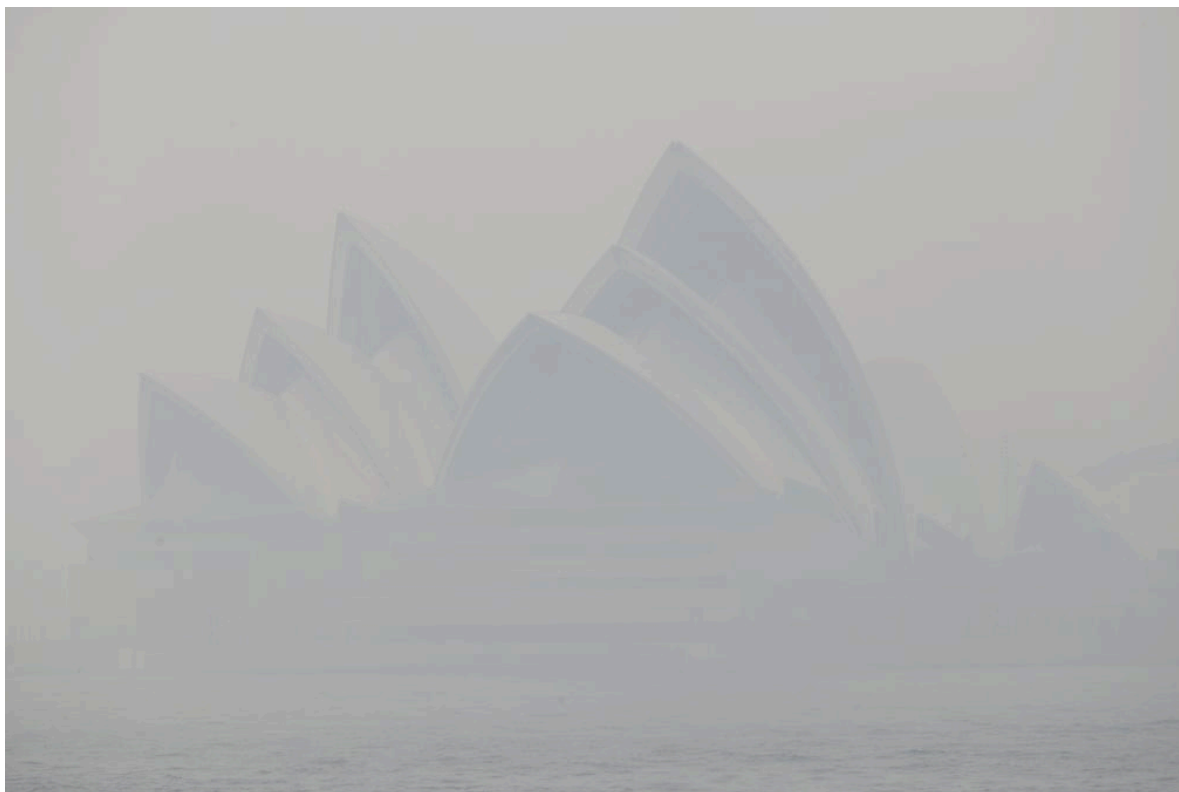
<https://beyondeurope.net/1117/soleimani-killed-worst-case-scenario-a-comment/?fbclid=IwAR3pNXLJkrqFBUGVtPYwJ0-gCJDqJ8EL9E0GsInZC31bBvZRg77qUUqxqnk>

Εξορυκτισμός, Κλιματική Αλλαγή και Κοινωνική Οικολογία

του Αναστάση Τ.

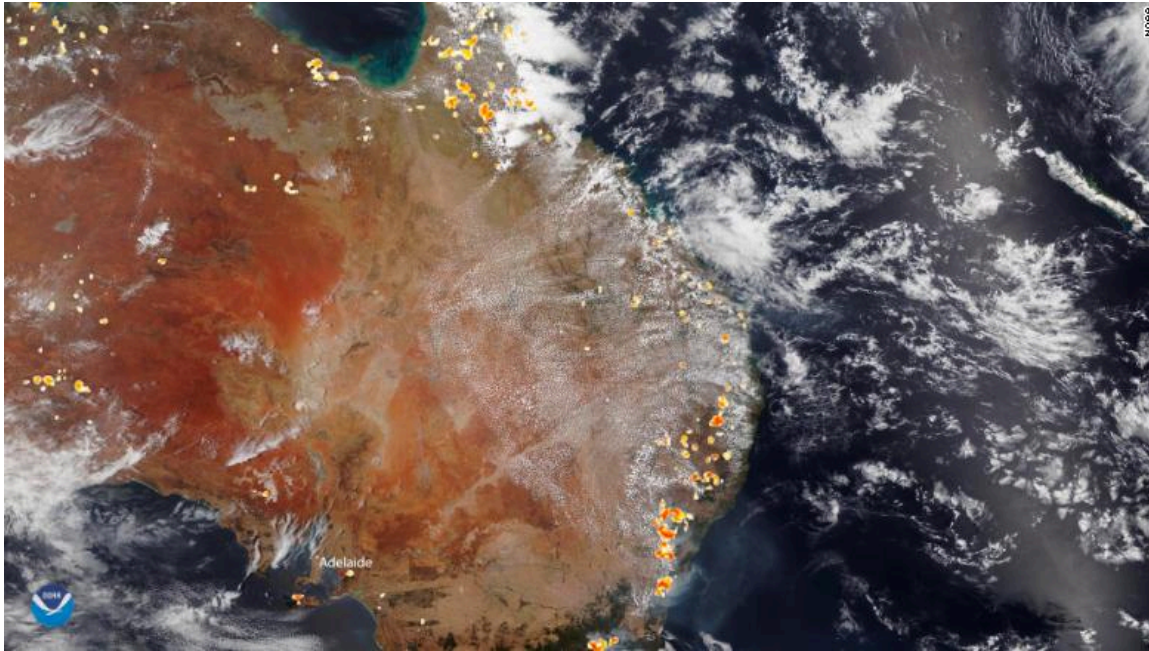
Από τα τέλη του Ιουλίου έχουν ξεσπάσει πυρκαγιές σε όλη την Αυστραλία, οι οποίες έχουν κάψει 14,5 εκατομμύρια στρέμματα, έκταση ίση με περίπου 8.218.413 γήπεδα ποδοσφαίρου. Λόγω των πυρκαγιών, τουλάχιστον 23 άνθρωποι έχουν χάσει την ζωή τους, πολλοί αγνοούνται, ενώ εκατοντάδες χιλιάδες εγκατέλειψαν τις περιοχές όπου ζούσαν για να γλιτώσουν από την πύρινη λαίλαπα. Ακόμα, πάνω από 500 εκατομμύρια ζώα έχουν χάσει τη ζωή τους, με κάποια είδη ζώων και φυτών τα οποία υπήρχαν μόνο στην Αυστραλία πολύ πιθανόν να έχουν εξαφανιστεί. Διάφορες κωμοπόλεις τυλίχτηκαν στις φλόγες, ενώ στο Σύννεϋ η ρύπανση του αέρα, κυρίως λόγω του καπνού που δημιουργήσαν οι

πυρκαγιές, είναι 11 φορές πάνω από τα όρια του επικίνδυνου και ο αέρας της Καμπέρα (πρωτεύουσα της Αυστραλίας) την Πρωτοχρονιά είχε την μεγαλύτερη ρύπανση παγκοσμίως.

Σύδνεϋ 10/12

□Ενώ οι πυρκαγιές στην Αυστραλία ήταν ένα φαινόμενο το οποίο παρουσιαζόταν κάθε χρόνο, αυτές των τελευταίων ετών είναι πέραν του κανονικού, με επιστήμονες να τις χαρακτηρίζουν ως “Αρμαγεδώνα”. Ειδικότερα, θεωρούν ότι η περίοδος των πυρκαγιών έχει μεγαλώσει κατά 2 με 4 μήνες ενώ βασικός, αλλά όχι μοναδικός λόγος, είναι η ανθρωπογενής κλιματική αλλαγή, για την οποία είναι υπεύθυνη, σύμφωνα με την NASA, και η καύση ορυκτών καυσίμων. Το προηγούμενο έτος στην Αυστραλία ήταν το πιο θερμό και ξηρό που έχει καταγραφεί (με μέγιστη θερμοκρασία τους 49,9 βαθμούς Κελσίου) και με την ετήσια θερμοκρασία να είναι 1,5 βαθμό Κελσίου πάνω από όσο ήταν κατά μέσο όρο μεταξύ του 1960 και 1990, σύμφωνα με το Γραφείο Μετεωρολογίας της Αυστραλίας.

Φωτογραφία από δορυφόρο

Για την ανάγκη λήψης μέτρων πρόληψης των πυρκαγιών αλλά και άμεσης δράσης κατά της κλιματικής αλλαγής είχαν μιλήσει τα συνδικάτα των Πυροσβεστών. Η κυβέρνηση όμως δεν τα άκουσε. Μάλιστα, ενώ η Αυστραλία τυλιγόταν στις φλόγες, ο πρωθυπουργός Scott Morrison έκανε διακοπές στην Χαβάη και αναγκάστηκε να επιστρέψει μετά από την κοινωνική κατακραυγή. Η αδιαφορία της κυβέρνησης δεν είναι κάτι καινούριο: από το 1996 οι συντηρητικές κυβερνήσεις της χώρας αρνούνται την ύπαρξη της κλιματικής αλλαγής και δεν έχουν εφαρμόσει τις διεθνείς συμφωνίες για την αποτροπή της. Σήμερα η Αυστραλία είναι παγκοσμίως ο μεγαλύτερος εξαγωγέας άνθρακα και φυσικού αέριου. Ο εξορυκτισμός λοιπόν, είναι κυρίαρχη ιδεολογία του Αυστραλιανού κράτους και κεφαλαίου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι πως ενώ οι πυροσβέστες κάνουν ηρωικές προσπάθειες να σώσουν ό,τι μπορεί να σωθεί με ελλειπή εξοπλισμό και ανθρώπινο δυναμικό, το κράτος κατασπαταλά 12 δις δολάρια το χρόνο για την ενίσχυση των εξορύξεων άνθρακα, πετρελαίου και φυσικού αέριου. Ακόμα, ενδεικτικό είναι ότι την περίοδο 2017-2018 οι εταιρίες ορυκτών καυσίμων, ενώ είχαν συνολικά έσοδα 82 δις δολάρια, στην πλειοψηφία τους δεν πλήρωσαν κυριολεκτικά καθόλου φόρους.

Ο πλανήτης όμως είναι κοινός τόπος όλης της ανθρωπότητας και μέχρι στιγμής η ύπαρξη της είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτόν. Το κόστος των αποφάσεων που παίρνουν μόνες τους οι αντικοινωνικές ελίτ το επιμερίζονται τόσο οι ίδιες οι κοινωνίες όσο και οι υπόλοιποι έμβιοι οργανισμοί, με τους δεύτερους να μην μπορούν να αλλάξουν την κατάσταση αυτή. Η άρρωστη αντίληψη που θέλει την ολοκληρωτική κυριαρχία της ελεύθερης αγοράς πάνω στο περιβάλλον, μαζί και στην ίδια την ανθρωπότητα, λογαριάζοντας αμφοτέρους ως απλά πόρους προς οικονομική εκμετάλλευση, έχει δημιουργήσει έναν κόσμο βουτηγμένο στην αδικία με ένα δυσοίωνο μέλλον. Ναι, τα δάση της Αυστραλίας έπιασαν πάντα φωτιά, αλλά όχι έτσι. Οι Αβορίγινες έζησαν για πολλές γενιές σε αρμονία με την φύση πριν η ευρωπαϊκή αποικιοκρατία αρπάξει με τα όπλα την γη τους. Σε καμία περίπτωση δεν προτείνουμε τον πρωτογονισμό ή την τεχνοφοβία, αλλά την ορθολογική χρήση – με σεβασμό στο πλανήτη και τον συνάνθρωπο- της τεχνολογίας. Μια τέτοια χρήση θα είχε ως στόχο την κάλυψη των πραγματικών αναγκών που έχουν οι κοινωνίες και όχι την συσσώρευση πλούτου .

Για να γίνει αυτό χρειάζεται μια ριζική αλλαγή. Για αρχή, να κατανοήσουμε πως η ανεξέλεγκτη ανάπτυξη δεν είναι πρόοδος,

αλλά η συνταγή της καταστροφής του κόσμου όπου οι ίδιοι ζούμε. Να δούμε την φύση, μαζί και τον συνάνθρωπο, όχι ως εχθρούς που πρέπει να νικήσουμε, αλλά ως φίλους που μπορούμε από κοινού να δουλέψουμε για να συνυπάρξουμε. Έπειτα, απέναντι στην κυριαρχία, τον ατομικισμό, την καταπίεση και το κέρδος να βάλουμε την ισότητα, την συντροφικότητα, την συνεργασία και την αλληλεγγύη. Να γίνουμε αυτό που μπορούμε να γίνουμε, πέρα από την βαρβαρότητα του καπιταλισμού και των κρατών, ώστε να δημιουργήσουμε ενήλικες, οικολογικές κοινωνίες οι οποίες, με αίσθημα ευθύνης να αυτό-κυβερνιούνται – δηλαδή οι ίδιες να αποφασίζουν και να υφίστανται τις συνέπειες των αποφάσεών τους. Κλείνοντας, θα παραφράσω λίγο τα λόγια του Murray Bookchin που είσαγαγε την έννοια της κοινωνικής οικολογίας και θα πω ότι το μόνο ζώο που θεωρεί το λιοντάρι ως βασιλιά είναι ο άνθρωπος.

Δυστυχώς, η περίοδος πυρκαγιών στην Αυστραλία δεν έχει φτάσει καν στην μέση της, μπορούμε όμως να δείξουμε έμπρακτα την αλληλεγγύη μας στα θύματα αυτών των μεγάλων καταστροφών και να αγωνιστούμε στα μέρη μας για έναν δικαιότερο κόσμο.

Ακολουθούν Link για οικονομική ενίσχυση των πληγέντων

https://au.gofundme.com/f/fire-relief-fund-for-first-nations-communities?fbclid=IwAR17e_HKzjXaPe-Ge-GNhgNpUU5fW5TB72dwlep mq923iVK-0TTYJ-QAteA

https://www.gofundme.com/f/mallacoota-fires-support-fund?utm_medium=copy_link&utm_source=customer&utm_campaign=p_lico%20share-sheet&fbclid=IwAR3YLh_qKyfIPzM77nDA5sMBIiPxXgYxAc3Npk5MW9M5-4p3l98LI0MiTn0

πηγές

<https://edition.cnn.com/2020/01/01/australia/australia-fires-explainer-intl-hnk-scli/index.html>

<https://www.sbs.com.au/news/it-s-demoralising-firefighters-war>

n-canberra-more-action-needed-on-climate-change-and-resourcing?cid=news%3Asocialshare%3Afacebook&fbclid=IwAR3MzrHD-2DrjrjVW9PwABPCQT0C32Q3cK6dnPBDGRs9XsKC5d1B5EQ9oXs

<https://www.nytimes.com/2020/01/03/world/australia/fires.html>

<https://www.news.com.au/technology/science/animals/half-a-billion-animals-perish-in-bushfires/news-story/b316adb4f3af7b1c8464cf186ab9f52c>

<https://www.dailymail.co.uk/news/article-7841561/Canberra-rings-New-Year-worlds-worst-smoke.html>

<https://www.voanews.com/east-asia-pacific/qa-how-climate-change-other-factors-stoke-australia-fires>

<https://www.abc.net.au/news/science/2019-08-19/australia-co2-exports-third-highest-worldwide/11420654>

<https://www.climatecouncil.org.au/australia-worlds-largest-gas-exporter/>

<https://www.marketforces.org.au/campaigns/ffs/>

<https://www.marketforces.org.au/campaigns/subsidies/taxes/taxavoidance/>

<https://climate.nasa.gov/causes/>

<https://redflag.org.au/node/6987?fbclid=IwAR2-PZtZFLlEfJ2muqn-WDsZJlEtX8lYsZBsFuh1Q6ak298kzWv704Q2wuY>

Η δολοφονία Sułeimani από τις

ΗΠΑ ως Επίσημη Κήρυξη Πολέμου κατά του Ιράν

του Αντώνη Μπρούμα

Τα ξημερώματα της Παρασκευής, 3 Ιανουαρίου 2019, ένα MQ-9 Reaper drone του στρατού των ΗΠΑ κατέστρεψε μία αυτοκινητοπομπή κοντά στο αεροδρόμιο της Βαγδάτης, δολοφονώντας τον Ιρανό στρατηγό Qasem Suleimani, τον υπαρχηγό των Ιρακινών Δυνάμεων Λαϊκής Κινητοποίησης (PMU) Abu Mahdi al-Muhandes και, τουλάχιστον, άλλους τρεις ανθρώπους. Η αυτοκινητοπομπή είχε παραλάβει τον Suleimani από το αεροδρόμιο και είχε ως προορισμό τις στρατιωτικές βάσεις της PMU. Η ξεκάθαρη αυτή επίθεση κρατικής τρομοκρατίας έλαβε χώρα με εντολή του ίδιου του προέδρου των ΗΠΑ Donald Trump.

Αμέσως μετά το Πεντάγωνο του κράτους των ΗΠΑ εξέδωσε ανακοίνωση ανάληψης ευθύνης, αιτιολογώντας την δολοφονία ως εξής: *«Ο Στρατηγός Suleimani ανέπτυσσε ενεργώς σχέδια για επιθέσεις κατά Αμερικανών διπλωματών και υπηρεσιακών στο Ιράκ και σε όλη την περιοχή [...] Αυτή η επίθεση είχε ως σκοπό την αποτροπή μελλοντικών σχεδίων επίθεσης από την πλευρά του Ιράν. Οι Ηνωμένες Πολιτείες θα συνεχίσουν να λαμβάνουν όλα τα απαραίτητα μέτρα για την προστασία του λαού μας και των συμφερόντων μας, όπου κι αν βρίσκονται σε όλο τον κόσμο»*. Στον λογαριασμό twitter του προέδρου των ΗΠΑ Trump υψώθηκε η Αμερικανική σημαία.

Ποιος είναι ο Qasem Suleimani

Ο δολοφονημένος Qasem Suleimani ήταν αρχηγός των Δυνάμεων Quds, δεύτερος πιο ισχυρός βαθμοφόρος του κράτους του Ιράν μετά τον αγιατολάχ Ali Khamenei και προβαλλόμενος ως βασικός ήρωας πολέμου από το Ιρανικό καθεστώς στην αντιπαράθεση με τις ΗΠΑ.

Γιος φτωχής οικογένειας από αγροτική ύπαιθρο του Ιράν, που

μεγάλωσε μεταξύ δουλειάς, προσευχής στο Ισλάμ και γυμναστικής με βάρη, ο Suleimani εντάχθηκε στους Ιρανούς Φρουρούς της Επανάστασης το 1979 αμέσως μετά την Ιρανική επανάσταση, **το αποτέλεσμα της οποίας ήταν το ξήλωμα της Ιρανικής αριστεράς και η θεοκρατική στροφή της χώρας τα τελευταία 50 χρόνια.** Ένας από τους πρώτους σταθμούς της καριέρας του ήταν το ότι πολέμησε το 1979 στην καταστολή της Κουρδικής εξέγερσης στο Βορειοδυτικό Ιράν. Κέρδισε όμως την φήμη του στις μάχες του πολέμου Ιράκ / Ιράν το 1980 καθώς και στις μετέπειτα δολιοφθορές και εν κρυπτώ στρατιωτικές επιχειρήσεις εντός του εδάφους του Ιράκ. Κατά τη διάρκεια της φοιτητικής εξέγερσης του 1999 στην Τεχεράνη συνυπέγραψε μαζί με άλλους στρατιωτικούς γράμμα προς τον πρόεδρο Χαταμί, με το οποίο τον καλούσε να συντρίψει τους εξεγερμένους φοιτητές, αλλιώς την συντριβή και, κατόπιν, την ανατροπή του θα αναλάμβανε ο στρατός. Ο αδελφός του Sohrab Soleimani ήταν για χρόνια επικεφαλής του κρατικού Οργανισμού Φυλακών και γνωστός για τις πρακτικές βασανιστηρίων του Ιρανικού κράτους σε φυλακισμένους.

Από το 1999 ο Suleimani γίνεται αρχηγός των Δυνάμεων Quds του επίλεκτου τμήματος των Ιρανικών Ισλαμικών Φρουρών της Επανάστασης για τις στρατιωτικές επιχειρήσεις εκτός του εδάφους του Ιράν. Από τότε και μέχρι σήμερα οι Δυνάμεις Quds αποτελούν τον βασικότερο βραχίονα του Ιρανικού καθεστώτος για τον βίαιο περιορισμό της Δυτικής αποικιοκρατίας αλλά και για την προώθηση του Σιιτικού ισλαμισμού και των γεωπολιτικών και οικονομικών συμφερόντων του Ιρανικού κράτους σε όλη τη Μέση Ανατολή. Με τις Δυνάμεις Quds ο Suleimani έπαιξε νευραλγικό ρόλο, μεταξύ άλλων, στη συγκρότηση του στρατιωτικού τμήματος της Λιβανέζικης Hezbollah, στην πολλαπλή υποστήριξη της Παλαιστινιακής Hamas, στην νίκη του Άσαντ επί των αντιπάλων του στον Συριακό εμφύλιο, συμπεριλαμβανομένης της Ρόζαβα, στην επικράτηση του κράτους του Ιράκ κατά του ISIS και στην πιο πρόσφατη αιματηρή καταστολή των διαδηλώσεων πολιτών κατά της γενικευμένης διαφθοράς του Ιρακινού κρατικού μηχανισμού.

Τα Γεγονότα που Προηγήθηκαν

Η δολοφονία Suleimani αποτελεί κλιμάκωση ενός ακήρυχτου πολέμου, που μαίνεται τα τελευταία χρόνια στο έδαφος του Ιράκ μεταξύ των Αμερικανικών δυνάμεων κατοχής και Ιρακινών παραστρατιωτικών ομάδων, οι οποίες έχουν συγκροτηθεί με την υποστήριξη του Ιράν και έχουν ως στόχο την εκδίωξη του αποικιοκρατικού στρατού των ΗΠΑ από την περιοχή.

Τελευταίο επεισόδιο στην ένοπλη αυτή σύγκρουση ήταν η δολοφονία με ρουκέτα την περασμένη Παρασκευή ενός Αμερικανού κοντράκτορα και ο τραυματισμός αρκετών Αμερικανών στρατιωτών σε φυλάκιο των ΗΠΑ σε στρατιωτική βάση του Ιρακινού στρατού στο πετρελαιοπαραγωγό Κιρκούκ. Αμέσως μετά την επίθεση ο Υπουργός Άμυνας των ΗΠΑ Mark T. Esper δήλωσε πως οι ΗΠΑ θα διεξάγουν στρατιωτικές επιθέσεις αποτρεπτικού χαρακτήρα κατά παραστρατιωτικών οργανώσεων σε Ιράκ και Συρία υποστηριζόμενων από το Ιράν για την προστασία του προσωπικού και των συμφερόντων τους στην περιοχή. Έτσι, μέσα στην εβδομάδα και παρ' όλες τις αντιρρήσεις της Ιρακινής κυβέρνησης ακολούθησαν αεροπορικοί βομβαρδισμοί των ΗΠΑ σε στρατόπεδα της παραστρατιωτικής οργάνωσης Kata'ib Hezbollah, που είναι μέρος των PMU και επισήμως ανήκει στον στρατό του Ιράκ. Τουλάχιστον 25 μαχητές της Kata'ib Hezbollah σκοτώθηκαν και πολλοί άλλοι τραυματίστηκαν.

Οι αεροπορικές επιδρομές και οι βαριές απώλειες, που αυτές προκάλεσαν, ξεσήκωσαν διαδηλώσεις στη Βαγδάτη, που είχαν ως αποτέλεσμα την διήμερη πολιορκία της πρεσβείας των ΗΠΑ. Κατά τη διάρκεια της πολιορκίας οι διαδηλωτές παραβίασαν την κεντρική είσοδο της πρεσβείας και εισήλθαν στα εσωτερικά κτίρια, προκαλώντας ζημιές. Η Ιρακινή αστυνομία δεν περιόρισε τους διαδηλωτές, όπως μέχρι τώρα συνηθιζόταν, στην πράσινη περίμετρο γύρω από την πρεσβεία, ενώ παρενέβη και τους απομάκρυνε μετά από πολλές ώρες.

Η Δολοφονία Suleimani ως Σύγκρουση μεταξύ Κρατών και των Μηχανισμών τους

Μέχρι τώρα η στρατιωτική σύγκρουση μεταξύ των κρατών ΗΠΑ /

Ιράν γινόταν με ασύμμετρο τρόπο ανάμεσα σε τοπικούς παραστρατιωτικούς μηχανισμούς, που λειτουργούσαν ως *proxies* των δύο αυτών δυνάμεων. Η ραγδαία όμως απονομιμοποίηση της εξουσίας των ΗΠΑ στα εδάφη της Μέσης Ανατολής την έχει οδηγήσει σε γεωπολιτικό εκμηδενισμό στη Συρία και σε σοβαρή αποδυνάμωση της θέσης της και στο Ιράκ. Μπροστά στο ενδεχόμενο της απώλειας του πλήρους ελέγχου των πετρελαιοπηγών και απέναντι στη διεύρυνση της Ιρανικής επιρροής στο Ιράκ, οι ΗΠΑ αντιδρούν με την δολοφονία Suleimani.

Έτσι, η δολοφονία του ανώτατου βαθμοφόρου του κράτους του Ιράν δεν κλιμακώνει απλώς την στρατιωτική σύγκρουση μεταξύ των δύο γεωπολιτικών παικτών της περιοχής.

Πρόκειται πλέον για απευθείας και χωρίς ενδιάμεσους αντιπαράθεση με τον Ιρανικό στρατό. Ως αποτέλεσμα, οι ΗΠΑ ουσιαστικά κηρύττουν τον πόλεμο στο Ιράν.

Ξεκινά όμως ένας δυνητικά ανεξέλεγκτος περιφερειακός πόλεμος με αβέβαια αποτελέσματα στην πιο εμπόλεμη ζώνη του πλανήτη. Δεν πρέπει να περνά απαρατήρητο και το γεγονός ότι η χώρα μας όχι μόνο γειτνιάζει στην περιοχή αυτή αλλά το ελληνικό κράτος έχει διαλέξει μία τέτοια συγκυρία, για να κάνει το Αιγαίο θάλασσα εξορύξεων υδρογονανθράκων με κίνδυνο στρατιωτικής αντιπαράθεσης με την Τουρκία και με συμμαχίες, που την κατατάσσουν στο στρατόπεδο των ΗΠΑ και του Ισραήλ, κράτους-παρία της πολιτισμένης ανθρωπότητας και σύγχρονου απαρτχάιντ.

Ιρακινοί διαδηλωτές πολιορκούν την πρεσβεία των ΗΠΑ

Ως σύγκρουση μεταξύ κρατών η δολοφονία Suleimani επίσης δεν γίνεται σε τυχαία συγκυρία αλλά τη στιγμή που και τα τρία εμπλεκόμενα κράτη χρειάζονται μία πολεμική αντιπαράθεση στο εξωτερικό, για να συσπειρώσουν το εσωτερικό τους στον εθνικό κορμό και να σβήσουν τις εσωτερικές κρίσεις, που σοβούν. Οι ΗΠΑ έχουν ήδη διέλθει σε άτυπη προεκλογική περίοδο, ενώ στις 18 Δεκεμβρίου 2019 το Κογκρέσο ενέκρινε την καθαίρεση του Trump και εντός του Ιανουαρίου αναμένεται η σχετική ψηφοφορία και στην Γερουσία. Το Ιράν βρίσκεται σε μια μακρά περίοδο κοινωνικής έκρηξης με αφορμή την αύξηση της τιμής των καυσίμων, κατά τη διάρκεια της οποίας το καθεστώς έχει δολοφονήσει σύμφωνα με μαρτυρίες και αναφορές διεθνών μέσων μέχρι και 1.500 πολίτες. Από την 1^η Οκτωβρίου 2019 το Ιράκ σείεται από πλήθος κοινωνικών διαμαρτυριών κατά της 16ετούς κρατικής διαφθοράς και της αποικιοκρατικής φύσης του καθεστώτος. Οι διαμαρτυρίες στρέφονται και κατά της παρεμβατικότητας του Ιράν στα εσωτερικά του Ιράκ. Από την έναρξη των κινητοποιήσεων το Ιρακινό καθεστώς αλλά και οι Ιρανικής επιρροής παραστρατιωτικές οργανώσεις του έχουν σύμφωνα με αναφορές σκοτώσει περίπου 420 πολίτες και έχουν

τραυματίσει άλλους 17.000. Πριν από την δολοφονία Suleimani ο Abdul Mahdi είχε δηλώσει την παραίτησή του και την παραμονή στην εξουσία μέχρι τη διεξαγωγή εκλογών.

Η Επόμενη Φάση του Περιφερειακού Πολέμου

Αμέσως μετά τη δολοφονία Suleimani, ο ανώτατος ηγέτης του κράτους του Ιράν Ayatollah Ali Khamenei εξέδωσε ανακοίνωση, με την οποία δηλώνει ότι «δυναμική εκδίκηση περιμένει τους εγκληματίες, που έχουν το αίμα του [εν. του Suleimani] και το αίμα των άλλων μαρτύρων στα χέρια τους». Στο ίδιο πνεύμα, ο Υπουργός Εξωτερικών του Ιράν, Javad Zarif, αποκάλεσε τη δολοφονία Suleimani ως «πράξη διεθνούς τρομοκρατίας» και ως «εξαιρετικά επικίνδυνη και ηλίθια κλιμάκωση», για τις επιπτώσεις της οποίας «οι ΗΠΑ θα έχουν την πλήρη ευθύνη».

Από την άλλη πλευρά, ο βουλευτής των Δημοκρατικών Christopher S. Murphy έγραψε στον λογαριασμό του στο twitter ότι «ο Suleimani ήταν ένας εχθρός των ΗΠΑ. Αυτό είναι δεδομένο. Η ερώτηση όμως είναι η εξής [...] Δολοφόνησαν μόλις οι ΗΠΑ χωρίς έγκριση από το Κογκρέσσο τον δεύτερο πιο ισχυρό άνθρωπο στο Ιράν, γνωρίζοντας πως πυροδοτούν πιθανό εκτεταμένο περιφερειακό πόλεμο; [...] Ένας λόγος για τον οποίο γενικώς δεν δολοφονούμε αξιωματούχους ξένων κρατών είναι η πίστη ότι τέτοιες ενέργειες θα στοιχίσουν περισσότερες, όχι λιγότερες, ζωές Αμερικανών. Αυτή πρέπει να είναι η μεγαλύτερη ανησυχία μας αυτή την στιγμή».

Ήδη το κράτος των ΗΠΑ έχει ενισχύσει τα στρατεύματά του στην περιοχή με ακόμη 750 στρατιώτες ως άμεση δύναμη πυρός και ετοιμάζεται να αναπτύξει στην περιοχή άλλες 3.000 τις επόμενες ημέρες. Ταυτόχρονα, ο Νετανιάχου ακύρωσε την επίσκεψή του στην Αθήνα για την υπογραφή της συμφωνίας του υποθαλάσσιου πετρελαιοαγωγού South Stream και επέστρεψε εσπευσμένα στο Ισραήλ για τις εξελίξεις.

Μολονότι ακριβείς προβλέψεις για τις εξελίξεις είναι αδύνατες, η επόμενη φάση του περιφερειακού πολέμου ΗΠΑ / Ιράν θα έχει τα

εξής χαρακτηριστικά:

- Αύξηση των στρατιωτικών δυνάμεων των ΗΠΑ στη Μέση Ανατολή και ανάπτυξη δυνάμεων στις περιοχές Αμερικανικού ενδιαφέροντος.
- Χειροτέρευση της σχέσης των ΗΠΑ με την κυβέρνηση του Ιράκ.
- Ανοιχτή σύγκρουση των παραστρατιωτικών proxies του Ιράν με τις δυνάμεις κατοχής των ΗΠΑ.
- Απευθείας αψιμαχίες μεταξύ ΗΠΑ και Ιράν για μακρό χρόνο, που όμως δεν θα πάρουν την μορφή χερσαίων επιχειρήσεων εκατέρωθεν εντός ή εκτός Ιράν.
- Ραγδαία αύξηση νεκρών και απωλειών αμάχων και περαιτέρω αποσταθεροποίηση της πολιτικής κατάστασης στο Ιράκ.

Αποικιοκρατία, Αντίσταση και Λαϊκός Παράγοντας στη Μέση Ανατολή

Οι ΗΠΑ βρίσκονται σε αποδρομή της αποικιοκρατικής τους δύναμης στη Μέση Ανατολή. Αυτό δείχνει η πρακτική της αντικατάστασης των διπλωματικών μέσων και της πολιτικής / ιδεολογικής άσκησης ισχύος από αμιγώς στρατιωτικά μέσα. Η ωμή βία των ΗΠΑ για την προώθηση των γεωπολιτικών τους συμφερόντων μπορεί να έχει ρίξει ανεπιστρεπτί το φύλλο συκής περί προώθησης της φιλελεύθερης δημοκρατίας στα μάτια των λαών της Μέσης Ανατολής, έχει ωστόσο τεράστιο κόστος σε ανθρώπινες ζωές, υποδομές, οικοσυστήματα και προσφυγικά ρεύματα, διατηρώντας την πιο εμπόλεμη ζώνη του πλανήτη σε μία κατάσταση διαρκούς πολέμου. Περαιτέρω, τα στρατιωτικά μέσα, που χρησιμοποιούν οι ΗΠΑ, είναι πλέον, κατά κανόνα, πράξεις κρατικής τρομοκρατίας με συνδρομή αυτοματοποιημένων πολεμικών μέσων. Τέτοιες εκκαθαρίσεις αντιπάλων αποτελούν πια κανονικότητα και βρίσκονται πέραν κάθε λογοδοσίας σε οποιοδήποτε θεσμό όχι μόνο της διεθνούς κοινότητας αλλά και του ίδιου κράτους των ΗΠΑ με ευθύνη των προηγούμενων κυβερνήσεων του δημοκρατικού Ομπάμα.

Η σκλήρυνση της στάσης των ΗΠΑ γίνεται σε παράλληλη κίνηση με την σκλήρυνση του Ισραηλινού απαρτχάιντ κατά των Παλαιστινίων

και με την στρατιωτική και διπλωματική θωράκιση των Ισραηλινών συμφερόντων με όρους ισχύος. **Σε αυτή την σκακιέρα το ελληνικό κράτος έχει διαλέξει πλευρά.** Διευρύνει την στρατιωτική παρουσία των ΗΠΑ στα εδάφη του και συνάπτει γεωπολιτικές συμμαχίες με το Ισραήλ για τον αποκλεισμό των αντιπάλων του. Συμμετέχει έτσι στη ρευστοποίηση της τουρκικής γεωπολιτικής θέσης και ενδυναμώνει τον κίνδυνο για την μεταφορά της γραμμής της περιφερειακής σύγκρουσης σε Αιγαίο και Κύπρο, συμμαχώντας με τον διαχρονικό αποικιοκράτη της Μέσης Ανατολής.

Από την άλλη πλευρά, το θεοκρατικό καθεστώς του Ιράν χρωστά την ίδια την μακροζωία του στην Δυτική αποικιοκρατία. Με την δικαιολογία της μάχης κατά του αντι-ιμπεριαλισμού, οι χασάπηδες του Χομεϊνί έχουν καταφέρει να επιβάλλουν σιωπή νεκροταφείου στην Ιρανική κοινωνία, απονομιμοποιώντας κάθε κοινωνική αντίσταση στη θεοκρατία, στην κυριαρχία, στην καταπίεση και στην εκμετάλλευση ως δήθεν ενεργούμενο της Δύσης. Με αυτό τον τρόπο το κράτος του Ιράν λειτουργεί ως ιανός της Δυτικής αποικιοκρατίας στις πλάτες του Ιρανικού λαού αλλά και στο εξωτερικό.

Το κράτος του Ιράν εξάγει με όρους γεωπολιτικής το δικό του παρόν στο μέλλον όλης της Μέσης Ανατολής. Ακολουθώντας το επιτυχημένο παράδειγμα της Χεζμπολάχ, δημιουργεί μικρογραφίες της σε όλες τις εμπόλεμες ζώνες της περιοχής. Αυτές προωθούν τα Ιρανικά γεωπολιτικά και οικονομικά συμφέροντα και επιχειρούν να καθορίζουν τα τοπικά καθεστώτα σε αντιγραφή του Ιρανικού. Η μανιέρα σε όσες χώρες πατάει πόδι ο Ιρανικός γεωπολιτικός παράγοντας παραμένει ίδια όπως και στο εσωτερικό του Ιράν. Θεοκρατία, παραδοσιακή κοινότητα, στρατιωτικοποίηση και ανεξέλεγκτη από κοινωνικές κατακτήσεις βία, εξαφάνιση κάθε διαφορετικής άποψης και πολιτικής οργάνωσης, καταστολή κοινωνικών αγώνων με παραστρατιωτικούς όρους. Και όλα αυτά στο όνομα του αντι-αμερικανισμού. Όσο λοιπόν περισσότερο τα Ιρανικά συμφέροντα γίνονται καθεστώς σε διάφορες χώρες της Μέσης Ανατολής, όπως λόγου χάρη στον Λίβανο, τόσο πιο προφανής γίνεται η αποστοίχιση της Ιρανικής γεωπολιτικής από τον λαϊκό

παράγοντα, τις λαϊκές ανάγκες και την απελευθέρωση της περιοχής. Βασικό εργαλείο του κράτους του Ιράν σε αυτό το παιχνίδι ήταν και ο δολοφονημένος Suleimani.

Δεν πρόκειται λοιπόν για κάποιον Μπολιβαριανό ήρωα της Αραβικής απελευθέρωσης αλλά για έναν ικανό και αδίστακτο κρατικό στρατιώτη, που είχε διαλέξει μπάντα στο γεωπολιτικό παιχνίδι και μάλιστα με όρους εθνικιστικούς και θεοκρατικούς.

Επιθυμία ηρωοποίησης τέτοιων συμβόλων στην αριστερά εμφανίζεται μόνο στους ορφανούς μανδαρίνους της ΕΣΣΔ, που πια έχουν απωλέσει την θαλπωρή των κρατικών μορφωμάτων των γκούλαγκ και τώρα βρίσκουν καταφύγιο όλο και πιο χαμηλά, στη θώπευση των κρατών της καπιταλιστικής Κίνας και των Ιρανών μουλάδων, εκ του μακρόθεν όμως ως αυτοικανοποίηση εικονικής πραγματικότητας.

Δύση, Ρωσία, Ιράν και οι άξονές τους έχουν αμοιβαίες ευθύνες για την καταδίκη της Μέσης Ανατολής σε αυτή την κατάσταση τα τελευταία 30 χρόνια, μολονότι με διαφορετικό μερίδιο. Στο πλαίσιο αυτό, στους πολίτες της Δύσης αναλογεί η αντίρροπη ευθύνη για το μπλοκάρισμα με κάθε μέσο της Δυτικής αποικιοκρατίας στη Μέση Ανατολή, η λογοδοσία του κρατικο/στρατιωτικού συμπλέγματος για τα εγκλήματα σε βάρος των λαών της, η άμεση αποστρατικοποίηση της περιοχής, ο τερματισμός ενεργειών κρατικής τρομοκρατίας και η τιμωρία των υπευθύνων ως εγκληματιών πολέμου. Είναι λοιπόν πιεστικά αναγκαία και στην παρούσα συγκυρία η άνοδος του αντιπολεμικού κινήματος στην καρδιά της Δύσης, που θα περιορίσει την εμβέλεια του νέου παρανοϊκού περιφερειακού πολέμου των ΗΠΑ με το Ιράν και θα περιορίσει τις απώλειες σε ανθρώπινες ζωές, υποδομές και οικοσυστήματα.

Φωτορεπορτάζ από την αντικατασταλτική συναυλία στα Προπύλαια

Λόγω των γεγονότων των τελευταίων ημερών θεωρήσαμε πως έστω και αργοπορημένα (και επειδή το είχαμε υποσχεθεί) θα ήταν καλό να ανεβάσουμε τις φωτογραφίες και να υπενθυμίσουμε την πρώτη απάντηση που δόθηκε στις 30 Νοεμβρίου στην Αθήνα, με την μεγαλειώδες αντικατασταλτική συναυλία στα Προπύλαια που διοργάνωσε η πρωτοβουλία ενάντια στην καταστολή, όπου χιλιάδες κόσμου δήλωσε με την παρουσία του στο Χρυσοχοϊδή και την παρέα του ότι ο φόβος δεν θα γίνει συνήθεια μας. Ακολουθεί το κείμενο της πρωτοβουλίας και οι φωτογραφίες της Ελένης Πουλοπούλου

Μιλάνε για ασφάλεια, αλλά εννοούν την καταστολή.

Μιλάνε για κανονικότητα, αλλά εννοούν την αστυνομική αυθαιρεσία.

Μιλάνε για ανομία, αλλά εννοούν τις ελευθερίες.

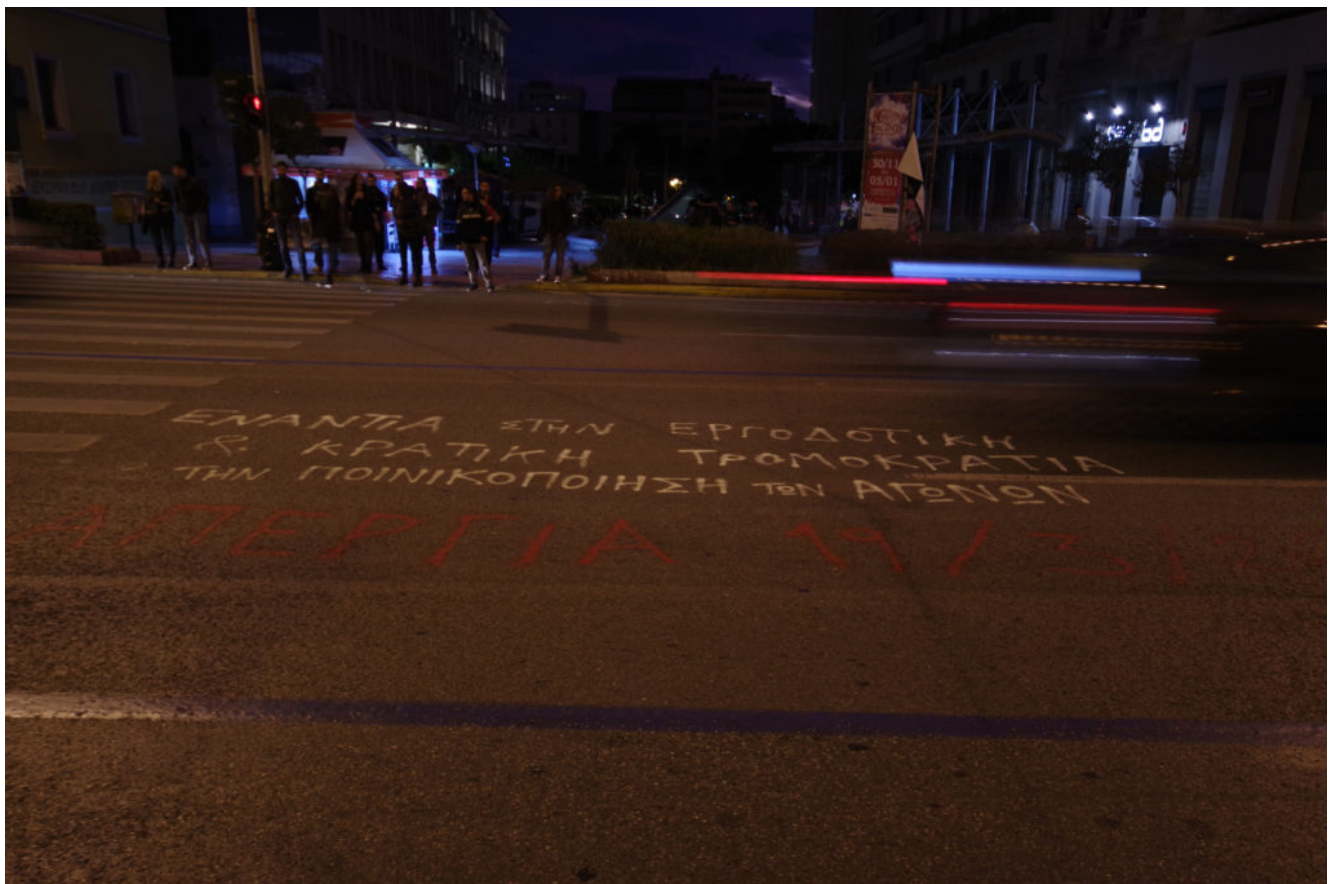
Μιλάνε για άβατα, αλλά εννοούν τη διαφορετικότητα.

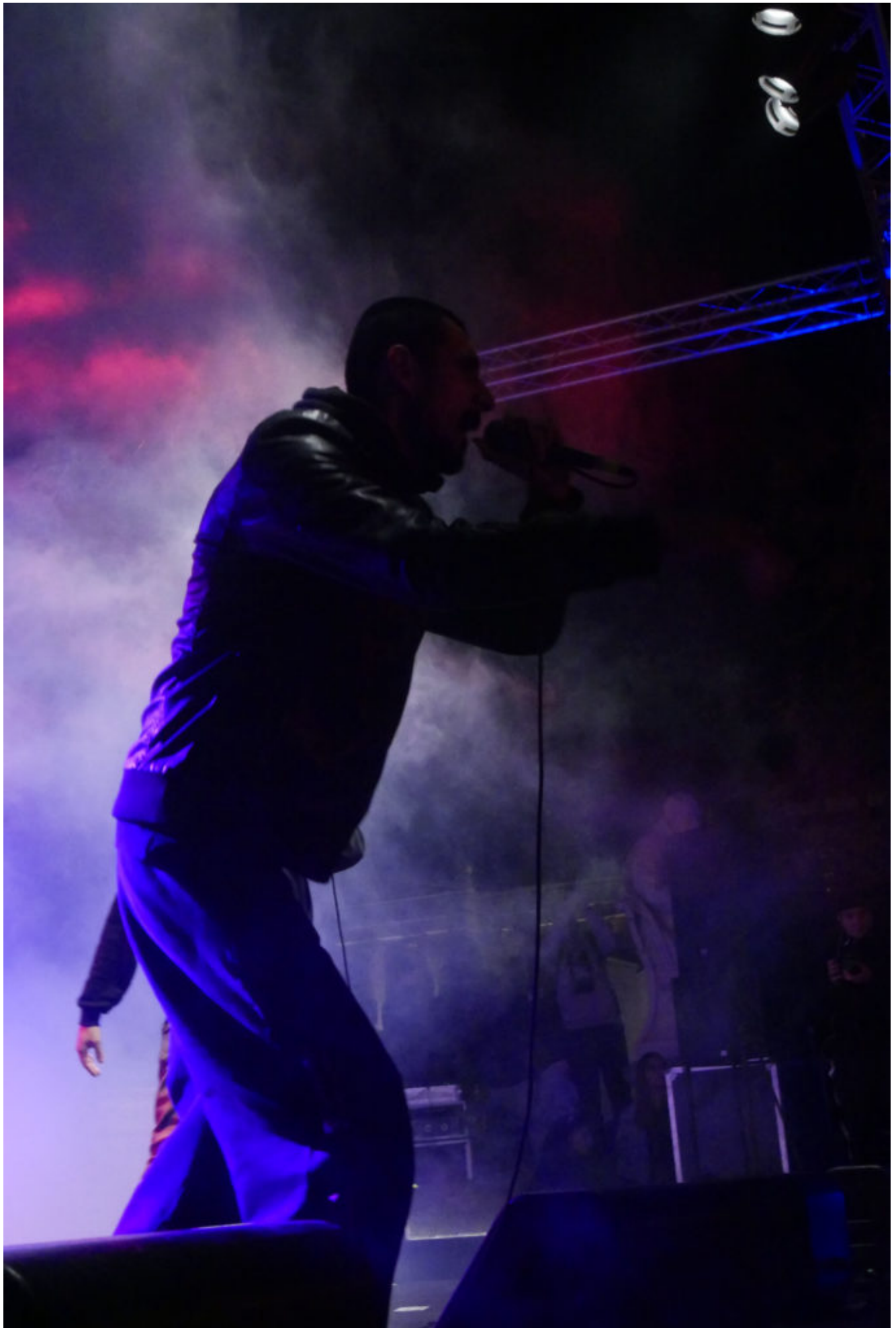
Τις τελευταίες εβδομάδες η κυβέρνηση έχει εξαπολύσει μια μεγάλης κλίμακας επίθεση στη νεολαία, τους πρόσφυγες, τους χώρους της αντίστασης. Το άγριο ξύλο των ΜΑΤ, η αστυνομική εισβολή στην ΑΣΟΕΕ οι αναίτιες συλλήψεις στο σωρό, οι εκκενώσεις των καταλήψεων, τα ντου στα σινεμά και τα κλαμπ, οι ηλεκτρονικές παρακολουθήσεις, το τελεσίγραφο Χρυσοχοϊδή, η δημιουργία στρατοπέδων-φυλακών για τους πρόσφυγες, ο ασφυκτικός περιορισμός του ασύλου, ο νέος ποινικός κώδικας, η φαλκίδευση των δικαιωμάτων στους χώρους δουλειάς, τα fake news και η καλλιέργεια ηθικού πανικού υφαίνουν ένα ασφυκτικό κλίμα κρατικού αυταρχισμού.

Στόχος των κυβερνώντων είναι να κάμψουν όσες και όσους αντιστέκονται, αλλά κι εκείνες-ους που αποκλίνουν από τη νόρμα του νεοσυντηρητισμού. Επίσης, επιδιώκουν να προκαταλάβουν τις αντιστάσεις που ξέρουν ότι θα γεννήσει η πολιτική τους. Πατώντας στο «έργο» όλων των προηγούμενων κυβερνήσεων, καθώς και στη διαχρονική ατιμωρησία της αστυνομικής αυθαιρεσίας, επιχειρούν να εμπεδώσουν μια κατάσταση εξαίρεσης δικαιωμάτων που μας απειλεί όλους. Δεν πρέπει να τους αφήσουμε. Δεν πρέπει να επιτρέψουμε να γίνει ο αυταρχισμός αυτονόητη συνθήκη της καθημερινότητας και ο φόβος συνήθεια μας. Να ορθώσουμε μπλόκο στην καταστολή. Να δώσουμε το χέρι σε όποιον σηκώνεται.

Κάτω τα χέρια από το άσυλο – Αλληλεγγύη στους συλληφθέντες –
Όχι στο τελεσίγραφο Χρυσοχοϊδη στις καταλήψεις

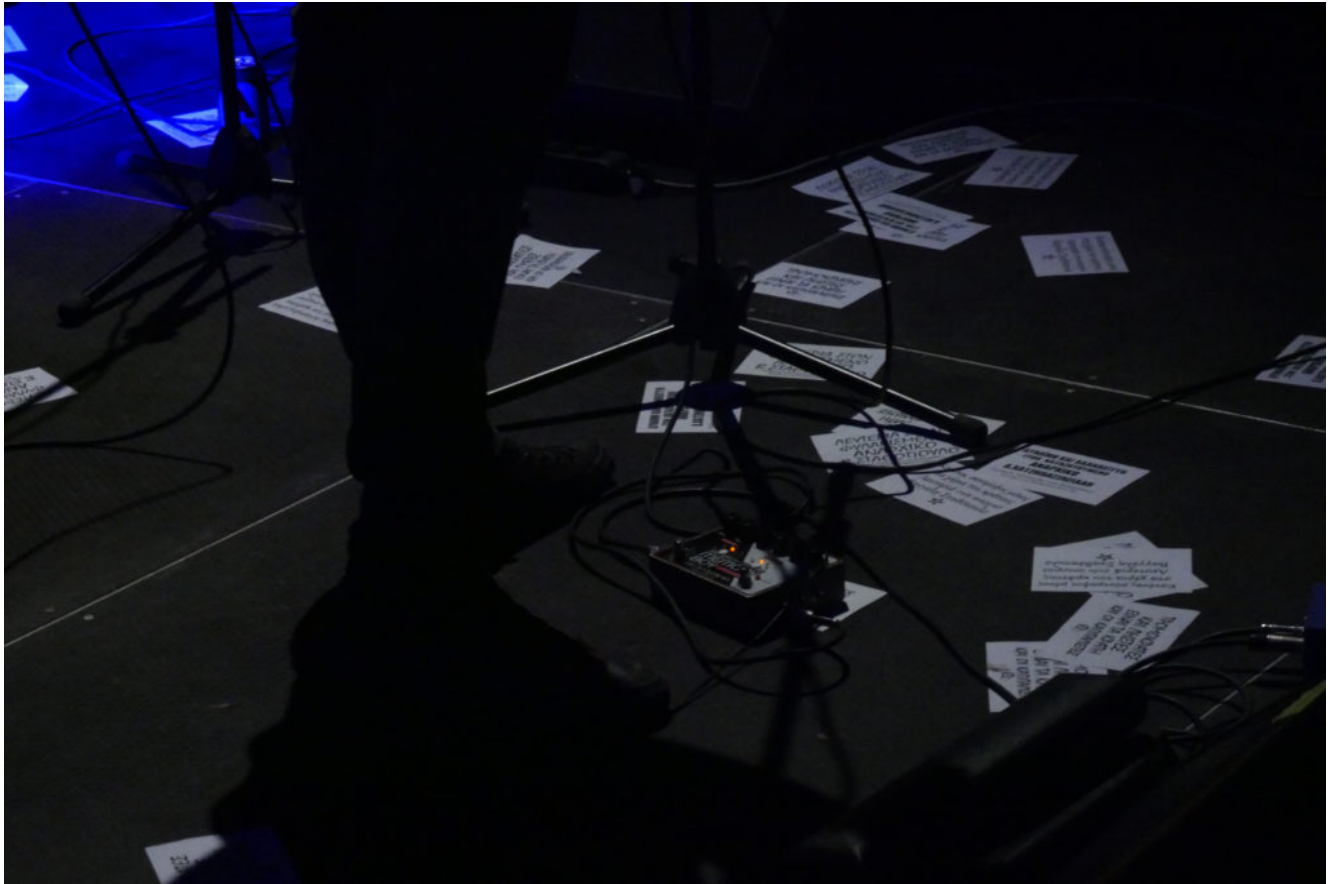

Μία συζήτηση με τον Νίκο Βεργέτη

της Δανάης Κασίμη

Διάβασα τη νουβέλα «Χόλι Μάουντεν» και τη συλλογή διηγημάτων «Ιπποκράτους και Ασκληπιού γωνία» του Νίκου Βεργέτη, που κυκλοφορούν από τις Εκδόσεις Κέλευθος. Τα δύο βιβλία συνδέονται θεματολογικά και νοηματικά και παράλληλα κινούν το ενδιαφέρον για διαφορετικούς λόγους το καθένα. Το «Χόλι Μάουντεν» είναι ένας καθηλωτικός μονόλογος με θέμα το ταξίδι της ζωής του Γαβρίλη, ο οποίος βρίσκεται στο νοσοκομείο στα τελευταία του και με τις ιστορίες του προκαλεί πολύ γέλιο αλλά και λύπη. Η συλλογή διηγημάτων «Ιπποκράτους και Ασκληπιού γωνία» είναι ένας αστικός περίπατος σε υπαρκτούς και ανύπαρκτους δρόμους, μία βουτιά στην ουτοπία αναζητώντας την ουσία της συνύπαρξης.

Για τους παραπάνω λόγους και άλλους πολλούς, ζήτησα από τον συγγραφέα να συναντηθούμε και να συζητήσουμε γύρω από τα ενδιαφέροντα θέματα των δύο βιβλίων. Σε ένα μπαρ τον Εξαρχείων, αφού παραγγείλαμε ποτά ακολούθησαν τα εξής:

Β: Η βιβλιοθήκη σου είναι πολύ πλούσια. Ποια είναι τα δέκα βιβλία που ξεχωρίζεις;

Ν.Β: «Ο Μαιτρ και η Μαργαρίτα», Μπουλγκάκοφ, «Έγκλημα και Τιμωρία», Ντοστογιέφσκι, «Ο Χριστός ξανασταυρώνεται», Καζαντζάκης, «Άγριοι Ντετέκτιβ», Μπολάνιο, όλα του Λειβαδίτη, τα διηγήματα του Ρέιμοντ Κάρβερ, «Η σύνθλιψη των σταγόνων» του Κορτάσαρ, «Το παιχνίδι του Τζέραλντ», Στήβεν Κινγκ, «Επικίνδυνος οίκτος», Τσβάιχ, «Η τελευταία σκάλα του Τραμπ Στήμερ» του Άλβαρο Μούτις. Είπα δέκα;

B: Καλά, θα τα μετρήσω μετά. Ο Γαβρίλης στο Χόλι Μάουντεν δυστυχώς δεν είναι ο μέσος άνθρωπος, ζούσε ερωτευμένος με τη ζωή ακόμη και πριν αρρωστήσει και δεν του άρεσαν ποτέ οι βεβαιότητες. Αγαπάει τον άνθρωπο διότι λέει ότι είναι ένα πολύ ωραίο πλάσμα με ατέλειες. Τί τον έχει απογοητεύσει;

N.B: Δε νομίζω κάτι συγκεκριμένο. Νομίζω ό,τι απογοητεύει κι εσένα πάνω κάτω. Εμένα μου φαίνεται ένας κοινός άνθρωπος. Δεν είναι καμία περσόνα ή κανένας διανοούμενος. Ένας ψυχοπονιάρης εμένα μου κάνει. Είναι ένας από εμάς λίγο ή πολύ.

B: Σε ένα σημείο του ίδιου βιβλίου λέει ότι συμπαθεί τους ανθρώπους που μπαίνουν στη φωτιά ακόμη κι αν ξέρουν ότι θα καούν. Δε μου φαίνεται και πολύ σαν μέσος άνθρωπος.

N.B: Λέει ότι αυτούς θαυμάζει. Ίσως και να το έκανε στη ζωή του. Ίσως και να μην το έκανε. Περιγράφει πώς θα ήθελε να είναι ο κόσμος. Νομίζω.. δεν είμαι και σίγουρος. Στο δικό μου μυαλό είναι ένας κανονικός άνθρωπος.

B: Είναι και ένας αριστερός άνθρωπος.

N.B: Ναι αυτό είναι σαφές.. και πολύ ρομαντικός. Μου κάνει λίγο ότι θα μπορούσε να είναι ένας τύπος σε καφενείο που συζητάει με ποιον τρόπο θα ήθελε τα πράγματα να γίνουν αλλιώς αλλά ταυτόχρονα γνωρίζει ότι δε θα μπορούσε ο ίδιος να τα κάνει διαφορετικά.

B: Κρατάμε ότι τον θεωρείς έναν κοινό άνθρωπο.

N.B: Ίσως έτσι θα ήθελα να είναι ο μέσος άνθρωπος.

B: Γνωρίζεις τέτοιους ανθρώπους;

N.B: Δεκάδες. Η παρέα μου έτσι είναι. Δεν έχει κάτι ξεχωριστό. Απλώς τα λέει συμπυκνωμένα λόγω του επερχόμενου τέλους. Στην ουσία μιλάω για τον άνθρωπο, τον οποίο πρέπει να αγαπάμε με τις ατέλειές του χωρίς να ψάχνουμε τον ιδανικό άνθρωπο, τον άριστο. Δεν αγαπάω την προσπάθεια των ανθρώπων να είναι τέλειοι. Σε ένα σημείο στο Χόλι Μάουντεν μιλάει ο Γαβρίλης για

την επιτυχία και λέει, ότι έχεις να πάρεις πολλά από τους ανθρώπους που κάνουν λάθη και τα αναγνωρίζουν, από τους ανθρώπους που σκοντάφτουν. Διότι η επιτυχία στους ανθρώπους είναι game over. Δεν έχει καμία σημασία η επιτυχία. Ενώ αντίθετα με τους πρώτους που είναι δυστυχοετυχισμένοι μέσα στη χαρμολύπη τους θέλεις να βάλεις κέρμα και να ακούσεις κι άλλο. Από εκείνους που γυρνάνε πίσω στα λάθη τους, που τα έχουν θαλασλώσει. Τώρα ο «πετυχημένος» θα σου πει πώς πέτυχε και οκ μπράβο του. Και; Πάμε παρακάτω. Ακόμη και αν όντως πέτυχε. Ακόμη κι αν είχε νόημα αυτή η επιτυχία.

B: Λέει ο Γαβρίλης ότι τα 'χει μαζεμένα στην αριστερά. Πώς θα ήθελε να είναι ο κόσμος;

N.B: Είναι της ουτοπικής αριστεράς. Όχι της στρατευμένης τόσο. Είναι ένας άνθρωπος που θα πήγε στις διαδηλώσεις, θα έφαγε και δύο μάπες. Η αριστερά για τον Γαβρίλη είναι μία διαρκής ανησυχία. Δεν πιστεύει και τόσο στην επανάσταση. Τουλάχιστον εγώ δεν πιστεύω και τόσο. Σήμερα δε νομίζω ότι μπορεί να γίνει έτσι όπως προσπαθούμε να την κάνουμε. Ίσως θα πρέπει να φτάσουμε πάτο για να γίνει. Με 500 ευρώ σήμερα κάποιος δε φαίνεται να έχει πρόθεση να επαναστατήσει. Φαίνεται ότι οι άνθρωποι δε θέλουν να χάσουν ακόμη και τα 500 ευρώ. Φοβούνται πολύ να τα χάσουν. Δεν είμαστε στο μηδέν ακόμη. Κάποιοι λίγοι άνθρωποι είναι στο μηδέν όμως τους απασχολεί τόσο πολύ το μηδέν τους που δεν μπαίνουν στη διαδικασία.

Τον Γαβρίλη τον φαντάζομαι ίσως και υπάλληλο σε ασφαλιστική. Ίσως και κάτι πιο ρομαντικό.

B: Βιβλιοθηκάριο πχ;

N.B: Α γεια σου. Η αριστερά γι' αυτόν είναι η απόδραση από την καθημερινότητα μέσω της ουτοπίας. Τα ποτά του σε ένα μπαρ, όπου σκέφτεται πώς θα ήθελε να είναι ο κόσμος.

B: Ο μη τόπος δηλαδή, που αναφέρεται ειδικά στο δεύτερο βιβλίο «Ιπποκράτους και Ασκληπιού γωνία» είναι η απόδραση από την καθημερινότητα;

N.B: Είναι ναι. Έχει δύο πτυχές. Η μία είναι η ουτοπία, δηλαδή τα ποτά σου σε ένα μπαρ όπου νιώθεις ότι το βράδυ σου ανήκει και ότι έχεις νικήσει τον θάνατο. Η δεύτερη έχει μία αρνητική χροιά. Αφορά τους ανθρώπους που νομίζουν ότι για όλα τα προβλήματά τους φταίει η συνήθεια και αποφασίζουν να πάνε σε έναν άλλον τόπο για να αλλάξουν ζωή, όμως καταλήγουν ο «μη τόπος» αυτός να ξαναγίνεται τόπος. Αυτοί οι άνθρωποι βρίσκονται αενάως σε μια τέτοια διαδικασία διότι απλά μεταφέρουν τα προβλήματά τους με αποτέλεσμα ο «μη τόπος» να γίνεται και πάλι μία κανονικότητα. Ο άνθρωπος αν δεν έχει υγιείς ανθρώπινες σχέσεις τότε και στη Νιγηρία να πάει δε λύνει κάτι.

B: Οι υγιείς ανθρώπινες σχέσεις ποιες είναι;

N.B: Οι φίλοι, ένας ώμος να ακουμπήσεις. Δε με αφορούν οι άνθρωποι που επιδιώκουν να στηρίζονται για πάντα στις δυνάμεις τους χωρίς να τους αφορά η συνύπαρξη. Καλωσήρθες στον φιλελευθερισμό δηλαδή όπου το άτομο έχει την απόλυτη ευθύνη της ύπαρξής του και ο πετυχημένος καλά έκανε και πέτυχε ενώ ο αποτυχημένος να πάει να πνιγεί ως πούμε.

Αυτό εμένα δε με αφορά. Το να πετύχω με ίδιες δυνάμεις δηλαδή. Επιδιώκω τη συνύπαρξη.

B: Αν ο Γαβρίλης είναι ο μέσος άνθρωπος που λέγαμε πριν, πώς γίνεται να παρατηρούμε γύρω μας ανθρώπους που επιδιώκουν διαρκώς την επιτυχία χωρίς να ενδιαφέρονται για τις ανθρώπινες σχέσεις ιδιαίτερα;

N.B: Με αυτή την έννοια ναι. Εννοούσα ότι δεν είναι και κανένας ήρωας. Δεν είναι κάποιος όπως ο V for Vendetta ή ο Τζόκερ. Δεν έχει στόχο να ξεσηκώσει τις μάζες. Επιδιώκει να ξεσηκώσει τους διπλανούς του με στόχο να ζήσουν καλύτερα. Όταν λέω να ζήσουν καλύτερα εννοώ όχι να αποκτήσουν υλικά αγαθά. Εννοώ επικοινωνία, ματιά.

B: Ο σύγχρονος κόσμος δε δίνει χώρο σε τέτοιους ανθρώπους.

N.B: Δε μας φταίει πάντα το σύστημα όμως. Όποιος χρησιμοποιεί αυτή τη δικαιολογία είναι πρόβλημά του. Κάτι πρέπει να κάνουμε γι' αυτό.

B: «Ο καλός γονιός είναι ο νεκρός γονιός» λέει ο ήρωας –παιδί στο Ιπποκράτους και Ασκληπιού γωνία. Τί θες να πεις με αυτό;

N.B: Δεν πιστεύω ότι πρέπει να ανατρέχουμε ψυχαναλυτικά στην παιδική ηλικία ώστε να ανακαλύπτουμε τα προβλήματα που μας έχουν δημιουργηθεί στα πλαίσια της οικογένειας και να απλά να τα χρησιμοποιούμε ως δικαιολογία. Ίσως αν παύσει η εξάρτηση μεταξύ γονέων και παιδιών τα πράγματα να είναι καλύτερα. Οι γονείς είναι μια σταθερά ταυτόχρονα καλή και κακή.. Δηλαδή ναι μεν αλλά. Η φύση της σχέσης είναι προστατευτική. **Μόνο αν πάρεις απόσταση και βιώσεις το απόλυτο ξεκρέμασμα μπορείς να λύσεις τα προβλήματα που πηγάζουν από αυτήν την σχέση. Όμως δεν μπορούμε να τα ρίχνουμε στους γονείς όταν δεν μπορούμε να ζήσουμε όπως θα θέλαμε.** Δηλαδή ακόμη και αν βρούμε την πηγή του προβλήματος δε σημαίνει ότι σχεδόν λύσαμε το πρόβλημα.

dav

B: Πάμε πάλι στην επανάσταση και ειδικά στην επανάσταση της καθημερινής ζωής όπως την αντιλαμβάνομαι στον ήρωα του Χόλι Μάουντεν. Η κοσμοθεωρία του Γαβρίλη φαίνεται επαναστατική ακριβώς επειδή έχει ως στόχο την καλλιέργεια αληθινών και όμορφων σχέσεων με τους ανθρώπους αναζητώντας μαζί τους την ουτοπία.

N.B: Για να μην ακούγεται όλο αυτό ελιτίστικο. Οι άστεγοι για παράδειγμα είναι ένα ευαίσθητο θέμα. Δε θα μπορούσαμε να τα συζητάμε όλα αυτά με έναν άστεγο. Όταν κάναμε μία παρουσίαση του Χόλι Μάουντεν σε μία δομή για αστέγους αισθανόμουν αμήχανα. Τους είπα ότι δεν μπορώ να σας πω τίποτα διότι μετά το τέλος της παρουσίασης εγώ θα πάω να πιώ το ποτό μου και μετά θα πάω σπίτι μου. Και το εκτίμησαν. Θα ήταν υποκριτικό να τους μιλάω σα να είμαι ένας από αυτούς.

B: Ο επιθανάτιος ρόγχος του λιονταριού σε ένα διήγημα στο «

Ιπποκράτους και Ασκληπιού γωνία» θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι το θέμα του Χόλι Μάουντεν. Ο Γαβρίλης είναι ένας πολύ γλυκός άνθρωπος που εκφράζεται πολύ ερωτικά στη γυναίκα του αποκαλώντας τη συνέχεια «Όμορφη». Μάλιστα της κάνει σκηνές ζηλοτυπίας ακόμα και πριν το τέλος της ζωής του.

N.B: Στο Χόλι Μάουντεν αυτό γίνεται. Ένας ετοιμοθάνατος νιώθει ό,τι ένιωθε και πριν φτάσει στο τέλος. Πριν αρρωστήσει. Οι συναισθηματικές του λειτουργίες δηλαδή δε σταμάτησαν επειδή έφτασε κοντά στον θάνατο. Ζήλευε πριν επομένως ζηλεύει και τώρα στο βιβλίο, στο κρεβάτι του νοσοκομείου. Θέλει να εντυπωσιάσει τη γκόμενά του όπως και πριν αρρωστήσει. Τα συναισθήματά του απλά γίνονται πιο έντονα. Δε συμεριζομαι την άποψη που λέει ότι ο άνθρωπος που πεθαίνει δεν μπορεί να τα σκέφτεται όλα αυτά.

B: Με αφορμή το διήγημα του «Ιπποκράτους και Ασκληπιού γωνία» με τους γονείς δικαστές, ποια είναι μία υγιής σχέση μεταξύ γονέων και παιδιών;

N.B: Δεν είναι μία ισότιμη σχέση αυτή. Ήδη από την αρχή δηλαδή από την γέννηση η εξάρτηση την καθιστά άνιση. Ακόμα και μετά την ενηλικίωση των παιδιών είναι άνιση η σχέση. Ίσως θα μπορούσε να είναι υγιής αυτή η σχέση εάν ο καθένας κρατήσει τις αποστάσεις του. Δεν είμαι και σίγουρος. Η σχέση αυτή ξεκινάει και τελειώνει μη ισότιμα. Είναι μία ωραία σχέση παρά την τοξικότητά της. Σίγουρα παρατηρούμε ότι η συναισθηματική εξάρτηση σε αυτή την σχέση είναι τόσο ισχυρή που πολλοί άνθρωποι τραβάνε τα ζόρια τους με τους γονείς. Ακόμη και αν φαίνονται ανεξάρτητοι ίσως δεν είναι. Διότι σε πολλά θέματα οι γονείς ασκούν μεγάλη συναισθηματική επιρροή.

B: Μικρόκοσμος και συνήθεια. Στο διήγημα με τον σκύλο στο «Ιπποκράτους και Ασκληπιού γωνία», επικρίνεις τον μικρόκοσμο.

N.B: Είμαι λάτρης της συνήθειας. Το όνειρό μου είναι να γίνω παππούς χωρίς να γίνω πατέρας. Βέβαια αυτό δε γίνεται ρε γαμώτο. Τους λατρεύω τους παππούδες που πηγαίνουν στα καφενεία

και συζητάνε με τις ώρες και το κάνουν συστηματικά. Μου αρέσει πάρα πολύ επίσης να πηγαίνω κάπου από τον ίδιο δρόμο. Δε μου αρέσει να αλλάζω δρόμο για να αλλάξω παραστάσεις.

B: Και στα δύο βιβλία γίνεται αναφορά στους περιπάτους στην πόλη. «Μ' αρέσει να περπατάω πάρα πολύ... Οι πιο δυστυχημένοι άνθρωποι είναι συνέχεια μ έναν σάκο στον ώμο».

N.B: Αυτό που λέω για τον μη τόπο που είπαμε και πριν. Το βάζω ως συνήθεια το περπάτημα όχι ως αναζήτηση νέων πραγμάτων.

Για μένα η αναζήτηση έχει να κάνει με την αναζήτηση των ίδιων πραγμάτων. Μάλλον με την επανανακάλυψη των ίδιων πραγμάτων. Είναι συγκλονιστικό το γεγονός ότι μπορεί για μέρες να περπατάς καθημερινά τον ίδιο δρόμο και τη μία να λες πόσο χάλια είναι ενώ την άλλη πόσο ωραίος είναι.

Η αγαπημένη μου διαδρομή είναι η διαδρομή προς το σπίτι. Ακόμα και στα ταξίδια θα βρω ένα ωραίο καφέ και θα πηγαίνω εκεί. Μπορώ να είμαι 12 μέρες διακοπές στο ίδιο μέρος. Αγαπώ τα καφενεία του χωριού όπου σχολιάζουν τις ειδήσεις στην τηλεόραση, τους αγώνες ποδοσφαίρου κλπ. Όσο δε μου αρέσει η τηλεόραση στο σπίτι άλλο τόσο απολαμβάνω τέτοιες στιγμές στα καφενεία. Κάθομαι και χαζεύω τις συζητήσεις που γίνονται. Αρκεί να μην ακούσω τίποτα φασίστες, ρατσιστές να μιλάνε. Γενικά μου αρέσει να παρατηρώ τους ανθρώπους.

B: Η αγαπημένη σου διαδρομή στην Αθήνα;

N.B: Η διαδρομή προς το σπίτι. Μου αρέσει πολύ η Ιπποκράτους. Δε μου αρέσει η Ασκληπιού. Να περπατάω εννοώ. Μου αρέσει το τζέρτζελο, κορναρίσματα, μούντζες, τσακωμοί για το πεζοδρόμιο που το έβρεξε ο γείτονας και τέτοια.

B: Ουτοπία. «Ο θάνατος της ουτοπίας είναι οι λίμνες. Γι' αυτό τα ψάρια της λίμνης είναι άνοστα».

N.B: Αλήθεια είναι αυτό. Ουτοπία είναι εκείνο που δεν έχεις κερδίσει. Αγαπάμε την αριστερά γι' αυτό που θέλει να πετύχει.

Για τις θέσεις της. Ως προσδοκία. Για την διαδρομή προς τον σκοπό. Εάν τελικά επιτευχθεί ο στόχος δεν ξέρω πώς θα είναι. ..

B: Οι άνθρωποι φαίνεται να ελκύονται από την καταστροφή που πυροδοτεί την σκέψη και την δράση. Τώρα με τις επιθέσεις στις καταλήψεις, στο πανεπιστημιακό άσυλο και στα κοινωνικά κέντρα τα αντανakλαστικά του κινήματος ήταν πολύ καλά. Μαζικοποιήθηκαν ξανά οι αντιδράσεις.

N.B: Το θέμα για μένα είναι το πριν και το μετά. Η προετοιμασία για κάτι που ονειρεύεσαι είναι η ουτοπία. Όταν αυτό γίνεται είναι η πραγματικότητα. Μεγάλη σημασία έχει και το μετά. Αυτό που λένε ζήσε τη στιγμή δε μου κάνει. Θες να έχεις κάποιον για να του αφηγηθείς αυτό που έγινε.

B: Ο θάνατος, μάλλον η συνείδηση του θανάτου παίζει κεντρικό ρόλο και στα δύο βιβλία. Πώς τον αντιμετωπίζεις; Ως κίνητρο δράσης ή ως ανασταλτικό παράγοντα στη δράση, στη ζωή;

N.B: Λειτουργεί διττά. Τον αντιμετωπίζω άλλοτε ως φόβο άλλοτε ως κίνητρο. Ο φόβος και γενικά οι φοβίες σε φτάνουν σε κάποια άκρα. Δεν εννοώ τον φόβο τον μικροαστικό που σε κάνει να κλείνεις στα όρια του σπιτιού και της οικογένειας. Μιλάω για φόβους πιο διαπλανητικούς. Ο φόβος του θανάτου είναι ζωογόνος. Μπορεί να σε οδηγήσει είτε σε δημιουργία είτε σε αυτοκαταστροφή και καταχρήσεις.

B: Στο Ιπποκράτους και Ασκληπιού λες, «*Η Google, ο θάνατος της αμφιβολίας*».

N.B: Το ίντερνετ είναι μια χαρά αρκεί να το χρησιμοποιούμε όταν πραγματικά χρειάζεται. Η Google είναι μία πηγή βεβαιότητας. Είμαστε σε μία παρέα και συζητάμε για ποδόσφαιρο. Σπάμε το κεφάλι μας να βρούμε για κάποιον αμυντικό του Ολυμπιακού που τον είχε πάρει το 1993 από μία τσέχικη ομάδα και συζητάμε με τις ώρες πάνω σε αυτό χωρίς να μας έρχεται το όνομά του. Μέσα από αυτή συζήτηση έχουμε πει ένα σωρό ιστορίες που θυμηθήκαμε και σκάσαμε στα γέλια. Σκέψου πόσο τραγικό θα

ήταν να έμπαινε κάποιος μέσα στα πρώτα λεπτά, στο Google και απλά να μας έδινε την απάντηση. Η κουβέντα γύρω από κάτι που δε γνωρίζουμε είναι πάρα πολύ ωραία. Τα αναπάντητα ερωτήματα είναι πολύ ωραία γενικά. **Οι βεβαιότητες και η γνώση σε εξοικειώνουν με τον θάνατο.** Κι εγώ τόση ώρα απαντάω και κυριαρχεί το δεν ξέρω. Για μένα όλη η ιστορία είναι εκεί στον ημιώροφο πριν φτάσεις στον όροφο. Όπως στην ταινία «Στο μυαλό του Τζον Μάλκοβιτς» όπου όλα διαδραματίζονται στον ημιώροφο που είναι μη τόπος.

Α, και ένα ανέκδοτο γι' αυτό που λέγαμε προηγουμένως για το πριν και το μετά. Ήταν ο Τάκης σε ένα απομονωμένο νησί με την Μόνικα Μπελούτσι, μοναδικοί επιζώντες από ναυάγιο όπου όλοι οι υπόλοιποι πέθαναν και δεν υπήρχε καμία περίπτωση διαφυγής από το νησί. Τον πρώτο χρόνο του αποκλεισμού, ο Τάκης προσπαθούσε να την πείσει ότι πρέπει να κάνουν σεξ αφού είναι οι μοναδικοί άνθρωποι στο νησί και δεν έχουν καμία άλλη επιλογή. Η Μόνικα αρνιόταν κατηγορηματικά. Η ίδια άρνηση εξακολούθησε και για τα επόμενα χρόνια. Τον πέμπτο χρόνο, η Μόνικα ύστερα από πολύχρονες πιέσεις δέχεται την πρόταση κι έτσι έκαναν σεξ. Στο τέλος, ο Τάκης της ζητάει μία τελευταία χάρη:

T: Μόνικα τελευταίο και δε θέλω τίποτε άλλο

M: Ε, τί άλλο;

T: Σε παρακαλώ βάλε λίγο αυτά. (της φέρνει ένα μουστάκι και μία αντρική περούκα)

M: Καλά τρελάθηκες;

T: Τελευταίο και το βουλώνω.

M: Καλά.. (Η Μόνικα φοράει το μουστάκι και την περούκα)

T: Μπάμπη! Πήγα με την Μόνικα Μπελούτσι!

Έτσι έκλεισε η συνέντευξη όχι όμως και η βραδιά. Πατήσαμε pause στην ηχογράφηση και συνεχίσαμε την κουβέντα και το ποτό μας.

Σχόλια πάνω στην ερμηνεία του Δεκέμβρη

των Μιχάλη Κούλουθρου και Αντώνη Φλέγκα

Η εξέγερση του Δεκέμβρη του 2008 διαμόρφωσε καθοριστικά τον δημόσιο λόγο στην Ελλάδα. Ο Δεκέμβρης υπάρχει στις πολιτικές αναφορές όλων ανεξαιρέτως των πολιτικών δυνάμεων, ενώ έχει λειτουργήσει, καθ' όλη τη δεκαετία που ακολούθησε, ως αντικείμενο επίκλησης, τόσο για εκείνους που τον αντιμετώπισαν με αισθήματα καταδίκης, όσο και για εκείνους που προσπάθησαν να τον οικειοποιηθούν και να ανιχνεύσουν σ' αυτόν απελευθερωτικές προοπτικές. Η προσπάθεια να ερμηνευθούν τα γεγονότα αποδείχτηκε δύσκολη, κάτι που μαρτυρά το πόσο πρωτόγνωρα ήταν τα όσα συνέβησαν, καθώς και το πόσο πόλωσαν τις πολιτικές οπτικές ανθρώπων και πολιτικών χώρων. Μέχρι σήμερα, αν ξεφυλλίσει κανείς τη βιβλιογραφία γύρω από τον Δεκέμβρη του '08 θα διαπιστώσει πόσο μεγάλες είναι οι αποκλίσεις και οι διαφωνίες ακόμη και για τα πιο θεμελιώδη ζητήματα που προκύπτουν.

«Προλεταριακή εξέγερση», «ξέσπασμα βίας και ανομίας», «έκφανση της κουλτούρας της Μεταπολίτευσης», «εξέγερση της νεολαίας», «σπασμωδική αντίδραση στην αστυνομική αυθαιρεσία», «ημιτελής επανάσταση», «αντιεξουσιαστική εξέγερση», «σύμπτωμα της κρίσης

αντιπροσώπευσης στα σύγχρονα κράτη», «σύμπτωμα της απώλειας νοήματος», «σύμπτωμα γενικευμένης κρίσης αξιών», «δείγμα της κρίσης του εκπαιδευτικού συστήματος»: Τα παραπάνω είναι μερικά μόνο από τα σχήματα, με τα οποία επιχειρήθηκε η προσέγγιση του Δεκέμβρη του 2008. Είναι προφανές ότι οι αναγνώσεις και οι ερμηνείες βρήκαν στον Δεκέμβρη ένα μάχιμο πεδίο, και σε πολλές περιπτώσεις τον αντιμετώπισαν ως καμβά, πάνω στον οποίο αποτύπωσαν τις δικές τους πολιτικές αγωνίες. Καμιά φορά οι αναλύσεις ξεπέρασαν τις διαστάσεις των πραγματικών γεγονότων ή υποτίμησαν πλευρές του φαινομένου, προκρίνοντας άλλες ως πιο αξιόλογες και σημαντικές. Αυτό φυσικά δεν είναι εξ αρχής κατακριτέο: είναι εγγενές χαρακτηριστικό του πολιτικού λόγου να κατηγοριοποιεί και να ιεραρχεί τα δεδομένα της πραγματικότητας και να τα καταχωρεί σε περιοχές νοήματος, προκειμένου να μπορέσει να τα διαχειριστεί, να τα αναλύσει και να ανιχνεύσει τις δυναμικές και τις προοπτικές τους. Αυτό, ωστόσο, ενέχει πάντα τον κίνδυνο η κριτική να καταλήγει σε μια απλή ανακύκλωση των ερμηνευτικών εργαλείων, τα οποία αντί να τροφοδοτούνται από την πραγματικότητα, την προσαρμόζουν κατά το δοκούν στα σχήματά τους.

Στο παρακάτω κείμενο επιχειρούμε να εξετάσουμε δύο βασικές κατευθύνσεις που χρησιμοποιήθηκαν για να προσεγγιστεί ο Δεκέμβρης του '08 ως πολιτικό και κοινωνικό φαινόμενο. Δεν εξαντλήσαμε τις παραπομπές και τις αναφορές στη βιβλιογραφία, καθώς θεωρήσαμε ότι κάτι τέτοιο θα ήταν άχαρο. Περισσότερο προχωρήσαμε σε έναν επιλεκτικό σχολιασμό σημείων και κειμένων, το σκεπτικό των οποίων θεωρήσαμε ότι αντιπροσωπεύει ευρύτερες τάσεις στον σχολιασμό του Δεκέμβρη.

Στο κυνήγι των υποκειμένων

Μία πλειοψηφική και μάλλον «διακομματική» ερμηνεία για τα γεγονότα του Δεκέμβρη ήταν αυτή που απέδιδε το ξέσπασμα κυρίως στις οικονομικές μεταβολές, που είχαν αρχίσει να αποτυπώνονται στην ελληνική κοινωνία ήδη από τα τέλη της προηγούμενης δεκαετίας. Η παραπάνω ερμηνεία αντιμετώπισε τον Δεκέμβρη ως προμετωπίδα, της επερχόμενης κατάρρευσης της ελληνικής

οικονομίας και της υποβάθμισης των συνθηκών ζωής μεγάλου μέρους της κοινωνίας. Πολλοί συγγραφείς επιχείρησαν να διακρίνουν στον Δεκέμβρη οικονομικές αντιθέσεις ή να τον εντάξουν στο φάσμα μιας ευρύτερης ταξικής αντιπαράθεσης. Βέβαια, η εξέγερση του Δεκέμβρη δεν είχε ως επίκεντρο εργατικά σωματεία και εργασιακούς χώρους, πράγμα που ώθησε πολύ συχνά τις ερμηνείες να ακροβατήσουν σε κοινωνιολογικές ή κοινωνιολογίζουσες περιγραφές υποκειμένων, μάλλον λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι η περιγραφή των υποκειμένων ισοδυναμεί και με την περιγραφή της εξέγερσής τους.

Για παράδειγμα στο βιβλίο του Δ. Παπανικολόπουλου *Δεκέμβρης 2008: Ανάλυση και ερμηνεία* παρουσιάζεται ένα σχήμα, με βάση το οποίο κομβικό σημείο αναφοράς των γεγονότων είναι το «ισοζύγιο μεταξύ των προσδοκιών και της πραγματικότητας». Σύμφωνα με αυτό μία μαθητική γενιά υπομένει τις «δοκιμασίες του εκπαιδευτικού συστήματος» έχοντας ως ορίζοντα την «ελευθερία της φοιτητικής ζωής» και την «κοινωνική κινητικότητα με βάση το πτυχίο». Οι προσδοκίες, όμως, αυτές εξαιτίας της νεοφιλελεύθερης αναδιάρθρωσης καταρρίπτονται, δημιουργώντας έλλειψη σιγουριάς ή και βεβαιότητα ότι οι οικονομικές συνθήκες

θα κατευθύνονται συνεχώς προς το χειρότερο. Έτσι, η δολοφονία του Αλέξανδρου Γρηγορόπουλου έρχεται να επισφραγίσει συμβολικά τη «δολοφονία των ονείρων της νεολαίας». Ανάλογη είναι και η τοποθέτηση για τους φοιτητές, τους νεαρούς εργαζόμενους και εν γένει τους εξεγερμένους.[1]

Το πρόβλημα που διακρίνουμε σε πρώτη ανάγνωση είναι ότι, όποτε η παραπάνω ανάλυση προσκρούει σε δεδομένα που θα μπορούσαν (δυνητικά) να τη θέσουν ενώπιον προβλημάτων, τα δεδομένα αυτά υποβαθμίζονται με τη χρήση αφηρημένων θεωρητικών σχημάτων:

«Στο σημείο αυτό θέλω να ανοίξω μια παρένθεση για να προλάβω μια ένσταση που αφορά τη συμμετοχή και νέων από ευκατάστατα στρώματα της κοινωνίας μας [...]. Η αλλοτρίωση από τα μέσα παραγωγής και το τελικό προϊόν, είτε αφορά την οικονομική είτε την πολιτική είτε την ιδεολογική είτε την πολιτιστική δραστηριότητα, αφορά τους πάντες».[2]

Αυτό δεν θα ήταν αναγκαστικά πρόβλημα, αν επιχειρούνταν η ξεκάθαρη σύνδεσή τους με τα γεγονότα του Δεκέμβρη, κάτι που ωστόσο δεν γίνεται πειστικά.

Δική μας πρόθεση δεν είναι φυσικά να απορρίψουμε οποιαδήποτε οικονομικο-κοινωνική διάσταση στην ερμηνεία της εξέγερσης. Το βαθύτερο πρόβλημα, ωστόσο, είναι η μονοδιάστατη και μηχανιστική χρήση αυτού του σχήματος, το οποίο διαπνέει το σύνολο του βιβλίου. Σε πρώτο βαθμό δεν γίνεται προσπάθεια να οριστούν οι «δοκιμασίες του εκπαιδευτικού συστήματος» και οι επιδράσεις τους στους μαθητές. Οι μαθητές λειτουργούν υπό το βάρος του ισοζυγίου προσδοκιών-πραγματικότητας, αλλά και τα δύο αυτά ανιχνεύονται κάπου στο μέλλον τους, καθώς ως αυριανοί εργαζόμενοι-άνεργοι δεν θα γνωρίσουν πλήρωση των προσδοκιών τους. Δεν γίνεται, όμως, η ανάλογη προσπάθεια να εξεταστεί η κατάστασή τους ως σημερινών μαθητών, παρά μόνο αρνητικά, ως θυσία προς ένα αόριστο μέλλον. Είναι εξαιρετικά αμφίβολο (ή τουλάχιστον καθόλου αυτονόητο) άλλωστε ότι η αγωνία για το μέλλον βρίσκεται με τέτοια ένταση στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος ή των κινήτρων ενός ανθρώπου 15-17 χρονών.

Έτσι η συζήτηση για τον Δεκέμβρη μετατρέπεται σε μια υπόθεση εργασίας συμπεριφορικής ψυχολογίας, όπου «η κυβέρνηση της ΝΔ, το ΠΑΣΟΚ, το κεφάλαιο, η Ευρωπαϊκή Ένωση, ή, με λίγα λόγια, το “σύστημα”» δεν κομίζει τα θετικά ερεθίσματα, προκειμένου να επιτύχει την επιθυμητή συμπεριφορά των υποκειμένων. Συνεπώς, «η νεολαία (μαθητές, σπουδαστές, νέοι και νέες), οι εργαζόμενοι, οι μετανάστες, το “λαϊκό κίνημα”» βρίσκονται με μαθηματικούς όρους σε εύφορο έδαφος για εξέγερση.[3]

Ανάλογα ερμηνευτικά προβλήματα βρίσκουμε και στο βιβλίο του Δ. Παπαδάτου-Αναγνωστόπουλου *Ο μαυροκόκκινος Δεκέμβρης*, αν και εδώ η ανάλυση είναι πιο πλουραλιστική:

«[...] ο Δεκέμβρης είναι, γίνεται εξαρχής, υπόθεση των υποτελών τάξεων: Κι ας μένει έξω από τους εργασιακούς χώρους. Κι ας μην πρωταγωνιστούν εργάτες και εργάτριες σε αυτόν. Κι ας μην είναι αντανάκλαση της κρίσης [...] Οι μεν κρίσεις στις καπιταλιστικές κοινωνίες είναι αποτελέσματα μιας καπιταλιστικής «κανονικότητας» που κάποιοι ήδη υφίστανται από πριν, όχι κεραυνοί εν αιθρία• η δε βασική αντίθεση στο πλαίσιο της καπιταλιστικής «κανονικότητας», η αντίθεση μεταξύ κεφαλαίου και εργασίας, δημιουργεί με τη σειρά της διαφορετικές αντιθέσεις, κάποιες από τις οποίες αναδεικνύονται κύριες ανά συγκυρία. Η αντίθεση στην αστυνομική βία είναι μια τέτοια περίπτωση».[4]

Και πάλι, ένα γενικό θεωρητικό σχήμα έρχεται να αμβλύνει τις γωνίες που η ερμηνεία του συγγραφέα αφήνει ακάλυπτες. Η «αντίθεση στην αστυνομική βία» (όπως και καθετί άλλο απ' ό,τι φαίνεται) λειτουργεί εκ των πραγμάτων ως υπο-περίπτωση και μετωπυμία της «αντίθεσης κεφαλαίου και εργασίας». Ωστόσο, το ότι κάποιος αποδέχεται πως αυτή είναι η βασική αντίθεση στο πλαίσιο του καπιταλισμού, δεν σημαίνει ότι μπορεί να σπρώχνει καθετί που συμβαίνει, κάτω από το χαλί αυτής της προσέγγισης ή τουλάχιστον δεν μπορεί να το κάνει χωρίς επιχειρηματολογία. Άλλωστε η λειτουργικότητα τέτοιων σχημάτων κρίνεται ακριβώς στο κατά πόσο μπορούν να αντέξουν υπό το βάρος των πραγματικών δεδομένων και να τα περιγράψουν.

Εν τέλει μένει το ερώτημα: Τι πετυχαίνουμε όταν περιγράφουμε (αν πράγματι τις περιγράφουμε) τις αντικειμενικές ή υποκειμενικές συνθήκες των υποκειμένων που συμμετέχουν σε μια κινητοποίηση; Αρκούν οι κοινωνιολογικές ή οι κοινωνιολογίζουσες αναφορές, για να αντλήσουμε από αυτές τελεσίδικα συμπεράσματα γύρω από την ερμηνεία ενός γεγονότος όπως ο Δεκέμβρης; Εδώ θα παραθέσουμε απλά ένα άλλο απόσπασμα από το βιβλίο του ΔΠΑ, το οποίο θα θέλαμε ίσως να είχε αναπτυχθεί περισσότερο:

«Αν οι χώροι στους οποίους διαχέεται ο Δεκέμβρης δεν «περιέχουν» απλά τους ανθρώπους και τις δράσεις τους, είναι γιατί συχνά μέσα από την εξέγερση μετασχηματίζονται οι ίδιοι.»[5]

Η κρίση του νοήματος και η κρίση της ευταξίας

Μία από τις δημοφιλέστερες γραμμές ανάλυσης του Δεκέμβρη ήταν η ανάγνωση των γεγονότων υπό το πρίσμα μιας «κρίσης αξιών» ή μιας «απώλειας νοήματος», που πλήττει τις νέες γενιές αλλά και τους μηχανισμούς κοινωνικής ενσωμάτωσής τους. Οι κριτικές αυτές εντόπισαν ένα πρόβλημα στον τρόπο, με τον οποίο θεσμοί όπως το εκπαιδευτικό σύστημα ή η ελληνική οικογένεια (δεν) μεταδίδουν τις πολιτιστικές, αξιακές και ηθικές φόρμουλες κοινωνικής συμβίωσης και ζωής στους αυριανούς πολίτες. Η γραμμή αυτή αποτέλεσε τρόπον τινά το αντίπαλο δέος στις πιο κοινωνιολογίζουσες και οικονομικοκεντρικές προσεγγίσεις, όπως αυτές που συζητήσαμε παραπάνω (αν και δεν έλειψαν και οι προσπάθειες συγκερασμού των δύο οπτικών). Μέσα σε αυτό το πλαίσιο αναδείχθηκε μία συντηρητικής υφής αρθρογραφία και βιβλιογραφία (που συχνά ωστόσο ανιχνεύεται και σε αριστερές τοποθετήσεις), που ξεκινώντας από αυτή την αφετηρία, κατέληγε στην απαξίωση και την απονομιμοποίηση των εξεγερμένων, των οποίων η δράση εξετάστηκε υπό το πρίσμα της παρακμής. Όπως γράφει ο Ν. Σεβαστάκης:

«Η πρόταξη των ηθικοπολιτισμικών διαστάσεων της κρίσης την ίδια στιγμή που ως ερμηνευτικό νεύμα –στη βάση του ελέγχου των

ετοιμοπαράδοτων ιδεολογημάτων και των κοινωνιολογιών της κρίσης— θα μπορούσε ίσως να εμπλουτίσει δημιουργικά τη συζήτηση, εγγράφηκε, κατά κανόνα, στην πιο σκληρή εκδοχή του «κόμματος της Τάξης», όποια εντέλει και αν είναι αυτή η τάξη. Και έτσι ακυρώθηκαν όποιες κριτικές προθέσεις θέλησαν να υπερβούν τις εύκολες πολιτικές και κοινωνικές αναγωγές».[6]

Ως επακόλουθο αυτής της ταύτισης των προβληματισμών γύρω από τις πολιτισμικές και αξιακές πηγές του ξεσπάσματος με συντηρητικές και απορριπτικές για την εξέγερση τοποθετήσεις, ένα μεγάλο τμήμα των ανθρώπων που είδαν στον Δεκέμβρη χειραφετητικές προοπτικές και έγραψαν γι' αυτόν, αρνήθηκαν να συζητήσουν τέτοιες διαστάσεις. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Δ. Παπανικολόπουλου, ο οποίος αναφέρει:

«Από την άλλη δεν θα συνυπέγραφα την άποψη πολλών σχολιαστών των γεγονότων του Δεκέμβρη σύμφωνα με την οποία η αντίδραση των νέων τροφοδοτήθηκε από κάποια κρίση νοήματος, από κάποια κρίση αξιών. Αντιθέτως, εκείνο που τροφοδότησε την αντίδραση των νέων ήταν, αφενός, το χάσμα μεταξύ των κυρίαρχων διακηρυγμένων αξιών και των κυρίαρχων εφαρμοσμένων πρακτικών (δηλαδή, των υλοποιημένων αξιών) και, αφετέρου, το χάσμα μεταξύ των κυρίαρχων αξιών και των αξιών ενός μεγάλου μέρους της νεολαίας.»[7]

Η παραπάνω διατύπωση είναι κατά τη γνώμη μας ένδειξη της αμηχανίας, με την οποία μια τάση σκέψης της αριστεράς προσεγγίζει οποιοδήποτε ζήτημα απαιτεί να εξεταστούν θέματα που ξεφεύγουν από τη στενή οικονομικοκεντρική ανάλυση. Είναι άλλωστε αντιφατικό να λες ότι η εξέγερση δεν «τροφοδοτήθηκε (...) από κάποια κρίση αξιών» και αμέσως μετά να λες ότι «εκείνο που τροφοδότησε την αντίδραση των νέων ήταν (...) το χάσμα μεταξύ των κυρίαρχων αξιών και των αξιών ενός μεγάλου μέρους της νεολαίας». **Αν ένα τέτοιο χάσμα υπάρχει πράγματι, τότε ποιο είναι το κριτήριο που θα του έδινε το χαρακτήρα κρίσης;**

Ένα τεράστιο πλήθος αναλύσεων, με υφολογικές και πολιτικές διαφοροποιήσεις, επιχείρησαν ωστόσο να συζητήσουν τον Δεκέμβρη υπό την προοπτική αυτού του κενού νοήματος. Στην πηγή αυτού του κενού τοποθετήθηκαν ισάριθμα πολλές διαστάσεις, σχεδόν όσες και κείμενα: από την «ελληνική ιδιαιτερότητα» και την «αποτυχία του εκσυγχρονισμού» μέχρι τις διάφορες εκδοχές της «μεταμοντέρνας δημοκρατίας», του νεοφιλελευθερισμού ακόμα και του «θανάτου του θεού». Εντούτοις, μια διατύπωση που συμπυκνώνει περιεκτικά και όσο γίνεται αντιπροσωπευτικά τις απολήξεις όλων των παραπάνω ερμηνειών είναι η εξής:

«Οι καταστροφές είναι μια κραυγή μέσα στο κενό και την απουσία. Οι νέοι βρέθηκαν να ζουν σε απουσία ενός νοήματος ζωής, απουσία δασκάλων και προτύπων ζωής, απουσία χώρων και χρόνου πραγματικής συνάντησης και επικοινωνίας, απουσία γονέων, απουσία αξιόπιστων θεσμών.»[8]

Παραπληρωματική αυτής της διάγνωσης υπήρξε και μια κριτική που απευθύνθηκε σε όσους κοίταξαν τον Δεκέμβρη με μοιρολατρία, χωρίς να μπουν στη διαδικασία να εξετάσουν τις ενδεχόμενες «θεραπείες». Στο άρθρο «Τέσσερεις σημειώσεις για το σχολείο» του Σ. Ζουμπουλάκη αναπτύσσεται μια προβληματική γύρω από αυτό που ο αρθρογράφος ονομάζει «φιλονεϊκό λαϊκισμό» στην εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και ευρύτερα. Ως φιλονεϊκός λαϊκισμός ορίζεται η συναισθηματικά φορτισμένη συγκατάβαση μπροστά στις εκδηλώσεις της νεότητας:

«Ένα ρήμα που είχε, απροσδόκητα, πολύ υψηλά ποσοστά χρήσης τις μέρες του Δεκέμβρη ήταν το ρήμα «αφουγκράζομαι» [...] Ένα άλλο ρήμα ωστόσο που δεν ακούστηκε διόλου και που θα ακούγεται στο εξής όλο και λιγότερο, ανήκει σχεδόν στις απαγορευμένες λέξεις, είναι το ρ. «διδάσκω». Όταν όμως μια κοινωνία αφουγκράζεται τα παιδιά μα δεν τα διδάσκει, σημαίνει απλούστατα και τραγικότατα ότι δεν έχει τίποτε να τους πει, δεν έχει κάτι να τους παραδώσει.»[9]

Από την άλλη, ο συγγραφέας σχολιάζει και εκείνους που είδαν τα γεγονότα του Δεκέμβρη ως γόνιμο στοιχείο απλά και μόνο το ότι πολιτικοποίησε και κινητοποίησε ένα σημαντικό κομμάτι των μαθητών:

«Υποστηρίζω και εγώ προσωπικά οτιδήποτε σπάει το κέλυφος της εγωιστικής ιδιώτευσης και κάνει τους ανθρώπους να νοιάζονται για τα κοινά προβλήματα και να δρουν συλλογικά για την αντιμετώπισή τους. Βεβαίως κάθε πολιτικοποίηση δεν είναι από μόνη της θετική. Πολιτικοποίηση είναι και η προσχώρηση σε ακροδεξιές ή φασιστικές οργανώσεις, σε σταλινικά κόμματα, σε αναρχικές ομάδες. Η πολιτικοποίηση δεν μπορεί ποτέ να παίρνει θετικό πρόσημο ερήμην του περιεχομένου της.»[10]

Για λόγους αστικής ευγένειας δεν θα σταθούμε στις συνταυτίσεις που επιχειρεί (χωρίς επιχειρήματα) ο Σ.Ζ., αλλά θα εστιάσουμε στην ουσία του επιχειρήματός του. Ουσιαστικά, αυτό που θίγεται στα παραπάνω αποσπάσματα είναι ότι μία δομή κοινωνικοποίησης, όπως είναι το σχολείο, δεν μπορεί να αντιμετωπίζει τα άτομα

παθητικά ή τουλάχιστον δεν είναι σωστό να τα αντιμετωπίζει έτσι. Είναι αναγκαία και μια θετική παρέμβαση, μια παιδαγωγική οπτική, που θα θέτει τα κριτήρια συμμετοχής των ατόμων στο δημόσιο πεδίο. Η συμμετοχή δεν επαρκεί από μόνη της, αλλά πρέπει να διαπνέεται από συγκεκριμένες ποιότητες. Εδώ έγκειται και η όποια πειστικότητα των επιχειρημάτων του Σ.Ζ., η οποία συσχετίζεται ευρύτερα με την πολιτική παρέμβαση (και ορισμένες φορές την απουσία της) κατά την εξέγερση ή μετά το πέρας της.

Μπορούμε να δούμε αυτό το σκεπτικό και σε ένα πλαίσιο που ξεπερνά το σχολείο, καθώς αφορά ζητήματα που θα ήταν ενδεχομένως κατανοητά και από όσες/ους συμμετέχουμε σε συλλογικά σώματα, ιδίως όταν αυτά προσπαθούν να παρέμβουν στο κοινωνικό πεδίο με ανατρεπτικούς όρους. Στη μεγάλη τους πλειοψηφία, οι τοποθετήσεις των α/α ή των αριστερών χώρων κινήθηκαν σε

μια μυστικοποίηση του αυθορμητισμού και της ορμητικότητας των κινητοποιήσεων, αδιαφορώντας σε μερικές περιπτώσεις για την πολιτική τους νοηματοδότηση. Δεσπόζουσα σε ανακοινώσεις και κείμενα των ριζοσπαστικών χώρων εμφανίστηκε μια σχεδόν λογοτεχνική αφήγηση των γεγονότων, κατά την οποία η εξέγερση αναπαρίσταται ως ο θρίαμβος ενός μεταφυσικά δικαιωμένου θυμού απέναντι στις ρουτινιάρικες πεζότητες της καθημερινότητας.

Αναδείχθηκε μια ασυναίσθητη σαγήνη μπροστά σε ότι έγινε αντιληπτό ως έκρηξη μιας αυθεντικότητας απέναντι στην εγγενή υποκρισία που συνοδεύει κάθε εκδοχή οργανωμένης ζωής. Η «άρνηση» και οι φαντασμαγορίες της υποσκέλισαν συχνά τη συζήτηση γύρω από τις θετικές πολιτικές ερωτήσεις που ίσως να τέθηκαν από την εξέγερση. Όλοι εκείνοι που αντιλαμβάνονται την πολιτική ως δημιουργική δραστηριότητα με ορίζοντα την άρθρωση συλλογικών θεσμών συνύπαρξης, βρέθηκαν μπροστά σε αυτή τη δύσκολη αντίφαση. Σταδιακά μερικοί αποκρυστάλλωσαν τη θέση τους εκλέγοντας την εξεγερσιακή πόζα ως μοναδική πολιτική προοπτική τους, ενώ από την άλλη οι επανεμφανίσεις διάφορων εκδοχών του λενινισμού (ακόμα και μέσα στο πλαίσιο του αναρχικού κινήματος) ήρθαν ως άγαρμπη απάντηση στο πρόβλημα, μια απάντηση που κατά τη γνώμη μας περισσότερο μεταθέτει και διαιωνίζει την αντίφαση, παρά την ξεπερνά.

Παρ' όλα αυτά, η πειστικότητα της επιχειρηματολογίας του Σ.Ζ., αλλά και άλλων που κινούνται με παρόμοιους προβληματισμούς και εργαλεία, τελειώνει στις περισσότερες περιπτώσεις εκεί. Η αναλυτική ευαισθησία που επέδειξαν πολλοί αρθρογράφοι, άλλος λιγότερο άλλος περισσότερο, γύρω από την κρίση νοήματος της σημερινής νεότητας δεν συνοδεύτηκε από μία ανάλογη ευαισθησία μπροστά στα δεδομένα που έθεσε η εξέγερση. Είναι άραγε το κενό και η αξιακή κρίση κάποιο προνόμιο της νεολαίας; Είναι ένα ερώτημα που ο κόσμος των ενηλίκων ή των καθηγητών έχει λυμένο; Είναι με λίγα λόγια απλά ζήτημα μετάδοσης ή μήπως πρόβλημα που αγκαλιάζει το σύνολο των γενεών;

Αυτό που προτείνεται επί της ουσίας είναι η επαναφορά μιας μετριοπάθειας, η οποία συνήθως νοείται, κατά την κλασική συνήθεια του νεοελληνικού φιλελεύθερου φαντασιακού, ως ένα στεγνωτήριο συναισθημάτων και ως ρητορική επίκληση ενός τεχνοκρατικού ορθού λόγου:

«Χρειάζεται ένας ειρηνικός μετασχηματισμός των τυφλών, βίαιων συναισθημάτων και πράξεων οργής και απόρριψης, μέσα από μια υπεύθυνη, αξιόπιστη, ορθολογική και παραγωγική πράξη».[11]

Ωστόσο, αν είναι προβληματική η αντιμετώπιση της πολιτικοποίησης ως αυταξίας χωρίς να εξετάζεται το περιεχόμενό της, το ίδιο ισχύει και για τη μετριοπάθεια. Πολλοί συγγραφείς την αντιμετωπίζουν ως ιδεατή πολιτική σύνθηκη, παραβλέποντας ότι η φαινομενική μετριοπάθεια πολλών «νέων ανθρώπων» μπορεί να προκύπτει από την αδιαφορία, την ιδιώτευση και την απουσία συμμετοχής στα πολιτικά και κοινωνικά ζητήματα, από την ίδια μήτρα δηλαδή που προκύπτει το κενό που με τόση ευκολία ανιχνεύουν στην εξέγερση.

Αν ο Δεκέμβρης θεωρείται σύμπτωμα κάποιας κρίσης αξιών, αυτό σημαίνει ότι αυτή η κρίση αξιών δεν ξεκινά με τον Δεκέμβρη, απλά ο Δεκέμβρης την αποκαλύπτει.

Ίσως οι παραπάνω συγγραφείς να ήταν πιο πειστικοί αν δεν εξωθούσαν τόσο ανεξέταστα την εξέγερση κάτω από την πινακίδα της παρακμής. Γιατί προτού καταπιαστούμε με το τι δείχνει και τι δεν δείχνει, ποιος φταίει και ποιος δεν φταίει, τι πρέπει να γίνει για να μην ξαναζήσουμε τις «στιγμές ανομίας», είναι απαραίτητο να δούμε ποια ήταν η πραγματικότητα στην οποία θέλουμε να επιστρέψουμε. Οι περισσότεροι συγγραφείς αναζητάνε λύσεις στα πάντα, την ελληνική οικογένεια, το εκπαιδευτικό σύστημα, την πολιτική τάξη, τη διαφθορά, τη γραφειοκρατία, την ορθοδοξία, αλλά εκεί που βάζουν το σύνορο είναι ότι δεν θα συζητήσουν την όποια ενδεχόμενη συνεισφορά του Δεκέμβρη και των κινητοποιήσεών του στην αναζήτηση του νοήματος που εκλείπει. Εκεί ο αντίπαλος μοιάζει να είναι προαιώνιος και δεν χωράει ούτε η στοιχειωδέστερη μετριοπάθεια.

Ίσως από την άλλη, όλη αυτή η ενδοσκόπηση και οι αυτογνωστικές απόπειρες να ξεκινούν απλά από τον πανικό που προκάλεσε η διασάλευση της τάξης και η παρακώλυση των ιδιωτικών και οικογενειακών καταναλωτικών μικρόκοσμων, από την αντίληψη ότι οι κοινωνίες πρέπει να κινούνται πάντα μέσα στα στεγανά της νομιμοφροσύνης και πως οτιδήποτε ξεφεύγει από αυτά τα στεγανά δεν μπορεί παρά να είναι παρακμιακό σύμπτωμα. «Είναι κι αυτή μια στάσις. Νοιώθεται.» Ας την παραδεχτούμε όμως κι ας

αφήσουμε τις κοινοτοπίες περί αξιών και νοημάτων.

[1] Δ. Παπανικολόπουλος, *Δεκέμβρης 2008, Ανάλυση και ερμηνεία: Οι αιτιώδεις μηχανισμοί πίσω από τα συγκρουσιακά γεγονότα*, Οι Εκδόσεις των Συναδέλφων, Αθήνα 2016, σ. 50-56.

[2] Δ. Παπανικολόπουλος, *ό.π.*, σελ. 60.

[3] Δ. Παπανικολόπουλος, *ό.π.*, σελ 54.

[4] Δ. Παπαδάτος-Αναγνωστόπουλος, *Ο μαυροκόκκινος Δεκέμβρης*, Τόπος, Αθήνα 2018, σ. 104.

[5] Δ. Παπαδάτος-Αναγνωστόπουλος, *ό.π.*, σ. 85.

[6] Ν. Σεβαστάκης, «Σκέψεις για τη διαχείριση μιας εξέγερσης» στο *Νέα Εστία*, τ. 1819, Φεβρουάριος 2009, σ. 303.

[7] Δ. Παπανικολόπουλος, *Δεκέμβρης 2008, Ανάλυση και ερμηνεία: Οι αιτιώδεις μηχανισμοί πίσω από τα συγκρουσιακά γεγονότα*, Οι Εκδόσεις των Συναδέλφων, Αθήνα 2016, σ. 61.

[8] Θ. Κοντίδης, «Απελπισία και ελπίδα στις σημερινές ταραχές: Μια θεολογική προσέγγιση» στο *Νέα Εστία*, τ. 1819, Φεβρουάριος 2009, σ. 220.

[9] Σ. Ζουμπουλάκης, «Τέσσερεις σημειώσεις για το σχολείο» στο *Νέα Εστία*, τ. 1819, Φεβρουάριος 2009. σελ. 204-5.

[10] Σ. Ζουμπουλάκης, *ό.π.*, σ. 206

[11] Θ. Λίποβατς, «Μετατρέψτε την καταστροφική επιθετικότητα σε δημιουργική δραστηριότητα» στο *Νέα Εστία*, τ. 1819, Φεβρουάριος 2009, σελ. 240. (υπογραμμίσεις του συγγραφέα).

Κολομβία: Μία κοινωνία σε απεργία

Η αναταραχή στην Λατινική Αμερική όχι μόνο δεν κοπάζει, αλλά αντίθετα εξαπλώνεται. Μετά τις διαδηλώσεις στην Χιλή που συντάραξαν το πολιτικό σύστημα, ακολουθεί η Κολομβία, η χώρα που χρησιμοποιήθηκε σαν προκεχωρημένο φυλάκιο των ΗΠΑ στην προσπάθεια ανατροπής του Μαδούρο στην Βενεζουέλα. Όπως και στην Χιλή, έτσι και στην Κολομβία, χιλιάδες κόσμου κατέβηκε στους δρόμους αμφισβητώντας την κρατική καταστολή για να διαδηλώσει συνολικά ενάντια στο νεοφιλελεύθερο μοντέλο που είναι υπεύθυνο για την εξαθλίωση σημαντικών κομματιών του πληθυσμού καθώς και την καταπίεση των Ιθαγενών. Η κορύφωση των κινητοποιήσεων σημειώθηκε στις 21 Νοέμβρη, όταν χιλιάδες κόσμου διαδήλωσε σε όλες τις μεγάλες πόλεις της Κολομβίας, ενώ στις συγκρούσεις που ακολούθησαν τέσσερις άνθρωποι έχασαν την ζωή τους από τις δυνάμεις καταστολής. Το παρακάτω άρθρο δημοσιεύτηκε στις 26/11 στο ROAR Magazine. Ο συντάκτης του άρθρου, José Antonio Gutiérrez D. ακτιβιστής και συγγραφέας μας μεταφέρει την εικόνα από τους δρόμους της Κολομβίας. Οι διαδηλώσεις στην Κολομβία συνεχίζονται από τότε, με τον κόσμο να κατεβαίνει στους δρόμους και την 1^η Δεκέμβρη, ενώ ο «Εθνικός Διάλογος» που πρότεινε ο Ντούκε μοιάζει ήδη να έχει ναυαγήσει.

Μετάφραση του Βασίλη Γεωργάκη

Η Γενική Πολιτική Απεργία στην Κολομβία ανοίγει τον δρόμο για μια συμμαχία ανάμεσα στην πόλη και την ύπαιθρο, σε διαδηλωτές και κινήματα που μαζί μπορούν να ανατρέψουν την ακροδεξιά κυβέρνηση του Προέδρου Ντούκε.

Ένα φάντασμα πλανάται πάνω από τη Λατινική Αμερική – το φάντασμα της ταξικής πάλης. Από την Αϊτή, στο Εκουαδόρ, το Περού και την Χιλή –οάσεις της νεοφιλελεύθερης διακυβέρνησης μέχρι πριν ένα μήνα– οι δρόμοι καταλήφθηκαν από διαδηλωτές. Ο θυμός τους δεν κατευθύνεται μόνο εναντίον των κυβερνήσεων,

αλλά, ακόμη περισσότερο, εναντίον ενός συστήματος που προκαλεί ανείπωτες δυσκολίες για τους περισσότερους, ενώ ταυτόχρονα προκαλεί απίστευτα κέρδη για λίγους. Άνθρωποι κουρασμένοι από την απίστευτη ανισότητα που με τα βίαιες επιβιώνουν, σε χώρες που σύμφωνα με όλους τους οικονομικούς δείκτες, τα πάνε φαινομενικά καλά.

Αυτές οι διαδηλώσεις θέτουν μία ανυπέρβλητη πρόκληση στην δεκαετή κυριαρχία του νεο-συντηρητισμού και του νεοφιλελευθερισμού στην περιοχή. Οι κυβερνήσεις Μπολσονάρο στη Βραζιλία, η de facto πρόεδρος και πραξικοπηματίας Ζανίν Ανιέζ στη Βολιβία, ο Λένιν Μορένο στο Εκουαδόρ, ο Σεμπάστιαν Πινιέρα στην Χιλή και ο Ιβάν Ντούκε στην Κολομβία είναι όλοι τους μέρος αυτής της τεχνοκρατικής και νεοφιλελεύθερης ακροδεξιάς που φλερτάρει με το αυταρχικό ζήλο της παλιάς ακροδεξιάς.

Ο ρατσισμός, ο μισογυνισμός, η ομοφοβία, ο θρησκευτικός φονταμενταλισμός, η εύνοια προς το κεφάλαιο, η δηλητηριώδης αντι-σοσιαλιστική ρητορική και μία επιρρεπής σε διαφθορά διαχείριση της διακυβέρνησης, όλα αυτά είναι χαρακτηριστικά αυτών των καθεστώτων. Όλοι ανήκουν σε μία λέσχη ανταλλαγής συμβουλατόρων, σε μία επιθετική σταυροφορία κατά του «λαϊκισμού», και είναι πλήρως υποταγμένοι στις επιταγές των ΗΠΑ. Ανίκανοι να καταθέσουν νέες ιδέες. Αναμασούν το ίδιο τροπάρι μέρα-νύχτα: ιδιοκτησία, πατριαρχική οικογένεια, θρησκεία, πατρίδα και άλλες ανοησίες.

Ιβάν Ντούκε: Ένας ανίκανος στην ηγεσία

Υπάρχουν σημάδια ωστόσο πως η κατάσταση γυρίζει! Σε όλη την περιοχή υπάρχει έξαρση διαδηλώσεων κατά του νεοφιλελευθερισμού, οι οποίες ασκούν πίεση στα αυταρχικά αυτά ανδρείκελα. Ακόμα κι αν η ακροδεξιά έχει διατηρήσει την ορμή της στη Βολιβία και τη Βενεζουέλα, ενισχυμένη από τους πατρώνες της στην Ευρώπη και τις ΗΠΑ, έχει σίγουρα χάσει το μομέντουμ της.

Τώρα είναι η σειρά της κολομβιανής κυβέρνησης να αντιμετωπίσει

την οργή του κόσμου. Απολυταρχικός, καταπιεστικός, διεφθαρμένος και πάνω απ' όλα ανίκανος, ο πρόεδρος Ιβάν Ντούκε κατάφερε μέσα σε έναν μόλις χρόνο να γίνει ένας από του πιο –αν όχι ο περισσότερο– αντιπαθής πρόεδρος στην ιστορία της Κολομβίας, απορριπτόμενος από το 70% του πληθυσμού. Εκπληκτικό κατόρθωμα σε μία χώρα, η ιστορία της οποίας είναι γεμάτη με προέδρους που έθεσαν τον πήχη της μη-δημοφιλίας πολύ ψηλά.

Ο Ντούκε εκλέχθηκε το 2018 ως διάδοχος του πρώην προέδρου Αλβάρο Ουρίμπε – άλλος ένας δυσάρεστος ακροδεξιός, μπλεγμένος σε σκάνδαλα.

Η καμπάνια του Ντούκε στηρίχθηκε στον φόβο: φόβος για τη Βενεζουέλα, τους περιθωριοποιημένους και την Αριστερά. Κέρδισε την υποστήριξη των πλέον συντηρητικών και αντιδραστικών στοιχείων μιας κοινωνίας έκθετης σε συνεχή προπαγάνδα κατά της Βενεζουέλας και της Αριστεράς.

Απ' όταν ανέλαβε την εξουσία, είναι ένας εριστικός νταής που επιτίθεται στη Βενεζουέλα (την ίδια εβδομάδα που συνέβη το περιστατικό με το κομβόι ανθρωπιστικής βοήθειας τον Φεβρουάριο, η κυβέρνηση της Κολομβίας αρνήθηκε ανθρωπιστική βοήθεια στους αфро-κολομβιανούς που επλήγησαν από πλημμύρες στην φτωχή επαρχία Σοκό). Διέκοψε μονομερώς τις ειρηνευτικές συνομιλίες με τον ELN, το δεύτερο μεγαλύτερο αντάρτικο κίνημα στην Κολομβία και υπονομεύει συστηματικά την συνθήκη ειρήνης με τους πρώην αντάρτες του FARC-EP.

Ο Ντούκε επανέφερε τις ένοπλες συρράξεις μέσω στρατιωτικών επιχειρήσεων εναντίων ανταρτών με καταστροφικές συνέπειες για τους κατοίκους – είναι υπεύθυνος για τις δολοφονίες παιδιών, καθώς παρείχε οικονομικά κίνητρα για την εξόντωση ανταρτών· αυτές του οι αποφάσεις οδήγησαν τον υπουργό Εθνικής Άμυνας σε παραίτηση. Επιπλέον, αναβίωσε την παλιά τακτική αντιμετώπισης των *cocaleros* (καλλιεργητές κοκαΐνης) σαν εγκληματίες, παρά τις –ανεκπλήρωτες– υποσχέσεις για διαχείριση με άλλο τρόπο του ζητήματος των παράνομων φυτειών, όπως αυτές είχαν

συμπεριληφθεί στην συνθήκη ειρήνης του 2016.

Όλα αυτά συμβαίνουν εν μέσω υψηλού ποσοστού ανεργίας, κατακόρυφης αύξησης του κόστους ζωής και δολοφονιών μελών της αντιπολίτευσης και βετεράνων ανταρτών. Μετά από μόλις έναν χρόνο, τα πεπραγμένα του Ντούκε, που δεν ήταν παρά σοκαριστικά, φυσιολογικά εξάντλησαν τις αντοχές του κόσμου.

21 Νοεμβρίου: Οργή και Καταπίεση

Στις 21 Νοεμβρίου καλέστηκε Γενική Πολιτική Απεργία (*paro cívico*) σε ένδειξη διαμαρτυρίας απέναντι σε κάποιες προτάσεις του Ντούκε, όπως οι προτεινόμενες μεταρρυθμίσεις στον χώρο της εργασίας που θα μείωναν το ήδη ανεπαρκές ελάχιστο εισόδημα και θα ιδιωτικοποιούσαν το ασφαλιστικό σύστημα. Η πολιτική απεργία αποτελεί μία μορφή διαμαρτυρίας σε μία χώρα όπου η πλειοψηφία του πληθυσμού δεν εργάζεται επίσημα και συνεπώς δεν μπορεί να συμμετάσχει σε συλλογικές διαδικασίες σε χώρους εργασίας. Όλοι βγαίνουν στους δρόμους για να διαμαρτυρηθούν με όποιον τρόπο μπορούν: οι εργάτες απεργούν, οι μαθητές και φοιτητές απέχουν από τα μαθήματα, οι άνθρωποι των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων κλείνουν τους δρόμους κλπ.

Η Εθνική Επιτροπή για την Πολιτική Απεργία (*Comité Nacional de Paro*), μία οργάνωση ομπρέλα για τις οργανώσεις των Ιθαγενών, των αγροτών, των πολιτών και των εργατών, κάλεσε τον Οκτώβριο σε διαδηλώσεις κατά της διαφθοράς, του κόστους ζωής και των εισοδηματικών πολιτικών· με ευρεία κοινωνική υποστήριξη, κάλεσαν για την υπεράσπιση του δικαιώματος στην κοινωνική διαμαρτυρία και για το τέλος της καταπίεσης και στρατιωτικοποίησης, αλλά και σε μέτρα κατά της ανεργίας που έφτανε το 11%, χωρίς να συνυπολογίζεται η υποαπασχόληση και η μαύρη εργασία που εμπλέκουν το 50% της εργατικής δύναμης.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως τα περισσότερα κόμματα της Αριστεράς, συμπεριλαμβανομένου του FARC, έχουν διατηρήσει μία χλιαρή στάση απέναντι στην απεργία. Πιθανότατα όντες απασχολημένοι με τις προηγούμενες εκλογές του Οκτωβρίου,

απέτυχαν να αντιληφθούν την σημασία αυτού του (μετεκλογικού) κινήματος που γεννάται στους δρόμους.

Πριν καν ξεκινήσει η απεργία, οι αρχές εισέβαλαν σε σπίτια διοργανωτών και πραγματοποίησαν συλλήψεις. Ανίδεος για το βάθος της λαϊκής οργής και αγανάκτησης, ο Ντούκε βρήκε τον μπαμπούλα που αναζητούσε, κατηγορώντας «ξένους αναρχικούς» για τις διαδηλώσεις, και συγκεκριμένα το São Paulo Forum. Ένας απόστρατος αντάρτης του FARC-EP εξήγησε στο ROAR:

Οι άνθρωποι έχουν πραγματικά φτάσει στα όριά τους: οι φοιτητές και οι εργάτες δεν μπορούν να αντέξουν άλλο, αλλά η κυβέρνηση δεν μπορεί να πει κάτι άλλο, παρά πως αντάρτες και μέλη ναρκομαφιών διεισδύουν σε αυτές τις συγκεντρώσεις. Φοβούνται, οπότε επινοούν τον δικό τους μπαμπούλα για να καταπιέσουν, δυσφημίσουν και αγνοήσουν τους διαδηλωτές.

Η κυβέρνηση έκλεισε τα σύνορα, στρατιωτικοποίησε τις πόλεις και απείλησε τους διοργανωτές. Απαγόρευσε ακόμη κι ένα φυλλάδιο που εξέδωσε μία φοιτητική συλλογικότητα που έδινε συμβουλές για την αντιμετώπιση αυθαιρεσιών από την ESMAD, τα αντίστοιχα MAT της Κολομβίας.

Πολύ σύντομα, ο πρόεδρος αναγνώρισε αδέξια πως οι διαδηλωτές είχαν ένα ή δύο δίκαια αιτήματα. Πολύ λίγα, πολύ αργά: από τότε, το μείγμα από μέτρα καταπίεσης και αλαζονείας είχε ήδη εξαгриώσει μεγάλο μέρος του πληθυσμού. Ο Ντούκε άρχισε, τότε, να ψεύδεται ξεδιάντροπα, αρνούμενος πως σχεδίαζε μεταρρύθμιση του ασφαλιστικού συστήματος ή μείωση του κατώτερου μισθού.

Σε αυτό το στάδιο, ωστόσο, ο κύβος έχει ριφθεί. Παρά τις τρομοκρατικές μεθόδους που η κυβέρνηση χρησιμοποιεί και το κλίμα φόβου που αυτές δημιουργούν, εκατοντάδες χιλιάδες αν όχι εκατομμύρια, από όλη την χώρα βγαίνουν στους δρόμους για να διαδηλώσουν, όχι μόνο με συγκεκριμένα αιτήματα, αλλά ακόμη περισσότερο επειδή έχουν αγανακτήσει με το νεοφιλελεύθερο καπιταλιστικό σύστημα και την άρχουσα τάξη της Κολομβίας που

επωφελείται από αυτό.

Αντίθετα με τις διαδηλώσεις της προηγούμενης δεκαετίας, που κυριαρχούνταν από την αναστάτωση στον αγροτικό χώρο, η πολιτική εθνική απεργία ήταν κατά βάση αστικό φαινόμενο, αν και υπάρχει συμμετοχή και αγροτικών συλλογικοτήτων.

Όπως ήταν αναμενόμενο, η καταστολή ήρθε άμεσα. Η συνδυασμένη δράση της ESMAD και του στρατού άφησε τρεις νεκρούς στην κοιλάδα Καούκα στις 21 Νοέμβρη, συν εκατοντάδες συλλήψεις και τραυματισμούς σε όλη τη χώρα. Οι συγκρούσεις στην πόλη Κάλι ήταν ιδιαίτερα σφοδρές. Σε απάντηση, στις γειτονιές La Macarena και Candelaria στην Μπογκοτά έγιναν αυθόρμητες *cacerolazos* (διαμαρτυρίες με κατσαρόλες, ιδιαίτερα συνηθισμένες στην Λατινική Αμερική), που εξαπλώθηκαν σε όλη την πόλη και την υπόλοιπη χώρα.

Την επόμενη μέρα, οι διαδηλώσεις και τα οδοφράγματα συνεχίστηκαν και η ESMAD συγκρούστηκε με διαδηλωτές στις εργατικές συνοικίες των σημαντικότερων πόλεων. Υποστηρικτές της κυβέρνησης ξεκίνησαν μία καμπάνια στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με σκοπό να προκαλέσουν πανικό, υποστηρίζοντας πως βάνδαλοι επιτίθενται σε σπίτια, για να αποθαρρύνουν τον κόσμο από το να κατέβει στις πορείες, ενώ παράλληλα σημάδευαν σπίτια διαδηλωτών σαν αυτόκλητοι προστάτες του νόμου.

Η απάντηση της κυβέρνησης ήταν η πλήρης κινητοποίηση του στρατού στην πρωτεύουσα – άρματα μάχης και 4.000 στρατιώτες περιπολούσαν στους δρόμους της Μπογκοτά, επιβάλλοντας απαγόρευση κυκλοφορίας από τις 21.00 έως τις 6.00 το πρωί της Παρασκευής.

Οι άνθρωποι αγνόησαν την απαγόρευση *en masse* και πραγματοποίησαν το βράδυ *cacerolazos*, ενώ έστησαν χορούς στους δρόμους. Ωστόσο η καταστολή συνεχίστηκε, ιδιαίτερα στις εργατικές συνοικίες. Όμως, όπως εξήγησε στο ROAR ο Ζιλμπέρτο Μαρτίνεζ, μέλος της εκτελεστικής επιτροπής του CUT Colombia (*Central Unitaria de Trabajadores*, το μεγαλύτερο εργατικό

συνδικάτο της χώρας): «Οι άνθρωποι δεν φοβούνται πια, γι' αυτό αντιμετώπισαν και απάντησαν στην επίθεση, οι άνθρωποι αντιμετώπισαν την ESMAD, συγκεντρώνονται στους δρόμους».

Η κλιμάκωση των αγροτικών διαμαρτυριών

Από την μία πλευρά υπάρχει μία τάση –ορθά– να εξετάζονται τα πρόσφατα γεγονότα στην Κολομβία στο πλαίσιο των παγκόσμιων αγώνων ενάντια στο κόστος ζωής, τη διαφθορά και τη νεοφιλελεύθερη λιτότητα της τελευταίας δεκαετίας· αυτοί οι αγώνες, όμως, είναι επίσης μέρος ενός εσωτερικού κύκλου αγώνων που άρχισαν στην Κολομβία το 2008.

Εκείνη τη χρονιά, εργάτες γης σε καλλιέργειες ζαχαρότευτλων στην νοτιοδυτική Κολομβία απήργησαν για τρεις μήνες, ενώ ακολούθησε μαζική κινητοποίηση των κοινοτήτων των Ιθαγενών, γνωστές ως *minga* («συλλογική προσπάθεια» σε διάφορες γλώσσες ιθαγενών). Από τότε, αυξήθηκαν οι διαμαρτυρίες και οι λαϊκές κινητοποιήσεις, ειδικά στις αγροτικές περιοχές. Οι αστικές διαμαρτυρίες περιορίστηκαν σε γιγαντιαίες διαδηλώσεις των φοιτητών το 2011 και κάποιους ηρωικούς αλλά απομονωμένους αγώνες συνδικάτων, οι οποίοι συχνά χτυπήθηκαν από μπράβους και «αποσπάσματα θανάτου» (death squads), με αποτέλεσμα η Κολομβία να έχει την παγκόσμια πρωτιά στις δολοφονίες συνδικαλιστών.

Με τα αγροτικά σωματεία και τις κοινότητες Ιθαγενών στην πρώτη γραμμή, η ύπαιθρος γνώρισε μία περίοδο μαζικών κινητοποιήσεων που αντιστάθηκαν στη στρατιωτικοποίηση της υπαίθρου, αντιτιθέμενες –ανεπιτυχώς– σε διάφορες εμπορικές συμφωνίες με τις ΗΠΑ και την ΕΕ και, κυρίως, αντιπαρατέθηκαν με την πραγματοποίηση γιγαντιαίων πρότζεκτ στον αγροτικό και τον εξορυκτικό τομέα.

Ήταν αυτή η αντίσταση, την οποία μπορεί κανείς να δει με τον καλύτερο τρόπο στους αγώνες των κοινοτήτων Tolima, ενάντια στην εταιρεία-γίγαντα των εξορύξεων χρυσού, την Anglo Gold Ashanti, που ένωσε τους αγρότες με τις μάζες των πόλεων μέσω οικολογικών κινημάτων.

Η κλιμάκωση των αγροτικών κινητοποιήσεων, μαζί με τις όλο και πιο αποτελεσματικές επιθέσεις ανταρτών εναντίον του στρατού, ειδικά του FARC-EP, δημιούργησαν το υπόβαθρο για την έναρξη ειρηνευτικών συνομιλιών ανάμεσα στο επαναστατικό κίνημα και την κυβέρνηση της Κολομβίας στα τέλη του 2012. Δυστυχώς, οι δυνατότητες μετασχηματισμού διαλύθηκαν εξαιτίας της απομόνωσης του πληθυσμού από τις διαπραγματεύσεις που έλαβαν χώρα στην Κούβα, της μη επιμονής στην ευρύτερη δυνατή λαϊκή συμμετοχή καθώς και εξαιτίας της έμφασης που δόθηκε σε αιτήματα που συμπεριελάμβανε το Σύνταγμα ούτως ή άλλως, εφόσον η εμμονή της Κυβέρνησης να μην θιχτεί το οικονομικό μοντέλο έγινε ανεκτή από την διαπραγματευτική ομάδα του FARC-EP.

Τελικά, η διστακτικότητα της κυβέρνησης να εφαρμόσει την οποιαδήποτε ουσιώδη αλλαγή, σε συνδυασμό με ένα αντάρτικο κίνημα που έβλεπε οποιαδήποτε μαζική συμμετοχή στις διαπραγματεύσεις σαν απειλή στην «κυριότητα» της διαδικασίας, κατέληξε σε μία περιορισμένη, μη μεταρρυθμιστική, συνθήκη ειρήνης το 2016.

Το 2013, μία σειρά αγροτικών διαδηλώσεων –που ξεκίνησαν από καλλιεργητές καφέ τον Μάρτιο και ακολουθήθηκαν από κινητοποιήσεις καλλιεργητών κοκαΐνης στις παραμεθόριες περιοχές με την Βενεζουέλα– οδήγησαν σε μαζική αγροτική απεργία ενάντια στην συνθήκη ελεύθερου εμπορίου που είχαν υπογραφεί με τις ΗΠΑ το προηγούμενο έτος. Αυτή η αγροτική διαμαρτυρία έβγαλε εκατομμύρια κόσμου στους δρόμους και συγκέντρωσε μία δίχως προηγούμενο υποστήριξη στα αστικά κέντρα. Αφού 25 άνθρωποι σκοτώθηκαν και εκατοντάδες τραυματίστηκαν και συνελήφθησαν, η κυβέρνηση συμφώνησε να διαπραγματευτεί με τα αγροτικά συνδικάτα ξεχωριστά, αναλόγως τον κλάδο και την περιοχή.

Κατ' αυτό τον τρόπο, η συλλογική δύναμη που είχε συσσωρευθεί μέσα σε ένα μήνα διαδηλώσεων, κατακερματίστηκε και περιορίστηκε επιτυχημένα. Η παραδοσιακή αριστερά και τα κινήματά της, θορυβημένη πιθανώς από την ανεξαρτησία του κινήματος, επέλεξε να απέχει από τις διαδηλώσεις, δυσφημίζοντας την άμεση δράση ως «υπονομευτική» για την κυβέρνηση Σάντος και συνεπώς για την ειρηνευτική διαδικασία. Αντιθέτως, επικεντρώθηκαν σε μία μάταιη εκλογική στρατηγική, που απέφερε τα φτωχότερα αποτελέσματα την επόμενη χρονιά. **Δεν κατάλαβαν ότι η οργή στους δρόμους σπάνια διοχετεύεται μέσα από τις κάλπες.**

Σε έναν βαθμό, η ειρηνευτική διαδικασία –η οποία είχε περιγραφεί ως προσπάθεια «κατευνασμού» από αριστερούς επικριτές– μαζί με την εκλογοκεντρική στρατηγική της Αριστεράς έκαμψε την τάση για κλιμάκωση των κινητοποιήσεων την περίοδο 2008-2013. Αλλά αυτή η κατάσταση ήταν προσωρινή.

Και τώρα; Μαθαίνοντας από τα διδάγματα ενός πολύχρονου αγώνα

Οι σημερινές διαδηλώσεις είναι οι μεγαλύτερες από τον Σεπτέμβριο του 1977, όταν μία πολιτική απεργία ενάντια στο υψηλό κόστος ζωής, την καταστολή, την καταπίεση και τους χαμηλούς μισθούς, καταπνίγηκε βίαια από το κράτος. Το Διάταγμα περί Ασφάλειας του 1978 έδωσε σημαντικές εξουσίες στον στρατό και τα στρατοδικεία, για να αντιμετωπίσουν κάθε αντίδραση. Αργότερα, παρακρατικοί μηχανισμοί –βλ. «αποσπάσματα θανάτου»– εξαπλώθηκαν, και η ειδεχθής πρακτική των απαγωγών–εξαφανίσεων ξεκίνησε.

Ένα τμήμα της Αριστεράς πίστεψε πως ένα αντάρτικο πόλεων θα αναδυόταν κατευθείαν μετά την εμφάνιση του αντάρτικου της υπαίθρου – μία εκτίμηση που, αν και αποδείχθηκε λανθασμένη, δεν ήταν τελείως αβάσιμη μετά τα γεγονότα στη Νικαράγουα. Πυρήνες ενόπλων πολλαπλασιάζονταν όσο το Διάταγμα περί Ασφάλειας και η ολομέτωπη καταπίεση που ακολούθησε την πολιτική απεργία του 1977, οδήγησε πολλούς στρατευμένους αριστερούς στον ένοπλο αγώνα, καθώς έβλεπαν πως τα περιθώρια πολιτικής αντιπαράθεσης συρρικνώνονταν.

Είναι γνωστό το μοτίβο στην Κολομβία, πως κάθε λαϊκή κινητοποίηση φέρνει κρατική καταπίεση και η καταπίεση οδηγεί σε μεγέθυνση τα αντάρτικα κινήματα. Τα αστικά κέντρα παρέμεναν, ωστόσο, κατά πολύ, απροσπέλαστα για τους αντάρτες. Η παραδοσιακή Αριστερά έβλεπε τα γεγονότα σαν ευκαιρία για να συγκεντρώσει ψήφους και ως σημάδι πως οι άνθρωποι στρέφονται προς αυτή. Ωστόσο, θα δοκίμαζαν μεγάλη απογοήτευση με τα εκλογικά τους αποτελέσματα το 1978.

Και τώρα; Καθώς ο αριθμός των ανταρτών που απορρίπτουν την συμφωνία του FARC-EP με την κυβέρνηση αυξάνεται, είναι φανερό πως υπό τις παρούσες συνθήκες και δεδομένης της απροθυμίας της κυβέρνησης να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις που απορρέουν από την συνθήκη, είναι ορατό το ενδεχόμενο αναζωπύρωσης του ένοπλου αγώνα στην ύπαιθρο.

Ωστόσο, τα αστικά κέντρα έχουν εντελώς διαφορετική δυναμική και η λογική του ένοπλου δεν φαίνεται πως μπορεί να φέρει τις

αλλαγές εκείνες στις οποίες προσβλέπει η πλειοψηφία του πληθυσμού.

Παρομοίως, οι άνθρωποι στην Κολομβία δεν εκφράζουν αναγκαστικά την οργή και την αγανάκτησή τους μέσω των εκλογών. Συνεπώς, τα συμπεράσματα από το 1977, τόσο από την ένοπλη Αριστερά όσο και από την παραδοσιακή, πιθανότατα δεν είναι εφαρμόσιμα στο παρόν.

Αν και θα ήταν εξαιρετικά κοντόφθαλμο το να αγνοήσουμε την δύναμη της ακροδεξιάς και του Ουριμπισμού (πολιτικό ρεύμα αναφερόμενο στον πρόεδρο της Κολομβίας την περίοδο 2002-2010, Αλβάρο Ουρίμπε), είναι ξεκάθαρο πως όποια νομιμοποίηση κι αν είχε αυτή, εξατμίστηκε για τον περισσότερο κόσμο. Αλλά, αν μία προοδευτική εναλλακτική δεν καλύψει το κενό, τότε ο δρόμος θα ανοίξει για μία απολυταρχική επίλυση στην κρίση ηγεμονίας, όπως ακριβώς έγινε το 1977-78. Όσον αφορά αυτό το ενδεχόμενο, ο Μαρτίνεζ του CUT δηλώνει πως:

*Προσπαθούμε να συνεχίσουμε με διαρκείς δράσεις [...] η 21η (εν. Νοέμβρη) ήταν μια εκπληκτική επίδειξη μαχητικού πνεύματος. Έγιναν *cacerolazos* σε όλη τη χώρα [...] Οπότε η καταστολή πιθανότατα θα χειροτερέψει, γιατί έχουμε μία ακροδεξιά κυβέρνηση. Αλλά οι άνθρωποι δεν αντέχουν άλλο, όμως χωρίς σαφή κατεύθυνση οι άνθρωποι δεν ξέρουν προς τα που να βαδίσουν, αυτό θα συμβεί και πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι.*

Δεδομένης της πρότερης εμπειρίας, θα ήταν επίσης ανόητο να βασιζόμαστε στις κάλπες για μία αρμόζουσα απάντηση στην κρίση. Το μαχητικό πνεύμα των ανθρώπων πρέπει να οργανωθεί ανεξάρτητα, γύρω από τα πιο άμεσα αιτήματα τους: επιτροπές συνταξιούχων, νεολαίων, γυναικών, για τα μυριάδες αιτήματα. Πρέπει να οργανωθούν για να ασκήσουν πίεση και να εμπλακούν με άμεση δράση – το διακύβευμα που τέθηκε στους δρόμους θα κερδηθεί στους δρόμους. Θα πρέπει επίσης να δράσουν συλλογικά και κανένας ιδιαίτερος τομέας δεν θα πρέπει να εμπλακεί σε ξεχωριστές διαπραγματεύσεις όπως έγινε το 2014· το κλειδί είναι

η ενότητα.

Το εργατικό κίνημα πρέπει να είναι δυνατό και να δώσει το παράδειγμα. Σε σχέση με το μέγεθος της κρίσης που αντιμετωπίζει το πολιτικό κατεστημένο, υπάρχει η ανάγκη να έρθει η δύναμη από τα κάτω. Μιλώντας στο ROAR, ένας ακτιβιστής από τις εργατικές συνοικίες του Κάλι σημείωσε τα εξής:

Η κατάσταση είναι θερμή. Οι άνθρωποι τώρα πιστεύουν ότι η κατάσταση μπορεί όντως να αλλάξει. Αλλά χρειάζεται να είμαστε σταθεροί και να απαιτήσουμε την άμεση παραίτηση του Ντούκε. Δεν μπαίνουμε σε καμία διαπραγμάτευση μαζί του. Και γιατί να μπορούμε; Δεν τηρεί ποτέ τις υποσχέσεις του. Θα αξιοποιήσει τις διαπραγματεύσεις μόνο σαν αντιπερισπασμό, ώστε οι άνθρωποι να συναινέσουν με κάποια συμφωνία που δεν πρόκειται να τηρήσει. Αυτή η κυβέρνηση πρέπει να πέσει.

Αυτή η προειδοποίηση γίνεται όλο και πιο επίκαιρη τώρα που η κυβέρνηση καλεί σε εθνικό διάλογο, πιθανότατα για να φθείρει το κίνημα. Ένας αγρότης ακτιβιστής από το Πουτουμάγιο εξηγεί:

Πάντα υποστηρίζαμε πως είναι ένα κράτος-μαφία, αλλά όποτε μας καλούν να κάτσουμε μαζί τους για καφέ, τρέχουμε να παρουσιαστούμε και με αυτό τον τρόπο το νομιμοποιούμε. Χρειάζεται να είμαστε πιο συνεκτικοί.

Ο Μαρτίνεζ από το CUT επίσης τονίζει:

Την Τρίτη 26 [Νοεμβρίου], η Εκτελεστική Επιτροπή της πολιτικής απεργίας θα αποφασίσει σχετικά με την πρόταση. Η κυβέρνηση μιλάει για εθνική συμφωνία με τους δημαγωγούς, όχι με τις λαϊκές οργανώσεις στην πραγματικότητα. Δεν θέλουμε άλλες υποσχέσεις. Ξέρουν τα αιτήματά μας: κοινωνική πρόνοια, εργατικά δικαιώματα. Ο διάλογος για την κυβέρνηση είναι ένας τρόπος να επιβάλλουν τις θέσεις τους, δεν πρέπει να είμαστε αφελείς ως προς αυτό.

Η τελευταία αυτή κρίση στην Κολομβία απέχει πολύ από το να επιλυθεί. Η πρόκληση για τις λαϊκές κινητοποιήσεις συνίσταται

στη διατήρηση του μομέντουμ, στη μετατροπή της οργής σε οργάνωση, των σλόγκαν σε προτάσεις που θα πρέπει να κερδηθούν στον δρόμο, την ίδια στιγμή που πρέπει το κίνημα να παραμείνει ενωμένο και να αποφύγει τον κίνδυνο του κατακερματισμού.

Την ίδια ώρα, άσκοπες διαπραγματεύσεις, εν είδη μεταμέλειας πρέπει να αποφευχθούν, καθώς και οι προβοκάτσιες που μπορεί να στρέψουν μερίδες των διαδηλωτών να συγκρουστούν μεταξύ τους. Ένα κύμα αγροτικών ταραχών ετοιμάζεται για το επόμενο έτος, όταν θα ενωθεί με μία νέα γενιά εξεγερμένων των πόλεων, που έμαθαν το μάθημά τους με τον σκληρό τρόπο. Τότε θα υπάρξει η ευκαιρία να δοθεί το τελειωτικό χτύπημα στην ακροδεξιά. Αν οι ολιγάρχες της Κολομβίας πιστεύουν όντως πως αυτή είναι μία περαστική κατάσταση που θα συντριβεί μέσω παραπλάνησης και καταπίεσης, θα τα βρουν μπροστά τους.